

การนำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด
สำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ALTERNATIVE ONLINE MUSIC ACTIVITIES USING CO-MENTORING AND REFLECTIVE
THINKING APPROACHES FOR TEACHERS IN SCHOOLS WITH MUSIC DISADVANTAGES

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Music Education
Department of Art, Music, and Dance Education
FACULTY OF EDUCATION
Chulalongkorn University
Academic Year 2021
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้ คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วย โอกาส
โดย	น.ส.วิจิตา จันทร์แดน
สาขาวิชา	ดนตรีศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิญา อุทัยสุข

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

	คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชิตพงษ์ ศรีมาศ)	
	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิญา อุทัยสุข)	
	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทนต์)	

วิชา จันท์เด่น : การนำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด
สำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส. (ALTERNATIVE ONLINE MUSIC ACTIVITIES USING CO-
MENTORING AND REFLECTIVE THINKING APPROACHES FOR TEACHERS IN SCHOOLS WITH
MUSIC DISADVANTAGES) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ตัญญา อุทัยสุข

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) นำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาสถานศึกษาด้วยโอกาส และ 2) ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือครูผู้มีประสบการณ์สอนดนตรีจำนวน 3 ท่าน และครูผู้รับคำปรึกษาจำนวน 2 ท่าน โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดย 1) การสังเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิดีโอ 2) การสังเกตพฤติกรรมในระหว่างการร่วมให้คำปรึกษา 3) การสัมภาษณ์ด้านการสะท้อนคิด

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกมีความสอดคล้องต่อความต้องการในด้านการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 4 ด้านและมีความครบถ้วนตามด้านเนื้อหา โดยผู้ใช้งานสามารถมีส่วนร่วมในระหว่างรับชมวิดีโอ ซึ่งมีรูปแบบการนำเสนอโดยใช้เนื้อหาดนตรีขั้นต้น มีความหลากหลายด้านเนื้อหาและมีความยืดหยุ่นด้านการใช้งาน โดยมีความยาวต่อเนื้อหาประมาณ 6-9 นาที โดยมีดำเนินการร่วมให้คำปรึกษาทั้งสิ้น 4 ขั้นตอนคือ 1.การจัดทำชิ้นเรียนสาธิต 2.การนำเสนอคลิปวิดีโอโดยละเอียดแก่ผู้ใช้งาน 3.การร่วมให้คำปรึกษาด้านการใช้งาน 4.การวางแผนการทำงานโดยละเอียด 2) ผลจากการสะท้อนคิดมีส่วนช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดทักษะและความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาโดยมีการเปิดรับและเตรียมพร้อมในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อความเข้าใจ เกิดการวิเคราะห์เพื่อประเมินปัญหา และสามารถจัดแนวทางเพื่อนำไปใช้จริงซึ่งนำไปสู่เกิดการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จากการวิเคราะห์การร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดส่งผลให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเชื่อมโยงความคิดและความสัมพันธ์ทั้งสิ้น 4 ชั้น คือ 1. ความสัมพันธ์กระตุ้นความคิด 2. ความสัมพันธ์นำความคิด 3. ความสัมพันธ์ส่งเสริมความคิด 4. ความสัมพันธ์ผสานความคิด โดยสมบูรณ์แบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการร่วมให้คำปรึกษานั้นสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้รับคำปรึกษาทั้งในด้านความและจิตใจไปอย่างพร้อมเพรียงกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ดนตรีศึกษา
ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6183375827 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORD:

Wichita Jandan : ALTERNATIVE ONLINE MUSIC ACTIVITIES USING CO-MENTORING AND REFLECTIVE THINKING APPROACHES FOR TEACHERS IN SCHOOLS WITH MUSIC DISADVANTAGES. Advisor: DNEYA UDTAISUK, Ph.D.

This research aimed to 1) propose the online alternative music activities using co-mentoring and reflective thinking approaches for teachers in school with music disadvantages 2) to study the result of online alternative music activities with co-mentoring and reflective thinking approaches. This research utilized a research and development methodology, collecting the data from three key informants and two mentee teachers using the interview and observation. Data collecting tools included interview and observations.

The results of the study were 1) The online alternative music activities should be aligned with learner four developmental areas and should be content appropriated. The video should be interactive and use of rudimentary music elements that come with variety contents and flexible. The length of the video should be approximately six - nine minutes. The co-mentoring has been conducted in four steps which are 1. The demonstration classroom 2. The introduction of music activity videos 3. Co-mentoring for consulting of using the online alternative music activities 4. Action plan for teaching. 2) Reflective thinking enhanced mentee's problem-solving skills by preparing the readiness in learning and take the action for understanding. Besides, they were able to analyze the information to evaluate the problem and provided practical guideline that lead to solve the problems by themselves. The analysis of co-mentoring and reflective thinking approaches promoted the connection between thinking skills and relationship in four stages which are 1. Relationship simulates thinking skills 2. Relationship leads thinking skills 3. Relationship reinforces thinking skills 4. Relationship and thinking skills are completely merged. This shown that the co-mentoring process were along with reflective thinking cycle and helped develop the mentee's potentials in both cognitive and affective areas.

Field of Study: Music Education

Student's Signature

Academic Year: 2021

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ. ดร. ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ผู้เป็นแรงบันดาลใจในการเรียนต่อ ป.โท ที่จุฬา หนูอ่านหนังสืออาจารย์มาตั้งแต่มัธยมเพื่อสอบเข้า อ่านหนังสือสังคตินิยมซ้ำถึง 4 รอบ จนเวลาผ่านไปหลังจากเรียนจบ ป.ตรี แล้ว ก็ได้มาอ่านหนังสือดนตรีศึกษาของอาจารย์อีกครั้งก่อนสอบเข้า ป.โท และก็อ่านมาเรื่อยๆจนกระทั่งสอบปิดเล่มวิทยานิพนธ์เลยก็ว่าได้ ตอนเข้ามาเรียนเทอมแรกหนูกลัวอาจารย์มากๆเลยคะ แต่พอได้เข้าไปปรึกษาอาจารย์เรื่องการเขียนวิทยานิพนธ์ก็พบว่าจริงๆแล้วอาจารย์ใจดีมากๆและมีความเมตตาลูกศิษย์คนนี้นี้มากๆคะ

ขอขอบพระคุณ ผศ. ดร. ดนัญญา อุทัยสุข ที่เปรียบเสมือนแม่คนที่สองของหนู ครูเป็นคนที่คอยรับฟังปัญหาของหนูได้ทุกอย่างและหนูไม่เคยคิดว่าในชีวิตนี้หนูจะเจอครูที่ใส่ใจและเข้าลูกศิษย์ได้มากขนาดนี้ ทุกคำสอนที่ครูสอนหนูมาตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้เป็นเหมือนเข็มทิศในการใช้ชีวิตของหนูเลยคะ ชีวิตหนูได้ดีมาถึงจุดนี้ได้มาเป็นครูอย่างที่ตั้งใจไว้เพราะมีครูที่ดีที่คอยให้คำปรึกษาทั้งเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิต ชีวิตของหนูดีขึ้นในหลายๆด้านเป็นเพราะครูบ่มเลี้ยงคะ รักครูนะคะ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์. ดร. ชิตพงษ์ ตริมาศ ที่คอยช่วยแนะนำในการทำเล่มจนทำให้การสอบของหนูผ่านไปได้อย่างราบรื่นตั้งแต่วันสอบโครงร่างจนถึงวันสอบปิดเล่ม อยากจะบอกว่าอาจารย์เป็นอีกคนที่เมตตาหนูมากๆเลยคะ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์คณิต พรหมนิล อาจารย์ศุภพรพิมล แก้วแดง และอาจารย์สุรภัทร เอกเรืองสิทธิ์ที่สละเวลามาให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์นะคะ และที่สำคัญคืออาจารย์ศรัณย์พร รัตสีโว อาจารย์ชมเดือน คำยันต์และเด็กๆจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านห้วยพานที่ให้โอกาสหนูได้เข้าไปเรียนรู้และเก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยของหนูนะคะ

ขอขอบคุณคุณมงคล ผู้คอยอยู่เคียงข้างในทุกๆก้าวของความสำเร็จ มงคลคือฟันเฟืองเล็กๆที่ช่วยขับเคลื่อนชีวิตของน้องมอสให้เคลื่อนที่ต่อไปได้ และเป็นคนที่คอยให้กำลังใจและเป็นคู่คิดที่ดีเสมอมา สิ่งเล็กๆน้อยๆที่มงคลทำให้เมื่อรวมๆกันแล้วมันคือกำลังใจก้อนใหญ่ที่วิเศษมากๆ ขอขอบคุณมากๆเลยนะพี่ให้กำลังใจและคอยช่วยเติมเต็มหัวใจ พาไปกินของที่ชอบกินขอบคุณมากๆเลยนะ

ขอขอบคุณครอบครัว ปู่ พ่อ แม่ พี่ปอน พี่เหม่ม น้าชิว พี่แวน ที่คอยเป็นกำลังใจอย่างดีเสมอมา เข้าใจและเชื่อมั่นในตัวมอสว่ามอสทำได้ วันนี้อาจจะไม่ใช่ก้าวที่สำเร็จที่สุดแต่เป็นก้าวที่แลกมาด้วยแรงกายแรงใจ ความสำเร็จนี้ยกให้เป็นความสำเร็จของทุกคนด้วยนะ

ขอขอบคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่เคยสั่งสอนมา เพื่อนๆทุกๆคนที่คอยเป็นกำลังใจและคอยให้คำช่วยเหลือนะคะ และอีกหลายๆท่านที่ไม่ได้กล่าวถึง ขอขอบพระคุณจากใจจริงอีกครั้งคะ

สารบัญ

	หน้า
	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส.....	10
การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์.....	26
การพัฒนาครูแบบร่วมมือให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด.....	37
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	43
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	46

บทที่ 4 สรุปการผลวิจัย.....	55
ตอนที่ 1 การนำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูใน สถานศึกษาด้อยโอกาส (R1).....	57
1.1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสเพื่อการสร้างและ พัฒนาต้นแบบกิจกรรมออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา (R).....	57
1.2) การพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบสำหรับครูในสถานศึกษาด้อย โอกาส (D1).....	63
1.3) การปรับชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด สำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส (R2).....	71
ตอนที่ 2 ผลของการร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ (D2)	97
2.1 บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการให้คำปรึกษา (D2.1).....	97
2.2 ทักษะและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการสะท้อนคิด (D2.2)	101
2.3 ความเชื่อมโยงระหว่างการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งผลให้เกิดการแก้ไข ปัญหา	110
บทที่ 5 การสรุปและอภิปรายผล.....	116
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก	134
ภาคผนวก ก แผนการจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก.....	135
ภาคผนวก ข เครื่องมือในการสัมภาษณ์.....	138
ภาคผนวก ค บันทึกแบบสัมภาษณ์ในระหว่างการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด	145
ภาคผนวก ง ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกฉบับนำร่องและฉบับสมบูรณ์	149
ภาคผนวก จ แผนภาพความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการร่วมให้ปรึกษาและการสะท้อนคิด	162
ประวัติผู้เขียน	167

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 รูปแบบการผลิตชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก.....	34
ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของรูปแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) และการร่วมให้คำปรึกษา(Co-Mentoring)	40
ตารางที่ 3 แผนการดำเนินการทดลองและการเก็บข้อมูล	53
ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....	57
ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์ประเด็นจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเห็นในการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส	58
ตารางที่ 6 การแจกแจงรายละเอียดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบในเนื้อหาเรื่องแนวจังหวะซ้ำทวน	65
ตารางที่ 7 การแจกแจงรายละเอียดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบในเนื้อหาเรื่องสี่ส้น.....	68
ตารางที่ 8 กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องจังหวะตบ (Beat).....	82
ตารางที่ 9 กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องลักษณะจังหวะทำนอง (Rhythm).....	85
ตารางที่ 10 กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องแนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato)	89
ตารางที่ 11 ตารางการเก็บข้อมูลตามวงจรการสะท้อนคิดของกิบส์.....	97
ตารางที่ 12 บทบาทหน้าที่และลักษณะความสัมพันธ์ของการร่วมให้คำปรึกษา	100
ตารางที่ 13 แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่ได้จากการร่วมให้คำปรึกษาโดยการสะท้อนคิดตามแนวคิดของกิบส์ (1988)	106
ตารางที่ 14 การออกแบบแผนการสอนอย่างละเอียดตามขั้นตอนการสะท้อนคิดของกิบส์ (1988)	107
ตารางที่ 15 การสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา.....	109
ตารางที่ 16 การร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ	111

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 คาร์ล ออร์ฟ (1895-1982).....	16
ภาพที่ 2 อีมิล ซาคส์-ดาลโครซ.....	19
ภาพที่ 3 โซตาล โคคาย (1882-1967).....	22
ภาพที่ 4 การจัดทำภาพเคลื่อนไหวด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์.....	30
ภาพที่ 5 การฝังลิงค์เข้าไปในตัวอักษร.....	31
ภาพที่ 6 การฝังลิงค์เข้าไปในรูปภาพหรือสัญลักษณ์.....	31
ภาพที่ 7 การใส่วิดีโอเข้าไปในเนื้อหาการสอนโดยตรง.....	32
ภาพที่ 8 กรอบแสดงเรื่องราว “สอนงี้ก็ได้หรอ”.....	50
ภาพที่ 9 แผนภาพการพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด สำหรับครูในสถานศึกษาต้อยโอกาส.....	56
ภาพที่ 10 กล้องดิจิทัลรุ่นแคนอน 5-D และโปรแกรมตัดต่อวิดีโออะโดบีพรีเมียร์โปร.....	64
ภาพที่ 11 โปรแกรมคีย์โน้ตและโปรแกรมตัดต่อวิดีโอไคน์มาสเตอร์.....	72
ภาพที่ 12 ข้อมูลการวิเคราะห์การรับชมกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกจากเพจบอรั.....	73
ภาพที่ 13 แผนภูมิวิเคราะห์เนื้อหาในการจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์.....	75
ภาพที่ 14 นักเรียนระหว่างทำกิจกรรมการในชั้นเรียนสาธิต.....	77
ภาพที่ 15 สื่อการสอนที่ใช้ในการทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก.....	77
ภาพที่ 16 นักเรียนทำกิจกรรมร้องเพลงในบทเพลงข้าง.....	78
ภาพที่ 17 แผนภาพหัวข้อการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์และความหลากหลายทางด้านเนื้อหา.....	80
ภาพที่ 18 การร่วมให้คำปรึกษาด้านการใช้งานวิดีโอ.....	94
ภาพที่ 19 การวางแผนและออกแบบแผนการสอน.....	95
ภาพที่ 20 การคัดเลือกเนื้อหาในการจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา.....	96

ภาพที่ 21 การเปรียบเทียบชั้นลำดับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพที่เกิดขึ้นของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาในระหว่างการร่วมให้คำปรึกษา.....	99
ภาพที่ 22 มิตาการสะท้อนคิดของกิบบส์	101
ภาพที่ 23 ผลของการร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	108
ภาพที่ 24 ระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนของการร่วมให้คำปรึกษา (Co-mentoring) (Mullen, 1992) และระดับทักษะการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างวิธีการสะท้อนคิด (Reflective Thinking) (Gibbs, 1988).....	112
ภาพที่ 25 ความสัมพันธ์ของการร่วมให้คำปรึกษาโดยการสะท้อนคิดและการขยายเครือข่ายความรู้	115
ภาพที่ 26 กรอบแสดงเรื่องราว “สอนนี้ก็ได้อะไร”	136

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีและรัฐ ต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือ ด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษโดยให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจากพระราชบัญญัติการศึกษาชาติส่งผลให้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสแบ่งเป็นนักเรียนด้อยโอกาสที่เรียนในโรงเรียนของรัฐปกติทั่วไปหรือเรียกว่า “โรงเรียนเรียนร่วม” และเด็กด้อยโอกาสที่เรียนใน “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์” ซึ่งเป็นโรงเรียนเฉพาะที่จัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ

ผลกระทบของระบบเศรษฐกิจแบบผสมก่อนไปทางทุนนิยมของประเทศไทยส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปอย่างมาก เช่น การย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ การเติบโตของเมืองและขนาดของประชากรเมืองที่มากขึ้น การเพิ่มขึ้นของชุมชนแออัด และขนาดครอบครัวที่เล็กลง จากสาเหตุเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำที่สูงขึ้น ผลที่ตามมาคือ ปัญหาของเด็กด้อยโอกาสและปัญหาความยากจน เด็กด้อยโอกาส หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรืออยู่ในสภาพที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไป และต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นกรณีพิเศษ สามารถจำแนกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่คือ 1. กลุ่มเปราะบางทางเศรษฐกิจ 2. กลุ่มพิการและกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษด้านการเรียนรู้ 3. กลุ่มเปราะบางทางสังคม 4. กลุ่มปัญหาเฉพาะ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2560 พบว่ามีเด็กด้อยโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติกว่า 3.7 ล้านคนจากเด็กทั้งหมด 6.8 ล้านคน โดยเป็นเด็กยากจนมากกว่า 3.6 ล้านคน นอกจากนี้ข้อมูลทางสถิติยังพบว่าแนวโน้มของเด็กด้อยโอกาสที่จบการศึกษาในการศึกษาภาคบังคับมีเพียง 8.9 แสนคน และจบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียง 2.5 แสนคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมถือเป็นแนวทางในการ

แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน เพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ดนตรีถูกนำมาสอดแทรกในกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้หลายวิธี หลายรูปแบบ ตั้งแต่การใช้ดนตรีเพื่อกิจกรรมสันตนาการ การใช้บทเพลงเพื่อส่งเสริมความจำ การใช้กิจกรรมประกอบจังหวะในการเรียนรู้ทักษะสังคม จนกระทั่งกิจกรรมดนตรีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านต่างๆ และความเข้าใจเนื้อหาและองค์ประกอบดนตรี การจัดกิจกรรมดนตรีลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ไม่ใช่เพียงการท่องจำแต่เป็นการคิดวิเคราะห์ผ่านกระบวนการความคิดสร้างสรรค์และการปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากนี้การที่ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทั้งกับผู้สอนและตัวผู้เรียนเองยังช่วยให้เกิดบรรยากาศในชั้นเรียนที่สนุกสนานเพลิดเพลินและได้ความรู้ไปในขณะเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบของการเรียนการสอนดนตรีที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานนั้นมีอยู่ด้วยกันหลากหลายรูปแบบตามหลักการสอนดนตรีที่สำคัญ เช่น หลักการของดัลโครเซ (Dalcroze Method) และหลักการสอนของออร์ฟ (Orff Method) วิธีการสอนดนตรีทั้ง 2 แบบมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนดนตรีผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนการสอนดนตรีที่เน้นพื้นฐานจากร่างกายและสิ่งที่อยู่รอบตัว ก่อนที่จะนำไปสู่ทักษะการเล่นเครื่องดนตรีในระดับสูงต่อไป ดัลโครเซมีหลักการสำคัญคือ ยูริธึมมิคส์ (Eurhythmics) ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนไหวในจังหวะที่ดี 3 ด้าน ประกอบไปด้วย การเคลื่อนไหวในจังหวะที่ดี การมีสติปัญญา และการมีสไตล์ทักษะที่ดีผ่านการร้อง เล่น และการเคลื่อนไหว (Vanderspar, 1984) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกละเอียดอ่อนต่อเสียงที่ได้ยินและตอบสนองต่อเสียงผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยมีความเชื่อว่าการเคลื่อนไหวนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านความรู้สึกของกล้ามเนื้อ (Kinesthetic Sense) และเกิดการเรียนรู้จากภายในไม่ใช่เพียงทฤษฎี (นิลวรรณ อึ้งอัมพร, 2552) และวิธีการของออร์ฟ มีหลักการที่สำคัญคือ ดนตรี การเคลื่อนไหว และภาษา ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจและทดลองสิ่งที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็น การสำรวจพื้นที่รอบตัว การสำรวจเสียง และการสำรวจรูปแบบทางดนตรี (Chosky, Abramson, Gillespie, Woods, & York, 2001) กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีลักษณะที่กล่าวมาจึงเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนโดยองค์รวม ทั้งด้านความรู้และด้านทักษะสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสามารถจำแนกตามลักษณะที่กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุไว้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ได้ 3 ลักษณะ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยในการศึกษาในระบบกระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุวิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการศึกษานอกระบบ แต่ละโรงเรียนจะมีหลักสูตรดนตรีที่ร่างไว้เฉพาะ อาทิเช่น โรงเรียนสอนดนตรียามาฮา (Yamaha) โรงเรียนสอนดนตรีเคพีเอ็น (KPN) โรงเรียนสอนดนตรีคาไว

(Kawai) เป็นต้น และในการศึกษาตามอัยาศัยเป็นการกิจกรรมดนตรีที่จัดขึ้นโดยองค์กรต่างๆ เช่น คลองเตย มีวสิศ โปรแกรม เป็นต้น โดยได้พัฒนารูปแบบการสอนอย่างมีระเบียบแบบแผนมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สาระดนตรีทั้งในแง่ของเนื้อหาดนตรีและทักษะดนตรีได้อย่างครบถ้วน

กิจกรรมดนตรีถูกนำมาใช้กับโรงเรียนในกลุ่มสถานศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัยาศัยแต่เนื่องจากเหตุผลหลักด้านความพร้อมในด้านต่างๆ โรงเรียนกลุ่มนี้จึงจัดเป็นกลุ่มสถานศึกษาด้อยโอกาสและไม่สามารถจัดกิจกรรมดนตรีที่มีประสิทธิภาพได้ โดยปัญหาหลักสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประการคือ 1) ต้นทุนในการจัดการเรียนการสอน 2) การขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน 3) การขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน (รายวิชาการงานที่ตีอาร์ไอแนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก, 2558) จากปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสในที่ต่างๆ โดยทั่วไปมักพบว่าการเรียนการสอนวิชาดนตรีมักจะถูกสอนโดยครูที่ไม่ได้จบทางด้านดนตรีมาโดยตรงและสื่อการขาดแคลนสื่อการสอนสอนวิชาดนตรีจึงทำให้การเรียนการสอนขาดความต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานะ พิณจะโปะ (2557) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่าสภาพและการสอนวิชาดนตรีของโรงเรียนยังมีปัญหาอยู่มากทั้งเรื่องกระบวนการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน จำนวนบุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอนตลอดจนการให้การสนับสนุนจากผู้บริหารและหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนดนตรียังเป็นผู้ไม่ได้จบการศึกษาด้านดนตรีโดยตรง (มานะ พิณจะโปะ, 2557) ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้าน เนื้อหารายวิชา วิธีการสอน และการประเมินผล บางครั้งวิธีการสอนยังคงดำเนินในรูปแบบเก่าถึงแม้ว่าหลักสูตรวิชาดนตรีได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นเวลาหลายปีแล้วก็ตาม จากปัญหาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีแบบองค์รวมในประเทศไทยนั้นยังต้องได้รับการพัฒนาอยู่มาก แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาในส่วนย่อย เช่นการจัดการอบรมหรือให้ความรู้ครูในสถานศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ไม่ได้ศึกษาด้านดนตรีมาโดยตรง เป็นสำคัญอย่างยิ่งที่จะจะช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นทั้งในแง่ของการจัดกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะอย่างเท่าเทียมกัน

ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านต่างๆ พบว่า ครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กด้อยโอกาสได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดความรู้ในการจัดกิจกรรมเฉพาะทาง เช่น ดนตรี ศิลปะ และการเคลื่อนไหว อีกทั้งในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ไม่มีครูผู้สอนวิชาดนตรีและไม่มีหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีที่ต่อเนื่อง ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมน้อยกว่าปกติ สืบเนื่องมาจากการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง

ก่อนได้รับความช่วยเหลือ การจัดกิจกรรมดนตรีมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และเป็นการปลูกฝังวินัยเชิงบวกที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การจัดกิจกรรมดนตรีให้เกิดประสิทธิภาพในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ควรคำนึงถึงกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับประเภทของความต้อโอกาส กิจกรรมควรมุ่งเน้นแก้ปัญหาทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก รวมไปถึงถึงการพัฒนาครูและผู้ช่วยเหลืออย่างเป็นระบบและการจัดแหล่งเรียนรู้สำหรับครูและผู้ดูแลเด็ก (คณิต พรหมนิล, 2560; ศิริพร จินะณรงค์, 2558) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำร่องเกี่ยวกับรูปแบบของจัดกิจกรรมดนตรีในมูลนิธิเด็กของสภาการศึกษาไทยพบว่า รูปแบบของการจัดกิจกรรมในมูลนิธินี้มีอยู่ด้วยกัน 2 รูปแบบคือ การจัดกิจกรรมดนตรีในชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมดนตรีโดยอาสาสมัครจากภายนอก การจัดกิจกรรมดนตรีในชั้นเรียนนั้นจะใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมประมาณ ครึ่งละ 15 นาที โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้นำกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย การเคลื่อนไหวตามเสียงดนตรี การร้องเพลงสำหรับเด็ก และการเล่นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบ ส่วนการจัดกิจกรรมดนตรีโดยอาสาสมัครนั้นจะใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมประมาณ ครึ่งละ 1.30 ชั่วโมง กิจกรรมดนตรีที่จัดขึ้นจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไป เช่น การแสดงดนตรีให้เด็กๆ ในมูลนิธิฟัง การเล่นเกมดนตรี การเคลื่อนไหวตามเสียงดนตรี เป็นต้น ซึ่งจะถูกจัดขึ้นตามวาระและโอกาสของการลงทะเบียนของอาสาสมัคร (ชลธิชา พงมาภักฎ, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กต้อโอกาสในการศึกษาตามอัยาศัยนั้นมีการจัดทำทั้งในระดับชุมชนไปจนถึงองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น โครงการ คลองเตย มิวสิค โปรแกรม ซึ่งก่อตั้งโดยมูลนิธิเพลย์-อิ่ง ฟอร์ เซนจ์ (Playing for Change) มีการดำเนินโครงการในชุมชนคลองเตย มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีนอกเวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยครูดนตรีที่ประจำอยู่ที่องค์กรและอาสาสมัคร รูปแบบของของการสอนดนตรีจะมีทั้งการสอนเดี่ยวและการสอนเป็นกลุ่มเล็ก เนื้อหาดนตรีที่สอนจะขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียนซึ่งมักเป็นเพลงสมัยนิยม เช่น เพลงป๊อป (Pop) เพลงร็อก(Rock) เพลงโฟล์ค(Folk) เพลงเร็กเก้(Reggae) เพลงโซล(Soul) และเพลงแจ๊ส(Jazz) มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำผลงานที่ตนเองฝึกซ้อมมาแสดงเป็นประจำ นอกจากดนตรีแล้วโครงการยังมีการให้ความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษและศิลปะอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีเด็กเข้าร่วมโครงการประมาณ 50 คน (“คลองเตย มิวสิค โปรแกรม,” 2562)

ในการจัดการเรียนรู้ใดๆก็ตามนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักสำคัญ สำคัญของการจัดการเรียนการสอนคือ ผู้สอน ผู้เรียน สาร และ การเรียนการสอน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นทฤษฎีการศึกษาของสไตเนอร์ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Steiner, 1988 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) โดย กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กต้อโอกาสที่ประสบผลสำเร็จควรคำนึงถึงมีลักษณะสำคัญตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา และ บริบท ดังรายละเอียดเบื้องต้นดังนี้ 1.1 ผู้สอน

(Teacher) มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ทักษะดนตรี และกระบวนการทางการศึกษา มีการพัฒนาทักษะของตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ เช่น การเข้ารับการอบรมการสอนดนตรี หรือการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านหนังสือ ตำรา และในเว็บไซต์ต่างๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันเอง อ้างอิง 1.2 ผู้เรียน (Student) เด็กด้อยโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรี มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีส่งผลให้ตัวผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจต่อตนเองและครอบครัว มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้นอ้างอิง 1.3 เนื้อหาสาระหรือหลักสูตร(Content) มีความยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนได้ ซึ่งนอกจากเป้าหมายทางด้านดนตรีแล้วหลักสูตรยังมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเยาวชนให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสุขและเติบโตเป็นพลเมืองอย่างมีคุณภาพ 1.4 บริบทหรือสถานการณ์ของการเรียนรู้ (Context) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ในเชิงบวกเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กด้อยโอกาสเนื่องจากจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ครอบครัวหรือชุมชนยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จเนื่องจาก ตัวอย่างเช่น โครงการดนตรี เอล ซิสเตมา (El Sistema) ที่ก่อตั้งขึ้นก่อตั้งขึ้น ณ ประเทศเวเนซุเอลา ในปี 1975 โดยนักเศรษฐศาสตร์ พนักงานภาครัฐ และนักดนตรีนามว่า Jose Antonio Abreu ซึ่งมีเป้าหมายในการใช้ดนตรีเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมภายใต้แนวคิด “Music for Social Change” โครงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี โดยเฉพาะเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความยากจนและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งหวังพัฒนาเยาวชนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยใช้กิจกรรมดนตรี ได้แก่ การจัดทำวงออเคสตราเยาวชน และการร้องประสานเสียง (Witkowski, 2016)

การพัฒนาครูหรือผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในสถานศึกษาด้อยโอกาส การพัฒนาครูสามารถทำได้หลายรูปแบบ ทั้งการเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ การนิเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายครูที่ช่วยให้คำแนะนำซึ่งกันและกันด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้หรือประสบการณ์ของตนเองให้กับครูคนอื่นๆ และในขณะเดียวกันนั้นก็ยังสามารถเป็นผู้รับความรู้นั้นได้เช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีดังกล่าวสามารถทำได้โดยการร่วมให้คำปรึกษา (Co-Mentoring) ซึ่งเป็นการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ รับฟังปัญหา ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะ เจตคติ และความรู้ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมิใช่เพียงความสัมพันธ์ในรูปแบบของการทำงานเพียงเท่านั้นแต่เป็นการสร้างมิตรภาพและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในวิชาชีพอย่างยั่งยืน (Bona, Rinehart & Volbrecht, 1995; Kochan & Kunkel, 1988; Mullen & Lick, 1999; Sergiovanni, 1994) การที่ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งย่อมส่งผลให้เกิดการสะท้อนประสบการณ์ที่

เกิดขึ้นซึ่งจะช่วยสร้างความหมายเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในระดับที่ลึก ผ่านการร้อยเรียงความคิดอย่างเป็นระบบทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความมั่นใจในกลุ่มและพัฒนาทักษะวิชาชีพขั้นสูงในระดับต่อไป (Mullen & Lick, 1999)

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันช่วยเอื้ออำนวยให้การให้และรับคำปรึกษาในปัจจุบันจึงสามารถทำได้ผ่านระบบอีเมลหรือเวปไซด์ (World Wide Web) และระบบออนไลน์ รวมถึงการให้ความรู้หรือการฝึกอบรมซึ่งเป็นจะช่วยพัฒนาการทักษะ ความรู้ และเจตคติของบุคลากรและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ตามความต้องการไม่จำกัดพื้นที่และเวลา รวมถึงเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเปิดกว้าง(สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2561) โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น www.Youtube.com, www.Facebook.com, [Google classroom](http://Googleclassroom) เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ตัวผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางการสอน เทคนิคการสอน และกลวิธีการสอนที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเองได้ต่อไป ซึ่งในปัจจุบันมีการพัฒนาสื่อการสอนในรูปแบบที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นและมีลักษณะการใช้งานที่หลากหลายที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ที่แตกต่างกันออกไป สื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสื่อที่แตกต่างออกไปจากเดิม หรือเรียกว่า สื่อใหม่ (New Media) หรือสื่อดิจิทัล (Digital Media) สามารถเข้าถึงกลุ่ม ดิจิทัลเนทีฟ (Digital Native) เกิดมาพร้อมกับสังคมที่รายล้อมไปด้วยเทคโนโลยีได้ง่าย นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงผู้เรียน และผู้เรียนก็ใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความรู้ (วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง, 2561)

การวิจัยในครั้งนี้จะเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและเพิ่มโอกาสในการเรียนดนตรีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กทุกคนควรได้รับ อีกทั้งการพัฒนาบุคลากร ครู หรือผู้ที่รับผิดชอบการสอนวิชาดนตรีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอันจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ดนตรีในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา จำเป็นต้องมีการออกแบบและการวางแผนขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาสที่นำไปใช้ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากครูผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสและการจัดกิจกรรมดนตรีด้วยวิธีการทางดนตรีศึกษา ด้านการผลิตสื่อการศึกษาออนไลน์ให้มีความน่าสนใจโดยผลิตสื่อวีดิโอฉบับนำร่องร่วมกับการสร้างเครือข่ายของการร่วมให้คำปรึกษาด้วยมิติของการสะท้อนคิด เพื่อให้ครูมีความรู้และความเข้าใจต่อวิธีการและขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำมาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดและการแก้ปัญหาโดยการลงมือทำสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาสฉบับสมบูรณ์

คำถามการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาสถานศึกษาด้วยโอกาสควรมีลักษณะอย่างไร
2. ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาด้วยการลงมือทำของครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. นำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาสถานศึกษาด้วยโอกาส และ
2. ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยสำหรับครูที่ไม่มีพื้นหลังทางการสอนดนตรี โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาด้านองค์ประกอบดนตรีที่ใช้ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์การสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสจำนวน 3 ท่าน และครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสผู้ร่วมให้คำปรึกษาจำนวน 3 ท่าน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การสะท้อนคิดและการแก้ไขปัญหาด้วยการลงมือทำของครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสในช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์ ตั้งแต่การเริ่มได้รับข้อมูลจากชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้ปรึกษา และเก็บข้อมูลการสะท้อนคิดและการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำในสัปดาห์ที่ 4
3. ระยะเวลาในการพัฒนาและทดลอง แบ่งเป็นระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ 4 สัปดาห์ โดยแบ่งเป็นการร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิด 3 สัปดาห์ และการสะท้อนคิดเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ 1 สัปดาห์

นิยามศัพท์

กิจกรรมดนตรี หมายถึง กิจกรรมดนตรีที่ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาด้วยโอกาส ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและในกลุ่มของผู้เรียนด้วยกันเอง **ชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก** หมายถึง

ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสอนสำหรับครูผู้รับผิดชอบวิชาดนตรี ซึ่งเป็นสื่อซอฟต์แวร์ (Soft Ware) และเผยแพร่ในระบบออนไลน์ มีลักษณะของกิจกรรมที่มีตัวเลือกที่หลากหลายและผสมผสานกิจกรรมดนตรีจากหลายๆวิธีเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาด้วยโอกาส

สถานศึกษาด้วยโอกาส หมายถึง สถานศึกษานอกระบบที่ให้การศึกษาสำหรับเด็กด้วยโอกาสที่ประสบปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรี การขาดแคลนสื่อการสอนดนตรีและครูผู้สอนวิชาดนตรีที่ไม่ได้จบทางด้านดนตรีโดยตรง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้พัฒนาชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์เพื่อสถานศึกษาสำหรับเด็กด้วยโอกาส
2. ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาที่ส่งผลต่อการสะท้อนคิดของครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษา ด้อยโอกาส

โดยศึกษาจากเนื้อหา ทฤษฎี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาออกเป็น 4 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กด้อยโอกาส ตอนที่ 2 การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์ ตอนที่ 3 การพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งประเด็นที่ศึกษามีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาส

- 1.1 สภาพของสถานศึกษาด้อยโอกาส
- 1.2 องค์ประกอบการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสไตน์เนอร์
- 1.3 แนวคิดการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดดนตรีศึกษา
- 1.4 เนื้อหาการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์

ตอนที่ 2 การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์

- 2.1 หลักการผลิตสื่อวีดีโอ
- 2.2 รูปแบบของสื่อสารสนเทศเพื่อใช้ในการผลิตสื่อ
- 2.3 การสร้างสื่อวีดีทัศน์รูปแบบผสม
- 2.4 ระบบสื่อประสมแบบมีปฏิสัมพันธ์

ตอนที่ 3 การพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส

- 3.1 การร่วมให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน (Co-Mentoring)
- 3.2 การสะท้อนคิด (Reflective thinking)

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 การจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส

1.1 สภาพของสถานศึกษาด้วยโอกาส

ปัจจุบันจำนวนเด็กด้วยโอกาสที่อยู่ในระบบการศึกษาตามรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี 2561 มีจำนวนนักเรียนด้วยโอกาสอยู่ที่ 3,659,258 คนจากจำนวนเด็กทั้งหมด 6.7 ล้านคน ข้อมูลทางสถิติชี้ให้เห็นว่าจำนวนของเด็กด้วยโอกาสที่อยู่ในระบบการศึกษาไทยมีอยู่เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมด คิดเป็น 53.97% ของนักเรียนทั้งหมดกลุ่มเด็กนักเรียนด้วยโอกาสที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มเด็กยากจน รองลงมาคือ กลุ่มเด็กกำพร้าจำนวน และกลุ่มเด็กที่มาจากชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ยังมีนักเรียนที่ด้วยโอกาสที่เรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 37,584 คน โดยเป็นนักเรียนประจำจำนวน 34,688 คน และนักเรียนไปกลับจำนวน 2,896 คน ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 51 แห่งทั่วประเทศ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) นักเรียนด้วยโอกาสทางการศึกษาที่เรียนในโรงเรียนเรียนร่วมและที่เรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีทั้งหมด 10 ประเภทได้แก่ 1) เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) 2) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด 3) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง 4) เด็กที่ถูกทำร้ายอย่างทารุณ 5) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ 6) เด็กในชนกลุ่มน้อย 7) เด็กเร่ร่อน 8) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก 9) เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศหรือโสเภณี และ 10) เด็กในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาไทย, 2561)

1.1.1 ปัญหาของสถานศึกษาด้วยโอกาส

เนื่องจากเด็กด้วยโอกาสจำนวนมากเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความยากจนพิเศษจึงให้การเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนที่มีคุณภาพนั้นเป็นไปได้ยากเนื่องจากปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย ดังนั้นการเข้ารับการศึกษานในใกล้บ้านหรืออยู่ในชุมชนของตนเองจึงเป็นทางเลือกให้กับเด็กในกลุ่มนี้ โรงเรียนในชุมชนหรือตามชนบทส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่เปิดให้การศึกษาตั้งแต่การศึกษาภาคบังคับไปจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนในสังกัดในปี 2562 ทั้งสิ้น 29,871 แห่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กทั้งสิ้น 15,158 แห่ง(สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ในขณะที่เด็กด้วยโอกาสบางส่วนเข้ารับการศึกษานใน “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์” ซึ่งเป็นโรงเรียนเฉพาะที่รัฐจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้วยโอกาสเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ที่เสียเปรียบทางการศึกษานในลักษณะต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 51 แห่งทั่วประเทศไทย(สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) สถานศึกษาเหล่านี้มักจะมีปัญหาด้านคุณภาพด้านการศึกษานที่ไม่เท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กจะเพิ่มจำนวนขึ้นมากขึ้นสืบเนื่องจากความไม่เสมอภาคไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณครุอุปกรณ์การศึกษาน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษานของโรงเรียนขนาดเล็กอย่าง

เร่งด่วน(สุริยา ฮ่องเสนาะ,2558) ปัญหาที่พบในสถานศึกษาด้อยโอกาสนั้นสามารถระบุได้อย่างน้อย 3 ประการดังนี้ (รายวิชาการงานที่ดิวาร์ไอแนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก, 2558)

1) โรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่เนื่องจากภาวะประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องปัญหานักเรียนออกกลางคันและการเลิกทำงานหลังจบการศึกษาภาคบังคับส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นและทำให้มีค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น

2) เนื่องจากโรงเรียนแต่ละแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากรัฐบาลโดยคิดเป็นรายหัวนักเรียน ซึ่งการจัดสรรงบประมาณในลักษณะต่างๆส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยอยู่แล้วในสถานะที่เสียเปรียบ กล่าวคือได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดอุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง

3) ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสัดส่วนครู 1 คนต่อนักเรียน 20 คน ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในการจัดสรรครูเพียงแก่นักเรียนบางแห่งที่มีจำนวนนักเรียนน้อย ตัวอย่างเช่นโรงเรียนประถมที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และมีนักเรียนศึกษาอยู่จำนวน 80 คนตามเกณฑ์ของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) โรงเรียนแห่งนี้จะได้รับการจัดสรรครูเพียง 4 คนเท่านั้น ซึ่งไม่พอดีกับจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอน ดังนั้นโรงเรียนดังกล่าวจึงประสบปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียนและครูไม่ครบทุกสาขา

1.1.2 แนวทางการแก้ไข

การยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพราะนอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแล้วยังเป็นการพัฒนาเยาวชนไทยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของความเหลื่อมล้ำและความยากจนได้อย่างยั่งยืน (สุริยา ฮ่องเสนาะ,2558)

1) รวมกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละแห่งที่อยู่ใกล้กันเข้าด้วยกันในลักษณะของการสร้างเครือข่ายโรงเรียนและใช้ทรัพยากรร่วมกันภายในเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กแต่ละแห่งได้รับประโยชน์ในแง่ของการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอย่างคุ้มค่าและทำให้เด็กนักเรียนได้รับประโยชน์จากการที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีครูครบชั้นเรียนซึ่งจะทำให้การเรียนของนักเรียนมีความต่อเนื่องและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2) ส่งเสริมสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของโรงเรียนขนาดเล็กก็มีส่วนช่วยสนับสนุนและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้แต่ต้องมีการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3) การเพิ่มจำนวนครูอาจไม่ใช่การแก้ปัญหาที่สามารถทำได้อย่างทันทีทันใด แต่สิ่งที่สำคัญคือการพัฒนาทักษะความชำนาญที่หลากหลายของครูเพื่อให้สามารถสอนได้รอบด้าน อันจะนำมาซึ่งการยกระดับคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนขนาดเล็กได้

1.2 องค์ประกอบการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสตามทฤษฎีการเรียนรู้ของไฮด์เนอร์

เนื่องจากการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของไฮด์เนอร์ในการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาดนตรี ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 4 ส่วนคือ 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) ระบบการจัดสาระหลักสูตร เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและดนตรีศึกษา 4) บริบทหรือสถานการณ์ของการเรียนรู้ ได้แก่ เทคนิควิธีสอน วัสดุ อุปกรณ์ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)

1.2.1 ผู้สอนในสถานศึกษาด้วยโอกาส

บทบาทหน้าที่ของครูในสถานศึกษาโดยโอกาสนั้นส่วนใหญ่แล้วครูจะไม่ได้จบดนตรีโดยตรง และมักจะได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาการเนื่องจากวิชาดนตรีนั้นเป็นวิชาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรทั้งในหลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จึงทำให้การเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส มักประสบปัญหาในด้านต่างๆ เช่น ด้านความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนดนตรีที่ไม่มีความชำนาญหรือความสามารถทางด้านดนตรี ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอนดนตรีด้านงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้สอนในกลุ่มของครูที่ไม่ได้จบทางด้านดนตรีโดยตรงนั้น จะมีความสามารถกระบวนการของการจัดการศึกษาอยู่เช่นมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการชั้นเรียน เข้าใจการออกแบบการวัดและประเมินผล มีจิตวิทยาทางการศึกษา ซึ่งหลักการข้างต้นนั้นเป็นหลักการสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สุภชชา โพธิ์เงิน, 2554; ศิริพร จินะณรงค์, 2558) สำหรับกลุ่มครูดนตรีที่จบทางด้านดนตรีศึกษาโดยตรงนั้นมีอยู่น้อยมาก เพราะการเปิดรับสมัครครูกลุ่มนี้ยังปรากฏให้เห็นน้อยทั้งในการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสัดส่วนการรับสมัครอัตราของครูดนตรีในสถานศึกษานั้นจะไม่สมดุลเมื่อเทียบกับครูในแขนงวิชาสาขาอื่นๆ แต่ครูกลุ่มนี้จะมีความรู้ความเข้าใจทั้งในแง่ของทักษะความรู้ด้านดนตรีและทักษะความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุมเนื้อหาดนตรี องค์ประกอบดนตรี วรรณคดีดนตรีและ ทักษะดนตรี นอกจากนี้กลุ่มของครูผู้สอนแล้วยังรวมถึงบุคคลทั่วไปที่มีความเข้าใจหรือมีความสามารถในการเล่นดนตรีแต่ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางการศึกษา บุคคลเหล่านี้ ได้แก่ นักดนตรีอาสาสมัครและบุคคลอื่นๆ อย่างไรก็ตามข้อดีของการจัดการเรียนการสอนโดยบุคคลทั่วไปนั้นทำให้สามารถปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างอิสระ มีความยืดหยุ่นสูง และการเรียนการสอนที่ไม่เน้นการวัดและประเมินผลนั้นทำให้เป้าหมายของการเรียนดนตรีไม่ได้อยู่ที่ทักษะหรือความรู้ทางด้านดนตรีเป็นหลักแต่มุ่งเน้นไปที่ความรู้สึกของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.2 ผู้เรียนในสถานศึกษาด้อยโอกาส

ในปัจจุบันประเทศไทยมีเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 5,000,000 คนและในปี 2561 มีเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในระบบการศึกษาประมาณ 3,600,000 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ซึ่งจากการศึกษาดำรงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่ง กลุ่มผู้เรียนดนตรีในสถานศึกษาโดยโอกาสออกเป็นสองกลุ่มคือ 1) กลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการศึกษาดนตรีในระบบในกลุ่มนี้แบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มย่อยคือโรงเรียนในชนบทและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เช่นการจัดการศึกษาในมูลนิธิ 2) กลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการศึกษาดนตรีตามอัยาศัย

ในกลุ่มที่หนึ่งนักเรียนด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษาดนตรีในโรงเรียนชนบทนั้น สภาพโดยทั่วไปแล้วผู้ความรู้ความเข้าใจทางด้านดนตรีและทักษะดนตรีของผู้เรียนในกลุ่มนี้จะมีอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากสาเหตุสำคัญคือขาดครูผู้สอนวิชาดนตรีหรือมีครูสอนวิชาดนตรีแต่ขาดความเข้าใจในการสอนดนตรีอย่างถูกต้องเนื่องจากไม่ได้จบทางด้านดนตรีโดยตรง (มานะ พิณจะโปะ, 2557) การเรียนการสอนจึงเน้นไปที่การท่องจำตามตำรามากกว่าการลงมือทำ แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนในโรงเรียนชนบทนี้จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมดนตรีในกิจกรรมอื่นๆที่ไม่ใช่วิชาดนตรีเช่นการจัดการแสดงของโรงเรียน กิจกรรมลูกเสือ หรือกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น (ญานิน อินทร์สิงห์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2562)

นักเรียนด้อยโอกาสที่อยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์หรือมูลนิธิ จะมีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมกันการเรียน ผู้เรียนในกลุ่มนี้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรี (คณิต พรหมนิล, 2560) ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำร่องที่มูลนิธิเด็กสภาภาษาไทยพบว่าผู้เรียนมีทักษะการเคลื่อนไหว และทักษะการร้องเพลงร้องเพลงในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามพัฒนาการทางด้านดนตรีโดยรวมของเด็กกลุ่มนี้ยังคงอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนดนตรีเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอ เพราะการเรียนดนตรีของเด็กกลุ่มนี้จะเป็นไปตามตามโอกาส เช่น การจัดกิจกรรมจากอาสาสมัครหรือบุคคลภายนอกที่แวะเวียนเข้ามาในมูลนิธิ ซึ่งไม่สามารถคาดคะเนวันและเวลาของการจัดทำกิจกรรมอย่างแน่นอนได้จึงทำให้การเรียนการสอนดนตรีในมูลนิธินั้นไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและขาดความสอดคล้องของเนื้อหา นอกจากนี้ยังมีการนำดนตรีมาใช้เพื่อเป็นการบูรณาการกับวิชาอื่นๆ เช่น การร้องเพลงเอปซีตามทำนองเพลง Twinkle little star

นักเรียนด้อยโอกาสที่อยู่ในโรงเรียนดนตรีตามอัยาศัย นักเรียนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะได้รับการเรียนการสอนดนตรีทั้งการปฏิบัติเครื่องดนตรีและการทำกิจกรรมดนตรีไปควบคู่กันซึ่งการเรียนการสอนนั้นจะมีการจัดสัปดาห์ละหนึ่งถึงสองครั้งครั้งละประมาณ 1 ชั่วโมง โดยจะได้รับการเรียนดนตรีจากทั้งศิลปินบุคคลทั่วไปครูดนตรีและจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ในโรงเรียนดนตรี ทักษะทางด้านดนตรีของเด็กกลุ่มนี้ (Witkowski, 2016)

1.2.3 หลักสูตร

หลักสูตรหรือบริบทในการสอนดนตรีของโรงเรียนได้โอกาส สามารถแบ่งได้เป็นสองแบบคือ สถานศึกษาที่มีหลักสูตรการสอนดนตรีได้แก่ สถานศึกษาในระบบเช่นโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ หรือมูลนิธิซึ่งหลักสูตรที่ใช้คือหลักสูตรแกนกลางการศึกษา 2551 ที่ได้ระบุวิชาดนตรีไว้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ และสถานศึกษาที่ไม่มีหลักสูตรการสอนดนตรีที่ชัดเจน ได้แก่การจัดการศึกษาดนตรี นอกระบบซึ่งการเรียนการสอนดนตรีนั้นจะไม่มีรูปแบบหรือแบบแผนที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามบริบท ของโรงเรียนทั้งสองแบบนี้มีความเหมือนกันในด้านการขาดแคลนทรัพยากรซึ่งเป็นผลมาจาก สภาพเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในแง่ของงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านดนตรี

1.2.4 การเรียนการสอน

สืบเนื่องการวิเคราะห์ของครูผู้สอน ผู้เรียน และหลักสูตรการสอนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส จะใช้รูปแบบการ จัดการเรียนการสอนดนตรีที่ไม่มีความ ซับซ้อนเช่นการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะการร้องเพลงหรือการเรียนรู้ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียเช่น YouTube นอกจากนี้บางสถานศึกษามีการใช้หนังสือ ประกอบกับการเรียนการสอนการจัดกิจกรรม ดนตรีจะออกมาในรูปแบบของการนันทนาการในกิจกรรมอื่นๆ เช่นกิจกรรมลูกเสือ การเข้าค่าย การ ประถมนิเทศ จากกิจกรรม ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นพบว่า กิจกรรมดนตรีหรือการจัดการเรียนการสอน ดนตรี ยังไม่เป็นไป อย่างถูกต้องตามหลักการ จึงทำให้การสอนดนตรี ตามสถานศึกษาได้โอกาสต่างๆ อย่างไม่เป็นไปตามมาตรฐาน นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีควรเป็นการเรียนรู้จาก การปฏิบัติไม่ใช่เพียงการท่องจำซึ่งจะส่งผลให้ ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชา ดนตรีได้อย่างแท้จริง ซึ่งหลักการสำหรับการสอนดนตรีสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษนั้นควร คำนึงถึงวิธีการดังต่อไปนี้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) UNIVERSITY

การสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์ ในการสอนดนตรี วิธีการสอนที่เหมาะสมที่สุดในเบื้องต้นเพื่อ การเรียนรู้ดนตรีเพื่อทำให้ผู้เรียนเข้าใจดนตรีอย่างถ่องแท้ คือ การให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในเรื่อง เสียงก่อน และจึงสอนเป็นเรื่องสัญลักษณ์ดนตรีในเวลาต่อมา เช่น การสอนเรื่องจังหวะ ช้า – เร็ว ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าจังหวะที่ตนฟัง เล่น หรือตอบสนอง นั้นแตกต่างกัน ในที่สุดจึงช่วยกันสรุปว่าจังหวะที่ไม่เหมือนกันนั้นคือจังหวะช้าและเร็ว

การสอนอย่างเป็นขั้นตอน การเรียงลำดับสาระดนตรีเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสอนดนตรี ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องสาระดนตรีเป็นอย่างดี และมีความรู้ในเชิงจิตวิทยาอย่างถ่องแท้เพื่อ เป็นรากฐานในการจัดสาระดนตรีจากง่ายไปยาก และเรียงลำดับให้เป็นขั้นตอนต่อเนื่องสัมพันธ์กันทั้ง ในเชิงสาระเนื้อหาและการสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้จากการเรียนรู้เรื่องเสียงและ สัญลักษณ์โดยตรง

การสร้างสรรค การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรคจะทำให้ผู้เรียนได้คิด ปฏิบัติ มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องต่างๆของดนตรีซึ่งสามารถสร้างเสริมความเข้าใจได้อย่างดี และที่สำคัญคือ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานเนื่องจากมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ตนเองเป็นผู้คิด ผู้ปฏิบัติ มิใช่เพียงทำตามครูเท่านั้น

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม กิจกรรมสำคัญของการสอนดนตรี คือ การให้เด็กได้ ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนให้หลักการสั้นๆ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จาก การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เรียนเป็นการเร้าให้ผู้เรียนสนใจการเรียนดนตรี และเป็นการฝึกความกล้าในการตัดสินใจ และปฏิบัติทักษะดนตรีต่างๆ ซึ่งทักษะเหล่านี้สามารถ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

การปฏิบัติกิจกรรมซ้ำๆ การปฏิบัติกิจกรรมซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนเกิดความ เข้าใจและมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมดนตรีนั้น การปฏิบัติกิจกรรมซ้ำๆ ทำให้เกิดความจำ ความเคยชิน ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ในที่สุด

ให้ความสนใจรายบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไป การให้โอกาสแต่ละคนได้ปฏิบัติกิจกรรมดนตรีทำให้ผู้สอนทราบวาระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละ คนอยู่ในขั้นใด และควรเน้นการสอนในเรื่องใดเป็นพิเศษ

พัฒนาการทางสังคม การใช้กิจกรรมดนตรีจะช่วยพัฒนาการทางด้านสังคมและบุคลิกภาพ ด้วยเสมอ ได้แก่ การฝึกพูดแนะนำตนเองก่อนการร้องเพลง ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและ สามารถแสดงออกได้โดยไม่เขินอาย

กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการบางด้านที่บกพร่องและคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านอารมณ์ การใช้ดนตรีเพื่อกระตุ้นพัฒนาการบางด้านเป็นสิ่งที่สมควรกระทำอย่างยิ่งโดยคำนึงถึงความสามารถ ของผู้เรียน เพื่อมิให้เกิดความเครียด นอกจากนี้อารมณ์เป็นเรื่องสำคัญในการสอนดนตรี วิธีการที่ดี ที่สุดคือ เข้าใจอารมณ์ของผู้เรียนและใช้จุดนั้นเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดกิจกรรมเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิด ความต้องการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมดนตรีนั้นจะต้องมีการวางแผนเพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมดนตรีได้อย่าง มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งหากมีการศึกษาบริบทของผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตรและการจัดการเรียนการ สอนแล้วก็จะช่วยให้การจัดกิจกรรมดนตรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 แนวคิดทางด้านดนตรีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมดนตรี

แนวคิดทางด้านดนตรีศึกษาที่ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมออนไลน์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ นำแนวคิดของนักดนตรีศึกษามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างชุดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมสำหรับ สถานศึกษานอกระบบ ได้แก่ แนวคิดการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ แนวคิดการสอนดนตรีของดัล โคโรซ และแนวคิดการสอนดนตรีของโคดาเย

1.3.1 หลักการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ

ภาพที่ 1 คาร์ล ออร์ฟ (1895-1982)

ที่มา <https://aosa.org/about/orff-keetman/>

วิธีการสอนของออร์ฟถูกพัฒนาขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดย คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, ค.ศ. 1895-1982) นักดนตรี นักประพันธ์ชาวเยอรมันและนักดนตรีศึกษาที่ต้องการค้นหารูปแบบการสอนดนตรีแบบใหม่ที่มาทดแทนการสอนดนตรีแบบดั้งเดิม การสอนของออร์ฟจะเริ่มจากการสำรวจสิ่งง่ายๆที่อยู่รอบตัว (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) ได้แก่การ การเคลื่อนไหว การพูด บทกลอน การร้อง การเต้นสด ไปจนถึงการเล่นเครื่องดนตรี เช่น เครื่องกระทบ ขลุ่ยรีคอร์เดอร์และระนาดออร์ฟ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมต่างๆที่ครอบคลุมเนื้อหาดนตรีอันได้แก่ ทักษะการแสดงและการเล่นดนตรี การสร้างสรรค์ การฟังและการวิเคราะห์ ซึ่งการสอนดนตรีในชั้นเรียนออร์ฟนั้นจะถูกออกแบบกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนและบริบทของชั้นเรียนอีกด้วย ดังนั้นวิธีการสอนของออร์ฟจึงต้องมีสื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการสอนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด สื่อการสอนที่ออร์ฟนำมาใช้นั้นได้แก่(Frazee and Kreuter 1987)

1.ภาษา(Speech) เป็นสื่อที่ออร์ฟเลือกนำมาใช้เนื่องจากเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดและยังเป็นสื่อที่สำคัญที่ครูออร์ฟทุกคนจะต้องนำมาใช้ในการสอนด้วยวิธีการนี้ ได้แก่ คำคล้องจอง บทกลอน สุภาษิต ปริศนาคำทาย เกมภาษา เป็นต้น เนื่องจากองค์ประกอบขั้นพื้นฐานของดนตรีคือจังหวะ การเลือกใช้ภาษาในการสอนขั้นต้นจึงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเรื่องจังหวะได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น การให้ผู้เรียนท่องบทกลอนและปรบตามคำกลอนเป็นจังหวะทำนอง

2.การเคลื่อนไหว (Movement) การเรียนรู้โดยการเคลื่อนไหวนั้นเป็นวิธีการที่เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆอย่างเป็นธรรมชาติ การเคลื่อนไหวจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจทั้งในด้านของทักษะดนตรีและองค์ประกอบของดนตรีเนื่องจากจะช่วยให้ผู้เรียนค่อยๆซึมซับเนื้อหาต่าง

อย่างไม่รู้ตัว โดยครูสามารถออกแบบการเรียนรู้โดยใช้การเคลื่อนไหวเข้ากับองค์ประกอบดนตรีที่ต้องการสอนได้ดังนี้ การสอนเรื่องจังหวะ เช่นการเคลื่อนไหวตามจังหวะหนัก(Pulse) รูปแบบจังหวะ (Pattern) อัตราจังหวะ(Meter) และความเร็ว(Tempo) การเคลื่อนไหวตามทำนองหรือทิศทางของทำนอง ได้แก่ ความดัง-เบา (Dynamic) สีสันทของบทเพลง (Color) การเคลื่อนไหวเพื่อเลียนแบบรูปพรรณ (Texture) หรือรูปแบบ(Form) ของบทเพลง จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวนั้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ทางด้านดนตรีอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการสอนด้วยวิธีของออร์ฟนั้นยังเอื้อต่อการเรียนรู้โดยใช้การใช้ร่างกายเช่นเดียวกับการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่นๆซึ่งเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

3.บทเพลงร้อง (Muangsong) ออร์ฟเชื่อว่าเสียงของมนุษย์นั้นเป็นเครื่องดนตรีที่ติดตัวทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด ทักษะการร้องเพลงจึงเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนควรได้รับการปลูกฝังและพัฒนา เช่นเดียวกับการเล่นเครื่องดนตรีอื่นๆ การร้องเพลงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ค้นหาเสียงต่างๆที่อยู่รอบตัวซึ่งเชื่อมโยงไปถึงเรื่องระดับเสียง(Pitch) ขั้นคู่(Interval) บันไดเสียงเพนตาโทนิค(Pentatonic) ไปจนถึงบันไดเสียงไดอะโทนิคทั้งเมเจอร์และไมเนอร์ (Diatonic major & minor) นอกจากนี้การร้องยังมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องทำนอง (Melody) เช่น การสอนเรื่องเคาน์เตอร์พอยท์ (Counterpoint) ด้วยเพลงเพลงวน (Round)หรือแคนอน (Canon) และการร้องซ้ำทวนเป็นกระสวนจังหวะแบบออสตินาติ (Ostinati) รวมไปถึงการร้องประสานเสียงเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องคอร์ด (Chord) อีกทั้งยังสามารถนำมาสอนในเรื่องอื่นๆ เช่น รูปแบบ ความดัง-เบาของเสียงและสีสันทของบทเพลงได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

2) วิธีการสอนของออร์ฟ

วิธีการของออร์ฟเหมาะสำหรับการนำมาสอนดนตรีขั้นต้น (Rudimentary Music) เนื่องจากออร์ฟนั้นได้ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมทางด้านดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัย (Abril and Gault 2016) การสอนของออร์ฟไม่มีลำดับขั้นที่เฉพาะเจาะจงแต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการการสอนมากกว่าผลลัพธ์ในการเรียนรู้และคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของมนุษย์นั้นมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีผ่านการร้อง การพูด การเคลื่อนไหวและการเล่น การสอนของออร์ฟจึงเป็นวิธีการสอนที่ใช้การหาคำตอบแบบอุปนัยผ่านการเลียนแบบ การสำรวจ การอ่านและการค้นสด ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนทุกคนนั้นจะได้ทดลองค้นหาคำตอบด้วยตนเองผ่านบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก ซึ่งสามารถระบุกลวิธีการสอนที่ใช้ได้ดังนี้

1.การเลียนแบบ(imitation) การเลียนแบบถือเป็นวิธีการเรียนรู้โดยธรรมชาติของมนุษย์ ดังนั้นออร์ฟจึงให้ความสำคัญการเลียนแบบเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งกิจกรรมที่ใช้การเลียนแบบนั้นมีส่วนช่วย

ในการพัฒนาทักษะทางการฟังโดยใช้การเคลื่อนไหวเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ โดยสามารถแบ่งการเลียนแบบนี้ออกเป็น 3 ประเภทคือ

1.1 การเลียนแบบแบบฉับพลัน จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสังเกตโดยการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรีแบบกระตุ้นทันทีโดยการเลียนแบบลักษณะนี้จะถูกนำมาใช้เพื่อเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้ก่อนนำเข้าสู่เนื้อหาหลักต่อไป

1.2 การเลียนแบบโดยใช้การจดจำ การจดจำท่าทางและการเลียนแบบถือคุณลักษณะที่สำคัญในการเสริมสร้างทักษะการดนตรี ซึ่งการเลียนแบบโดยใช้การจดจำนี้สามารถนำไปใช้ในลักษณะของการเลียนแบบแบบสะท้อน (Echo imitation) ซึ่งนอกจากจะพัฒนาเรื่องความจำใช้งานของผู้เรียนแล้วยังเป็นการช่วยเสริมสร้างความจำเรื่องเสียงและจังหวะได้เป็นอย่างดีในผู้เรียนทุกระดับอีกด้วย

1.3 การเลียนแบบแบบทับซ้อน การเลียนแบบชนิดนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องเสียงประสานในรูปแบบโพลีโฟนี (Polyphony) ได้เป็นอย่างดี เช่นการใช้กิจกรรมร่างกายประกอบจังหวะ(Body percussion) ในการเคลื่อนไหวเพื่อเลียนแบบรูปแบบการประพันธ์แบบแคนนอน (Canon) ซึ่งการเคลื่อนไหวแบบทับซ้อนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดเห็นภาพลักษณะของรูปแบบเพลง (Form) ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2.การสำรวจ(Exploration) การเปิดโอกาสในการเรียนรู้ในชั้นเรียนของออร์ฟนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยครูจะต้องเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีความหลากหลายและเป็นพลวัต พร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามและข้อสังเกตระหว่างกิจกรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ เช่น ความดัง-เบา, การเน้นของเสียง, สีสั่น และอัตราความเร็ว เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจเสียงที่เกิดขึ้นอย่างระมัดระวัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้ชั้นเรียนของออร์ฟเต็มไปด้วยความมีชีวิตชีวาในการเรียนรู้อยู่อย่างเสมอและก่อให้เกิดความท้าทายในการค้นหาองค์ประกอบทางดนตรีที่แอบซ่อนอยู่ภายในอย่างสนุกสนาน นอกจากนี้แล้วการสำรวจและการตั้งข้อสังเกตยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิพากษ์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3.การอ่าน(Literacy) การอ่านโน้ตในชั้นเรียนของออร์ฟจะถูกสอนเมื่อผู้เรียนนั้นผ่านประสบการณ์ดนตรีมาแล้วสักระยะหนึ่งเนื่องจากการเสริมสร้างประสบการณ์ดนตรีอย่างมีคุณภาพ การสอนเรื่องของเสียงควรมาก่อนสัญลักษณ์ ในระยะเริ่มต้นการสอนการอ่านจะมาในรูปแบบของสัญลักษณ์อย่างง่าย (Iconic symbol) แล้วจึงค่อยเพิ่มความซับซ้อนเป็นการสอนอ่านการบันทึกโน้ตด้วยรูป(Graphic notation) และการอ่านโน้ตเพลงในกุญแจเสียงทางดนตรีจะถูกสอนเมื่อผู้เรียนเริ่มเรียนระนาดออร์ฟและเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้การใช้ตัวอักษรเพื่อเขียนชื่อตัวโน้ตลงไปก็ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้ดีขึ้น

การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการอ่านโน้ตดนตรีนั้นไม่ใช่เรื่องยากหากทักษะการอิมโพรไวส์มีการพัฒนาอยู่อย่างสม่ำเสมอเพราะการดันสดทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการประพันธ์เพลงต่อไป

4.การดันสด(Improvisation) ในชั้นเรียนของออร์ฟการดันสดถือเป็นทักษะแรกๆที่ถูกส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูง นอกจากนี้ยังเป็นทักษะที่สอดแทรกอยู่ในทุกๆกลวิธีการสอนที่กล่าวมาข้างต้นอีกด้วย การดันสดในชั้นเรียนออร์ฟสามารถแบ่งได้หลายระดับเพื่อทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างท้าทายและมีความสุขสนาน นอกจากนี้การดันสดเองยังสามารถนำมาใช้สอนเรื่องรูปแบบการประพันธ์(Form) ได้เป็นอย่างดี เช่น การการสร้างสรรค์ทำนองหรือโมทีฟจังหวะที่นำไปสู่การสร้างประโยคเพลงทางดนตรี(Phrase) รวมไปถึงการสอนรูปแบบการประพันธ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น ไบนารี(Binary form) เทอนารี(Ternary form) รอนโด(Rondo form) เป็นต้น

การสอนของออร์ฟนั้นถือเป็นการสอนที่ให้ความสำคัญกับการสังเกตสิ่งเล็กๆรอบตัว อีกทั้งยังเป็นวิธีที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เป็นไปตามธรรมชาติของผู้เรียนซึ่งให้ความสำคัญกับการเลียนแบบ การสำรวจ การอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรีและการดันสด ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะอื่นๆที่มีความจำเป็นสำหรับผู้เรียนด้วยเช่นกัน

1.3.2. หลักการสอนดนตรีของดัลโครซ

ภาพที่ 2 อีมิล ซาคส์-ดัลโครซ
ที่มา <https://dalcrozeusa.org>

หลักการการสอนดนตรีดัลโครซถูกคิดค้นขึ้นจากนักเปียโน นักประพันธ์ และนักดนตรีศึกษาชาวสวิสเซอร์แลนด์นามว่า อีมิล ซาคส์-ดัลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze, ค.ศ. 1865-1950) ซึ่งวิธีการสอนดนตรีของดัลโครซนี้มีหลักการที่สำคัญคือการเรียนรู้ดนตรีที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดดนตรีกาลผ่านการเรียนรู้แบบทักษะพิสัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาตัวผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมผ่านดนตรีและการเคลื่อนไหวโดยใช้การฟังอย่างตื่นตัว(Active listening) รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ที่เป็นสื่อ นำสายตาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับประสบการณ์ดนตรีและสัมผัสเสียงดนตรีที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม(Vanderspar 1986) ผ่านการได้ยิน การเข้าใจ การสัมผัสและการรับรู้ ซึ่งการสอนตามหลักการของดัลโครซมีเป้าหมายสำคัญคือการส่งเสริมการแสดงออกทางดนตรีและความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในโน้ตดนตรีและความคิดสร้างสรรค์ของตนเองและเพื่อช่วยให้ผู้เรียนค้นพบตัวตนของตนเองเช่นเดียวกันกับการเล่นดนตรี(Abril, 2016)

1) วิธีการสอนดนตรีของดัลโครซ

หลักการสอนดนตรีของดัลโครซให้ความสำคัญกับวิธีการที่สำคัญ 3 ประการได้แก่ จังหวะ (การเคลื่อนไหว) ระบบเสียงโซลเฟจ(การฟัง)และการต้นสด โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1. จังหวะและการรับรู้ถึงจังหวะ (Rhythmic and a Sense of Rhythm)

ดัลโครซกล่าวไว้ว่าการรับรู้ถึงจังหวะหมายถึงความสามารถในการเข้าใจเรื่องของพื้นที่และเวลาในระหว่างการเคลื่อนไหวซึ่งเชื่อมโยงกับเรื่องของระยะเวลา พื้นที่และพลังงาน (time, space and energy) โดยการรับรู้นี้จะส่งผลต่อการแสดงออกด้านจังหวะในการเล่นดนตรีอีกด้วย ดัลโครซเชื่อว่าเด็กทุกคนนั้นควรที่จะได้รับการพัฒนาการรับรู้ด้านจังหวะอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยในการสอนดนตรีตามหลักการของดัลโครซผู้เรียนทุกคนจะถูกส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้ด้านจังหวะผ่านการเคลื่อนไหวทางร่างกาย การจดจำจังหวะในดนตรี การรับรู้ในการเคลื่อนไหว การรับรู้การเปลี่ยนผ่านของจังหวะ การอ่านและการบันทึกโน้ตดนตรี การสร้างสรรค์จังหวะทั้งในทางด้านร่างกายและจิตใจไปอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยใช้แบบฝึกหัดด้านจังหวะซึ่งประกอบไปด้วยการฟังที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งในขั้นต้นนั้นจะใช้การเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติและเข้าใจง่าย เช่น การเดิน การก้าว การปรบมือ เป็นต้น แล้วจึงค่อยๆเพิ่มภาษาในการเคลื่อนไหวเพื่อเพิ่มการแสดงออกทางอารมณ์ให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยการเคลื่อนไหวต่างๆเหล่านี้ถูกใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นหาและแสดงออกทางด้านดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสร้างประสบการณ์และการตระหนักรู้ในเรื่องเวลา พื้นที่และพลังงานที่ต้องการใช้ในแต่ครั้งรวมไปถึงการเชื่อมโยงเข้าสู่องค์ประกอบต่างๆในดนตรีที่สำคัญอีกด้วย

2) ระบบเสียงโซลเฟจและการฟังอย่างจดจ่อ(Solfege and Finesse of Hearing)

คำว่าโซลเฟจ(Solfege) หมายถึง แบบฝึกหัดและการเรียนใดๆที่มุ่งเน้นในการพัฒนาความสามารถในด้านกาได้ยิน การฟัง การตยสนอง การร้องและการเล่น การจดจำ การระบุเสียง

และการบันทึกโน้ต ซึ่งเป็นการพัฒนาการได้ยินจากภายใน (Inner ear) ซึ่งหมายถึงความสามารถที่จะสร้างเสียงภายในใจได้อย่างถูกต้องแม่นยำโดยไม่ต้องใช้เสียงร้องหรือเครื่องดนตรีในการช่วยเปรียบเทียบเสียง ซึ่งสำหรับตาลโครซแล้วการมีทักษะการได้ยินที่ดีนั้นถือเป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างยิ่งของนักดนตรี อีกทั้งการพัฒนาทักษะการฟังยังเป็นหลักการที่สำคัญของตาลโครซเช่นกัน ซึ่งเขาเชื่อว่าการเรียนดนตรีจะต่ออยู่บนพื้นฐานของการได้ยินที่ดีและควรที่จะเริ่มต้นให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีการรับรู้ด้านการได้ยินเป็นอย่างดีก่อนที่จะเริ่มเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรี ทฤษฎีดนตรีและการบันทึกโน้ต ซึ่งการพัฒนาทักษะการได้ยินนั้นไม่เพียงแต่ใช้การฟังเพียงอย่างเดียวแต่รวมไปถึงการรับรู้ของกล้ามเนื้อเช่นเดียวกัน ซึ่งจะต้องอาศัยการเคลื่อนไหวทางด้านร่างกายเพื่อกระตุ้นการทำงานระหว่างร่างกายและหูได้อย่างเป็นพลวัติ ซึ่งในการทำงานนี้การได้ยินจะส่งผลต่อการเคลื่อนไหวให้แสดงออกอย่างสอดคล้องในขณะที่การเคลื่อนไหวเองก็เป็นตัวช่วยส่งเสริมการฟังเช่นเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินและได้ยินในสิ่งที่รับรู้ได้อย่างถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่นให้นักเรียนเดินไปตามจังหวะคนเดียวเมื่อได้ยินเสียงทำนองแบบยูนิซัน(Unison) และเมื่อได้ยินทำนองดนตรีแบบมีการประสาน 2 แนวทำนอง (two-part melody) ให้นักเรียนเดินจับคู่กับเพื่อนในชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งแบบฝึกหัดเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่อและตอบสนองการเคลื่อนไหวในเสียงที่ได้ยินอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามในระบบโซเฟจตามหลักการสอนของตาลโครซนั้นจะใช้ระบบโดคองที่แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงไปใช้ระบบโดเคลื่อนที่เช่นกัน

3) การตัดสินใจและความสามารถในการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ (Improvisation and the Ability of Spontaneous Expression)

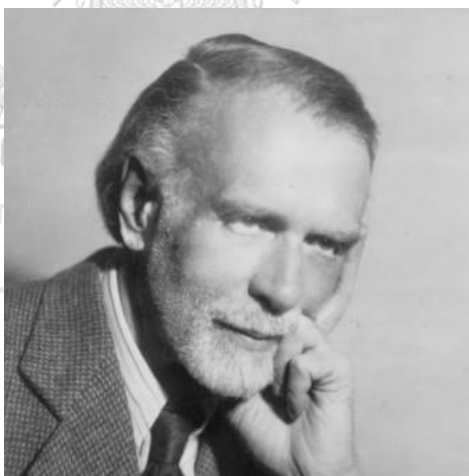
ในแบบฝึกหัดของตาลโครซนั้นจะกำหนดให้นักเรียนตัดสินใจ (improvisation) โดยการเคลื่อนไหว การร้อง และการเล่นเครื่องดนตรี นอกจากนี้แล้วแบบฝึกหัดของตาลโครซยังแฝงไปด้วยการพัฒนาทักษะในการตัดสินใจและการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ การตัดสินใจนั้นสร้างเสริมให้ผู้เรียนสามารถที่จะแสดงความคิดและพัฒนาจินตนาการและนำไปสู่การรับรู้ที่สมบูรณ์รวมถึงความพึงพอใจในตนเอง (Mead, 1994) ซึ่งตาลโครซได้กล่าวไว้ว่าการตัดสินใจโดยใช้เครื่องดนตรีนั้นเป็นการประพันธ์โดยธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีอย่างหลากหลายและนำไปสู่ความเข้าใจและการพัฒนาความสร้างสรรค์ทางดนตรี รวมไปถึงตัวผู้สอนเองก็จะสามารถเข้าใจผู้เรียนผ่านการฟังได้ว่า ผู้เรียนสามารถคิดค้นสิ่งใหม่ทางดนตรีได้อย่างไรบ้าง ซึ่งในการสอนการตัดสินใจนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องออกแบบแบบฝึกหัดที่มีความหมายและเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนนั้นเกิดความมั่นใจในการบรรเลงตัดสินใจ นอกจากนี้การตัดสินใจยังสามารถบูรณาการไปยังสิ่งเล็กๆน้อยๆ เช่น การตบมือ การก้าว การเล่นประกอบการเคลื่อนไหวโดยใช้เสียงที่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งการใช้แบบฝึกหัดการตัดสินใจโดยใช้เสียงที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวก็ยังคงเป็น

อีกวิธีทางหนึ่งเพื่อนำไปสู่วิธีการฝึกการด้นในเครื่องดนตรี โดยสามารถที่จะฝึกการด้นสดจากการเคลื่อนไหวก้าวได้ดังนี้

- การทำท่าตามเสียงดนตรีที่เกิดขึ้น
- การสำรวจพื้นที่เวลาและพลังงานในแบบฝึกหัด
- การใช้รูปภาพอารมณ์เรื่องราวเพื่อนำไปสร้างเป็นการเคลื่อนไหว
- การเคลื่อนไหวหรือการนำการเคลื่อนไหวโดยใช้ร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น ศีรษะ หัวไหล่ ข้อศอก
- การบูรณาการการเคลื่อนไหวและแบบฝึกหัดการร้องยกตัวอย่างเช่นการทำเสียงตามเสียงร้องที่ได้ยินหรือการสร้างการเคลื่อนไหวเพื่อประกอบเสียงร้องหรือเครื่องดนตรีที่ได้ยิน
- การเปลี่ยนรูปแบบจังหวะไปสู่การเคลื่อนไหว

วิธีการสอนของดัลโครซเป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับพื้นฐานทางด้านจังหวะที่ดี ซึ่งถือเป็นพื้นฐานการเรียนดนตรีที่สำคัญสำหรับนักดนตรีและผู้เรียนดนตรีในทุกช่วงวัย โดยวิธีการของดัลโครซนั้นจะมุ่งเน้นไปที่การเคลื่อนไหวก้าวไปพร้อมๆกับการฟังอย่างมีคุณภาพและการด้นสดไปอย่างควบคู่กัน

1.3.3.แนวคิดการสอนดนตรีของโคดาไล

ภาพที่ 3 โซตาล โคดาไล (1882-1967)

ที่มา <https://www.seattlechambermusic.org/composers/zoltan-kodaly/>

โซตาล โคดาไล (Zoltán Kodály, 1882-1967) เป็นนักประพันธ์นักดนตรีชาติพันธุ์นักดนตรีศึกษาและผู้สนับสนุนดนตรีศึกษาในมหาวิทยาลัยเขามีความปรารถนาที่จะสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ดนตรีและการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมของฮังการีซึ่งนำไปสู่การพัฒนาวิธีการสอนทางดนตรีศึกษาใน

ที่สุด โดยปัจจุบันเรารู้จักวิธีการสอนนี้ว่าการสอนดนตรีด้วยวิธีการของโคดาเย วิธีการนี้มีลักษณะที่สำคัญโดยการใช้การร้องเป็นสำคัญในการเรียนรู้ดนตรีและการใช้ดนตรีที่บ้านเพื่อบทเพลงหลักในการร้องและนำเสนอดนตรี รวมไปถึงการพัฒนาความมีดนตรีกาลซึ่งเป็นเป้าหมายสำหรับเด็กทุกคน ซึ่งต่อมามีวิธีการนี้ได้รับความนิยมและถูกนำไปใช้ในชั้นเรียนดนตรีทั่วโลก

1) หลักการสอนดนตรีของโคดาเย

โคดาเยมีความเชื่อว่าดนตรีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนามนุษย์และการเรียนดนตรีควรจะเริ่มให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งหลักปรัชญาการสอนดนตรีของโคดาเยนั้นประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. ดนตรีมีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์
2. การเรียนดนตรีควรที่จะเริ่มจากการใช้ภาษาแม่
3. การเรียนดนตรีควรที่จะเริ่มจากการร้องก่อนเป็นลำดับแรก

อิทธิพลของแนวคิดข้อใดข้อหนึ่งนั้นส่งผล ต่อวงการการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งวงการดนตรีศึกษาในประเทศอังกฤษซึ่งได้หันมาใช้ภาษาแม่และการร้องเพื่อสร้างสังคมแห่งความรู้ทางดนตรี ซึ่งในกระบวนการนี้มีการการดัดแปลงเครื่องมือการสอนจากระบบการสอนอื่นๆ เช่น

1. การใช้ระบบเสียงซอลฟาเคลื่อนที่ (movable do) ซึ่งโน้ตแต่ละตัวจะมีสองชื่อชื่อหนึ่งแทนสิ่งที่แน่นอนตายตัวและอีกชื่อหนึ่งแทนสิ่งที่อาจเปลี่ยนไปได้ตามบันไดเสียงยกตัวอย่างเช่น ตัวอักษรจีสามารถมีชื่อตามระบบโซฟาเป็นอะไรก็ได้เช่นโดหรือลาเป็นต้นเสียงเหล่านี้กำหนดโดยสัญลักษณ์แสดงวันไหนเสียงว่าเสียงใดคือเสียงใดเสียงใดเสียงใดนี้สามารถเคลื่อนที่ไปที่ใดก็ได้
2. การใช้เสียงแสดงจังหวะ (rhythm syllables) ซึ่งระบบนี้ถูกนำมาใช้จากฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการใช้คำและเสียงง่าย ๆ เพื่อช่วยให้การเรียนเรื่องจังหวะ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537) ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจค่าความยาวของแต่ละตัวโน้ตได้ดียิ่งขึ้น
3. การใช้สัญลักษณ์มือของซารา โกวเวอร์และจอห์น เคอร์เวน (Sarah Glover and John Curwen) ซึ่งช่วยให้เราผู้ขับร้องประสานเสียงสมัครเล่นทั้งหลายสามารถอ่านโน้ตดนตรีได้อย่างรวดเร็ว แบบสัญลักษณ์มือนี้ช่วยให้ผู้ร้องเพลงประสานเสียงสามารถจดจำสิ่งต่างๆได้อย่างถูกต้องแม่นยำ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537)

วิธีการสอนดนตรีของโคดาเยนั้นเป็นวิธีการที่เน้นการใช้การร้องเพลงและบทเพลงที่บ้าน เนื่องจากโคดาเยได้ให้ความสำคัญกับภาษาแม่และยังเชื่อว่าการร้องนั้นจะช่วยเป็นรากฐานในการพัฒนาทักษะดนตรีในด้านอื่นๆต่อไปในอนาคต

จากแนวคิดทางดนตรีศึกษาข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่าแต่ละแนวคิดมีจุดมุ่งเน้นที่แตกต่างกันออกไป โดยวิธีการของออร์ฟมุ่งเน้นการสำรวจจากสิ่งเล็กๆใกล้ตัว วิธีการของดาลโครซมุ่งเน้นไปที่การเคลื่อนไหวควบคู่ไปกับการรักษาจังหวะที่ดีและวิธีการของโคดาเยที่มุ่งเน้นการร้องซึ่งทั้ง 3 แนวคิดนี้ถือเป็นแนวคิดหลักทางดนตรีศึกษาที่มักนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม

ร่วมในการเรียนรู้ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ดนตรีโดยตรงและเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

1.4 เนื้อหาการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนดนตรีที่มีประสิทธิภาพนั้นควรให้ความสำคัญกับสาระเนื้อหาในการสอนเพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมตรงตามบริบทของผู้เรียน เพื่อให้ผู้ศึกษาดนตรีควรได้รับความรู้อย่างครบถ้วนตามความยากง่ายหรือความลึกซึ้งซึ่งแตกต่างกันออกไปตามระดับการศึกษา ระดับการเรียนรู้หรือระดับความสามารถแล้วแต่กรณี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) อีกทั้งการคำนึงถึงพื้นหลังความรู้ของผู้เรียนยังเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามารถออกแบบแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสาระดนตรีสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ 1) เนื้อหาดนตรี 2) ทักษะดนตรี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาดนตรี ประกอบไปด้วยองค์ประกอบดนตรีและวรรณคดีดนตรี

1.1 องค์ประกอบดนตรี คือโครงสร้างพื้นฐานดนตรี ประกอบไปด้วย

1.1.1 จังหวะ

1.1.2 ทำนอง

1.1.3 เสียงประสาน

1.1.4 รูปพรรณ

1.1.5 สีสัน

1.1.6 ลักษณะของเสียง

1.1.7 รูปแบบ

1.2 วรรณคดีดนตรี ประกอบด้วย

1.2.1 บทเพลง

1.2.2 ประวัติดนตรี

2 ทักษะดนตรี หมายถึงการแสดงออกทางด้านดนตรีอันเกิดจากการเรียนรู้ ความเข้าใจ และการฝึกฝน ประกอบด้วย

2.1 การฟัง

2.2 การร้อง

2.3 การเล่น

2.4 การอ่าน

2.5 การเขียน

2.6 การเคลื่อนไหว

2.7 การสร้างสรรค์

โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบดนตรีด้านจังหวะในการนำไปใช้ในกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเนื่องจากเนื้อหาทางด้านจังหวะนั้นเป็นเนื้อหาขั้นพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนขั้นต้นเกิดความเข้าใจทางด้านดนตรีในขั้นโดยเนื้อหาดนตรีขั้นพื้นฐานที่นำมาใช้สอนนั้นสามารถแบ่งเนื้อหาการสอนดนตรีได้ดังนี้

1. จังหวะตบ(Beat) จังหวะตบเป็นจังหวะที่ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกันจนจบทั้งบทเพลง โดยจะมีลักษณะดังนี้

จังหวะตบ (Beat)	จังหวะที่ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกันจนจบทั้งบทเพลง	ข้าง	ข้าง	ข้าง	—					
		หนู	รู้	จัก	รี		ปลา			
		ข้าง	มัน	ตัว	โต		ไม่	เบา	จ -	มุก
		มัน	ยาว	เรียก	ว่า		ง่วง	—	สอง	เขี้ยว
		ข้าง	งวง	เรียก	ว่า		งา	—	มี	หู
		มี	ตา	หาง	ยาว		—			

2. ลักษณะจังหวะทำนอง (Melodic Rhythm) จังหวะที่มีการดำเนินไปอย่างไม่สม่ำเสมอและประกอบไปด้วยเสียงสั้นยาว โดยจะมีลักษณะดังนี้

ลักษณะจังหวะทำนอง (Melodic Rhythm)	จังหวะที่มีการดำเนินไปอย่างไม่สม่ำเสมอและประกอบไปด้วยเสียงสั้นยาวตามคำร้องของบทเพลง	ข้าง	ข้าง	ข้าง	—					
		หนู	รู้	จัก	รี		ปลา			
		ข้าง	มัน	ตัว	โต		ไม่	เบา	จ -	มุก
		มัน	ยาว	เรียก	ว่า		ง่วง	—	สอง	เขี้ยว
		ข้าง	งวง	เรียก	ว่า		งา	—	มี	หู
		มี	ตา	หาง	ยาว		—			

3. แนวจังหวะซ้ำทวน (Rhythmic Ostinato) รูปแบบจังหวะที่มีการเล่นในแบบแผนเดิมเป็นแนวซ้ำยืนพื้นตลอดจนจบบทเพลง โดยจะมีลักษณะดังนี้

แนวจังหวะซ้ำทวน (Rhythmic Ostinato)	รูปแบบจังหวะที่มีการเล่นในแบบแผนเดิมเป็นแนวซ้ำยืนพื้นตลอดจนจบบทเพลง	ข้าง	ข้าง	ข้าง	—					
		หนู	รู้	จัก	รี		ปลา			
		ข้าง	มัน	ตัว	โต		ไม่	เบา	จ -	มุก
		มัน	ยาว	เรียก	ว่า		ง่วง	—	สอง	เขี้ยว
		ข้าง	งวง	เรียก	ว่า		งา	—	มี	หู
		มี	ตา	หาง	ยาว		—			

การจัดกิจกรรมดนตรีมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จัดกิจกรรมจะต้องมีการจำกัดเนื้อหาสาระทางดนตรีเพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมได้ตรงตามความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้เรียนขั้นต้นที่ไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว แต่ยังเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และเพิ่มพูนเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีอีกด้วย

ตอนที่ 2 การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์

2.1 หลักการผลิตสื่อ

การผลิตสื่อให้มีคุณภาพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการผลิตเพื่อให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์และสามารถถ่ายทอดสารได้ตรงตามความต้องการของผู้ผลิตได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้สื่อ โดยการผลิตสื่อหนึ่งจะต้องมีการวางแผนที่ดีซึ่งจะทำให้การผลิตสื่อดำเนินไปอย่างราบรื่น ลดข้อผิดพลาดระหว่างการทำงานและส่งผลให้สามารถผลิตสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลดีทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้สื่อ โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ (วิภา อุตมฉันท, 2544)

2.1.1 การวางแผน

หลักการพื้นฐานของการวางแผนเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตอยู่ที่ผู้ผลิต ซึ่งต้องตอบคำถาม 4 ข้อให้กระจ่างชัดก่อน คำถามทั้ง 4 ข้อเรียกโดยย่อว่า 3W1H ได้แก่ ทำไมจึงทำสิ่งนั้น? (Why?) ทำสิ่งนั้นไปเพื่อใคร? (Who?) ใช้เนื้อหาอะไร (What?) และใช้สื่ออะไรหรือนำเสนอเนื้อหาอย่างไร? (How?) ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ทำไมจึงทำสิ่งนั้น : WHY

ก่อนการเริ่มต้นกระบวนการทำงานทั้งหมดนั้น ผู้ผลิตจะต้องมีความเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถระบุความจำเป็นในการผลิตได้ ขั้นตอนนี้กล่าวในแง่ของการผลิตสื่อคือ “การตั้งวัตถุประสงค์” ซึ่งมีผลต่อแนวทางที่ใช้นำทางสื่ออื่นๆ เช่น หากต้องการใช้เป็นสื่อการสอนแนวทางของสื่อต้องเน้นผลที่ได้จากการเรียนรู้หรือการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) เพื่อให้เกิดความเข้มงวดในความถูกต้องของข้อมูล ใช้ภาษาที่ถูกหลักวิชาการอย่างไรก็ตามผู้ผลิตก็ควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการรับสื่อซึ่งนอกจากเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนแล้วยังต้องทำให้สื่อเหล่านั้นสามารถสื่อสารไปยังผู้ใช้ได้อีกด้วย โดยจะต้องคำนึงถึงเรื่องความสนุก ที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจเนื้อหาในการนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ทำสิ่งนั้นไปเพื่อใคร : WHO

การวิเคราะห์ผู้รับสารเป็นหลักการสำคัญที่สุดข้อหนึ่งของศาสตร์ว่าด้วยการสื่อสารมวลชน ผู้ผลิตหรือผู้ส่งสารจะต้องระบุผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายของตนให้ชัดเจน ยิ่งจำแนกแยกแยะให้ละเอียดเท่าใดยิ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตมากเท่านั้น ผู้รับสารทุกคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะ

ของตนเอง ซึ่งสามารถตั้งกลุ่มเป้าหมายได้จาก เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความสามารถในการรับรู้สื่อ โดยจะต้องคำนึงถึงช่วงความจืดจ๋อที่เหมาะสมกับผู้ใช้ ความต้องการในการใช้สื่อ โดยลักษณะข้างต้น จะช่วยกำหนดขอบเขตในการผลิตสื่อของเราให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง จะช่วยให้ผู้รับสารสามารถถอดรหัสสาร (decode) ที่สื่อนำเสนอผ่านเทคนิคการผลิต(encode) เช่น การคัดเลือกภาพ การลงเสียง การใส่ดนตรี คำบรรยาย เทคนิคมุกกล้อง สี แสง ฯลฯ และช่วยให้สื่อ นั้นสามารถทำหน้าที่ส่งข้อมูลที่ต้องการนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3) ใช้เนื้อหาอะไร : WHAT

เมื่อรู้กลุ่มผู้รับสารที่เป็นเป้าหมายแน่นอนแล้ว ผู้ผลิตจะต้องกำหนดเนื้อหาสาระ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื้อหาของสื่อควรมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสาร ซึ่งจะทำให้ ผู้รับรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสื่อ และการสร้างความเข้ากับกับคนดู ให้แง่คิด การนำเสนอเรื่องยากให้เป็น เรื่องง่ายย่อมได้รับความนิยมมากกว่าสื่อที่สร้างความสับสนหรือยากต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งการ กำหนดเนื้อหาสามารถใช้กระดานภาพ (Story board) เพื่อให้เห็นภาพคร่าวๆก่อนที่จะมีการผลิต จริง ซึ่งช่วยให้เห็นสื่อที่ต้องการผลิตในมุมมองใหม่ๆและเข้าใจสื่อที่ต้องการผลิตได้อย่างชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ลดความคลาดเคลื่อนของเนื้อหาและช่วยให้สามารถวางแผนการทำงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการทำการกระดานภาพนั้นสามารถทำได้ดังนี้ คือ การวาดภาพหรือการนำ ภาพจากสื่ออื่นๆที่มีความใกล้เคียงมาร้อยเรียงให้มีมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ต้องการนำเสนอ และเมื่อได้เนื้อเรื่องแล้วผู้ผลิตยังสามารถนำกระดานภาพนี้มาปรึกษากับทีมงานเพื่อหาวิธีทางแก้ไข หากยังไม่เป็นที่น่าพอใจและหากพบว่าเนื้อเรื่องเป็นที่น่าพึงพอใจแล้ว ก็สามารถวางแผนการถ่ายทำ ต่อไป

4) ใช้สื่ออะไรหรือนำเสนอเนื้อหาอย่างไร : HOW

การเลือกใช้สื่อหรือเนื้อหาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ผู้ผลิตควรคำนึงถึง กลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้สื่อ และต้องมีความเข้าใจในลักษณะการใช้งานของสื่อต่างๆ นอกจากนี้ผู้ผลิต ควรเลือกรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายของตนเอง โดยสารสนเทศที่สามารถนำมาสร้างสื่อ ได้ เช่น ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพกราฟฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย เสียงเพลง เสียงประกอบ(Sound Effect) ภาพเคลื่อนไหวหรือวีดิทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องบันทึกภาพขึ้นมาใหม่ก็จะต้องมีการนำมาตัดต่อด้วยโปรแกรมตัดต่อวีดิทัศน์เพื่อให้สื่อ ถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างกระชับและมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (มุสตี นนทคำจันทร์, 2555)

2.1.2 การจัดเนื้อหา

การจัดเนื้อหา คือ กระบวนการเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย โครงเรื่อง และรูปแบบการนำเสนอ ตามที่ได้กำหนดไว้แล้วในขั้นวางแผน ซึ่งเปรียบเหมือน

การจัดวางโครงร่าง (Outline) ซึ่งจะประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วนคือ บทนำ การดำเนินเรื่อง การหักมุม และการสรุป ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) บทนำ การใช้ประโยคที่มีความกระชับและเข้าใจง่ายจะกระตุ้นความสนใจของผู้ใช้สื่อเพื่อนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง ซึ่งหากขึ้นต้นบทนำไม่ดีอาจส่งผลในทางตรงกันข้าม เช่น การไม่เปิดในที่ จะใช้สื่อ นั้น

2) การดำเนินเรื่อง เป็นแก่นหลักของเรื่องหรือความคิดรวบยอด ซึ่งผู้ผลิตจะต้องร้อยเรียงเรื่องราวต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อนำเสนอในส่วนของรายละเอียดที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้ใช้

3) การหักมุม เป็นจุดที่เค้าโครงเรื่องที่ดำเนินมานั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาอย่างไม่คาดคิด หรืออาจเป็นข้อมูลที่มีความแตกต่างจากข้อมูลที่น่าเสนอตอนแรกที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความน่าติดตาม ซึ่งจะช่วยสร้างจุดสุดยอด (Climax) และทำให้เนื้อเรื่องมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

4) การสรุป จะต้องมีความสัมพันธ์กับส่วนเนื้อหาและคำนำซึ่งจะนำเสนอโดยย่อและมีการนำเสนอที่น่าสนใจ แต่ไม่ได้หมายความว่า บทสรุป คือการนำเอาเนื้อหาในส่วนข้างต้นทั้งหมดมาพูดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง แต่ควรเป็นการให้แง่คิด ความเห็น คำถาม หรือข้อเตือนใจ ซึ่งเป็นการรับทอด ตอกย้ำ หรือเพิ่มเติมเนื้อหาให้แก่ส่วนข้างต้น เพื่อให้ผู้ใช้นำไปขบคิดหรือสืบต่อความประทับใจที่ได้จากสื่อ

การผลิตสื่ออย่างมีคุณภาพผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งในด้านของมการวางแผนที่ การกำหนดความยาวของสื่อ ประเภทของสื่อ การจัดเนื้อหา เพื่อช่วยส่งเสริมให้สามารถออกแบบสื่อได้ตรงตามความต้องการของผู้ชม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการรับข้อมูลที่ต้องการถ่ายทอดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 รูปแบบของเนื้อหาที่ใช้ในสื่อ

ในการสร้างสื่อจำเป็นต้องมีอุปกรณ์เทคโนโลยีและโปรแกรมต่างๆ ที่จะช่วยให้สื่อเกิดความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านภาพและเสียง ซึ่งจะส่งผลให้ข้อมูลที่เรากำลังนำเสนอมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเนื้อหาของข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ในสื่อสามารถแบ่งได้ดังนี้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2548)

1 ตัวอักษร/เนื้อหา (Content) เนื้อหาข้อมูลในลักษณะที่เป็นข้อความ จะเป็นอักษรที่พิมพ์ด้วยโปรแกรมประมวลคำ เช่น ไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) ในรูปของประโยคและย่อหน้า หรือสามารถพิมพ์ข้อความลงบนสไลด์ของโปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ (Power Pion) โดยสามารถปรับแต่งตัวอักษรสี และลักษณะพิเศษต่างๆ ของข้อความได้

2 ภาพกราฟิก (Graphic) หมายถึงภาพถ่ายภาพเขียนภาพวาดลายเส้นและภาพลักษณะต่างๆ ที่เป็นภาพนิ่งรวมทั้งข้อความที่พิมพ์ด้วย โปรแกรมกราฟิกเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพกราฟฟิกนับว่ามีส่วนสำคัญในสื่อประสมเนื่องจากเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจและสายตาของผู้ชม สามารถสร้างความคิดรวบยอดดีกว่าการใช้เฉพาะข้อความเท่านั้นและยังเป็นจุดเชื่อมต่อกภาษาในการเชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างน่าสนใจ

3 ภาพแอนิเมชัน (Animation) ภาพแอนิเมชันเป็นภาพกราฟฟิกเคลื่อนไหวโดยใช้ โปรแกรมในการจัดสร้าง ซึ่งสามารถใช้ภาพที่วาดปริ้นท์ โปรแกรม (Print Program) หรือ คลิปอาร์ต (Clip Art) มาใช้ในการสร้างภาพเคลื่อนไหวได้โดยสะดวก และต้องเพิ่มการเคลื่อนไหวของภาพทีละตอน ด้วยการใช้สมรรถนะของโปรแกรมในการเลี้ยงภาพเหล่านั้นเพื่อให้ปรากฏเป็นภาพ mujiใช้ในการนำเสนอ

4 ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์ (Full-motion Video) เป็นการนำเสนอภาพเคลื่อนไหวสามลิมภาพต่อวินาทีด้วยความเร็ว คมชัดสูง ซึ่งหลังจากที่มีการบันทึกภาพแล้วสามารถนำมาตัดต่อด้วยโปรแกรมภาพเคลื่อนไหวเช่นโปรแกรมอะโดบีพรีเมียร์ (Adobe Premier) เพื่อนำมาร้อยเรียงเรื่องราวให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

5 เสียง (Sound Effect) เสียงที่ใช้ในสื่อประสม ไม่ว่าจะเป็นเสียงพูดเสียงเพลงหรือเสียงประกอบต่างๆจะต้องจัดรูปแบบเฉพาะในการจัดวางเพื่อช่วยส่งเสริมให้ตัวสื่อเกิดความน่าสนใจ โดยการใช้เสียง เพื่อนำมาใช้ ในสื่อประสมนั้น สามารถทำได้โดยการบันทึกเสียงลงคอมพิวเตอร์และแปลงเสียงจากระบบอนาล็อกเป็นดิจิทัล ซึ่งปัจจุบันไฟล์เสียงที่นิยมใช้ กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ MP3

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของสื่อสารสนเทศในแต่ละรูปแบบนั้นมีส่วนช่วยให้สื่อประสมที่ต้องการผลิตเกิดความน่าสนใจและมีส่วนสำคัญในการสื่อสารข้อมูลให้ผู้รับสามารถเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 การสร้างสื่อวีดิทัศน์รูปแบบผสม

สื่อวิดีโอเป็นสื่อที่สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการสนทนาและจำลองสถานการณ์จริงได้อย่างน่าสนใจในชั้นเรียน สื่อวีดิทัศน์มักถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมออนไลน์ ซึ่งสามารถทำได้ผ่านระบบการจัดการเรียนออนไลน์ (Learning management systems) โดยการใช้วิธีผสมแหล่งข้อมูลจากหลายแหล่ง (mashups) เช่น วิดีโอ รูปภาพ ข้อความอธิบาย เสียง มาไว้รวมกันที่หน้าเว็บเดียว

ประโยชน์การใช้งานและการเรียนการสอนของสื่อวีดิโอรูปแบบผสมนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากยิ่งขึ้น เช่น ภาพเคลื่อนไหวช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์จริงได้เป็นอย่างดี รูปภาพช่วยให้ผู้เรียนจดจำในระยะยาวได้ดีขึ้นซึ่งจำส่งผลต่อความจำใช้งาน ข้อความอธิบายประกอบภาพช่วยให้ผู้เรียนสร้างความเชื่อมโยงในเนื้อหา (Mayer, 2005) เสียงเพลงช่วยส่งเสริมบรรยากาศในวิดีโอให้สมจริงตามบริบทมากยิ่งขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าระบบการจัดการเรียน

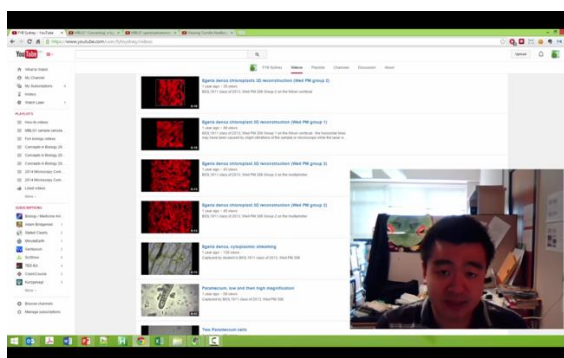
ออนไลน์ทุกระบบนั้นสามารถให้การผสมของสื่อในหลายรูปแบบนี้ได้ เพราะฉะนั้นผู้ผลิตสื่อจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาเว็บไซต์ที่รวบรวมวิดีโอหรือเผยแพร่สร้างวิดีโอได้ด้วยตนเอง เมื่อได้วิดีโอแล้วจึงนำไปใช้ในระบบการจัดการเรียนออนไลน์หรือเว็บไซต์อื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีเว็บไซต์และสื่อโซเชียลมีเดียที่ทุกคนสามารถผลิตสื่อวิดีโอได้ฟรีจากทุกที่ที่ทั่วมุมโลก (Davis, T. 2015) โดยขั้นตอนการสร้างสื่อวิดีโอที่ค้นรูปแบบผสมสามารถทำได้ดังนี้

1) ค้นหาเว็บไซต์ที่ให้บริการหรือเผยแพร่วิดีโอ (Video Hosting)

การเปิดการเรียนการสอนออนไลน์นั้น ผู้ผลิตจะต้องทราบเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่ให้บริการในการผลิตหรือปล่อยวิดีโอที่ค้นฟรี ซึ่งมีปรากฏให้เห็นเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ซึ่งสามารถเข้าใช้ได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์ การใช้บริการเว็บไซต์เหล่านี้จะไม่มีค่าใช้จ่ายและช่วยให้ผู้เรียนประหยัดเวลาในการดาวน์โหลดเนื้อหาหรืออัปโหลดเนื้อหา ในการหาวิดีโอโฮสต์นั้นผู้ใช้สามารถค้นหาในเว็บกูเกิ้ล (Google) ด้วยคำว่า "Video Hosting" ซึ่งจะปรากฏให้เห็นตัวเลือกต่างๆ ได้แก่ Facebook, Youtube, Kultura, Wistia, Panopto

2) การจัดทำภาพเคลื่อนไหวด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Screencasting)

สกรีนแคสติงคือการบันทึกการเคลื่อนไหวด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งทักษะพื้นฐานของผู้ผลิตสื่อในการสร้างการจัดการเรียนการสอนออนไลน์นี้ สามารถเริ่มต้นได้ค้นหาโปรแกรมด้วยการพิมพ์ "free screencasting tools" ในเว็บกูเกิ้ล ซึ่งจะปรากฏให้เห็นในโปรแกรมสกรีนแคสติงหลายตัวเลือก วิธีคัดเลือกโปรแกรมสกรีนแคสติงที่เหมาะสมในการใช้เพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถเลือกได้จากการใช้งานดังต่อไปนี้คือ 1) สามารถบันทึกเสียงและบันทึกภาพหน้าจอในขณะเดียวกันได้ 2) สามารถแสดงรูปภาพต่างๆไปพร้อมกับการเล่าเรื่องได้ 3) สามารถนำไฟล์ประเภท MP4 และไฟล์ประเภทอื่นๆมาใช้ในโปรแกรมได้ 4) มีวิธีการที่หลากหลายในการเผยแพร่และบันทึก

ภาพที่ 4 การจัดทำภาพเคลื่อนไหวด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
(ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=TQLn-Q0AXhs>)

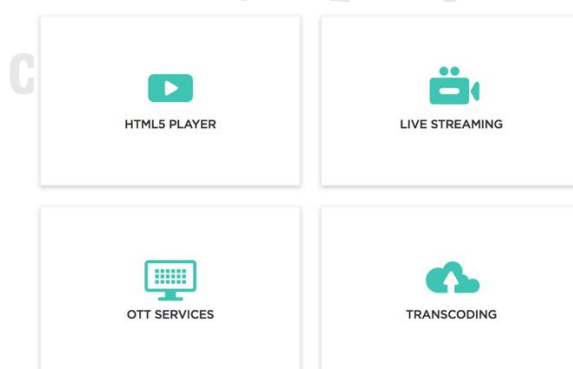
3) การเผยแพร่วิดีโอ (Displaying Video)

การเผยแพร่วิดีโอในเนื้อหาการสอนออนไลน์สามารถทำได้ 3 วิธีคือ 1) คัดลอกลิ้งค์ (link) วิดีโอไปฝังไว้ในเนื้อหาการเรียนการสอนซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดเนื่องจากผู้เรียนสามารถกดเข้าไปตามลิ้งค์ที่ปรากฏขึ้น 2) การฝังลิ้งค์เข้าไปในรูปภาพหรือสัญลักษณ์ 3) การฝังวิดีโอเข้าไปในเนื้อหาการเรียนการสอนโดยตรง และเมื่อผู้ผลิตได้ทำวิธีการดังกล่าวแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการรวบรวมวิดีโอต่างๆที่สร้างขึ้นมาจัดเรียงตามเนื้อหาหรือแยกบทเรียน ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จะช่วยให้สามารถจัดการการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 5 การฝังลิ้งค์เข้าไปในตัวอักษร

(ที่มา https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Facebook_features)

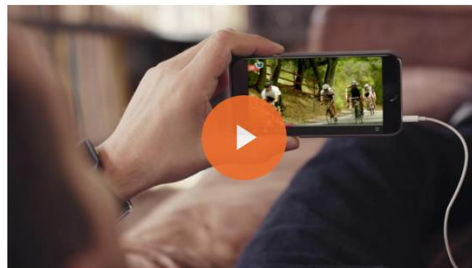
ภาพที่ 6 การฝังลิ้งค์เข้าไปในรูปภาพหรือสัญลักษณ์

(ที่มา <https://www.brightcove.com/en/>)

MANAGE AND MEASURE YOUR SOCIAL MEDIA VIDEO

Get in front of your audiences wherever they are with one easy interface. With Brightcove Social you can quickly publish your videos to Facebook, Twitter, and YouTube from a single location, edit your videos right in the platform, and consolidate your analytics to see your true ROI in one comprehensive dashboard.

● EXPLORE BRIGHTCOVE SOCIAL

ภาพที่ 7 การใส่วิดีโอเข้าไปในเนื้อหาการสอนโดยตรง

(รูปภาพจาก <https://www.brightcove.com/en/online-video-platform>)

การใช้สื่อเพื่อใช้ในการสอนออนไลน์นั้นมีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการเรียนรู้ให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งสื่อแต่ละประเภทนั้นต่างมีข้อดีและข้อจำกัดในด้านการใช้งาน ดังนั้นผู้สอนควรมีการเลือกสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามบริบทของตนเอง

2.4 ระบบสื่อประสมแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia Content)

ระบบสื่อประสมแบบมีปฏิสัมพันธ์เกิดจากการผสมผสานกับเนื้อหาบทเรียนของผู้สอนกับเทคโนโลยีและสื่อประสมเพื่อช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจสารที่ต้องการสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยสามารถส่งต่อไปยังผู้ใช้งานได้ 3 รูปแบบคือ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2560)

1) มัลติมีเดียแบบครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-center Mode) ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดแนวทางและขอบเขตด้านเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอแก่ผู้ใช้งาน โดยสามารถทำได้จากการนำเสนอโดยการบรรยาย (Presentation) และการสาธิต (Demonstration) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้ใช้งานสามารถจดจำข้อมูลผ่านการฝึกฝนและปฏิบัติตามในขณะที่นำเสนอหรือสาธิตเนื้อหา (Drill and Practice)

2) มัลติมีเดียแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-center Mode) นักเรียนจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในการเรียนด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการควบคุมในการเรียนรู้ โดยใช้สื่อประสมเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดียิ่งขึ้นอีกทั้งผู้เรียนยังมีอิสระที่จะเลือกสื่อตามความถนัดของตนเอง ซึ่งในมัลติมีเดียรูปแบบนี้มักใช้ประโยชน์ในลักษณะการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) และการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในระดับสูงและการพัฒนาตนเองแบบ Self-directed Learning

3) มัลติมีเดียแบบผสมผสาน (Hybrid Mode) ในรูปแบบนี้จะมีความยืดหยุ่นด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งครูและนักเรียนจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยครูนั้นจะมีบทบาท

ในส่วนที่เห็นว่าต้องเพิ่มเติมหรือพัฒนาให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถจัดทำได้จากการส่งเนื้อผ่านดาวเทียมหรือการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทางไกล เช่น ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเป็นไปในรูปแบบประสานเวลา (Synchronous) และสามารถสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างทันท่วงที

จะเห็นได้ว่าการสร้างสื่อ นั้น ผู้ผลิตจะต้องมีการวางแผนเพื่อให้สามารถสร้างสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์และกลุ่มของผู้ใช้งาน เนื้อหาที่ต้องการนำเสนอเพื่อให้สามารถเลือกใช้สื่อสารสนเทศในการผลิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งนอกจากจะทำให้สื่อที่ผลิตออกมานั้นมี **ประสิทธิภาพ** ในการถ่ายทอดสารที่ต้องการนำเสนอได้อย่างสูงสุดแล้ว ยังเป็นการลดความคลาดเคลื่อนในการผลิตสื่อ และช่วยให้สามารถใช้ทรัพยากรในการผลิตสื่อได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

โดยในงานวิจัยนี้นั้น ผู้วิจัยได้มีการคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างเพื่อนำไปใช้กับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส โดยมีการเลือกใช้เนื้อหาทางด้านดนตรีที่มุ่งเน้นให้ผู้ใช้งานสามารถปฏิบัติตามวิธีทัศน์ที่ต้องการนำเสนอ โดยมีการใช้รูปแบบของสื่อคือ ตัวอักษร ภาพกราฟิก วิธีทัศน์ และเสียงประกอบ ที่มีการนำเสนอในรูปแบบสื่อวิธีทัศน์แบบผสม (Mash up) และระบบสื่อประสมแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia Content) ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการผลิตชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก

	Beat			Rhythm			Ostinato		
	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3
การวางแผน									
1.การตั้งวัตถุประสงค์ (Why)	ผู้ใช้งานเข้าใจ ลักษณะ จังหวะตบผ่าน การฟังและ การสังเกต	ผู้ใช้งานเข้าใจ ลักษณะ จังหวะตบผ่าน การฟังและ การสังเกต	เพื่อฝึกฝน ด้านความ แม่นยำของ จังหวะโดยใช้ การร้องและ การทำร่างกาย ประกอบ จังหวะไป พร้อมกับการ ทำท่าทาง ประกอบเพื่อ เพิ่มความทักทายในการทำ กิจกรรม	ผู้ใช้งานเข้าใจ ลักษณะ จังหวะผ่าน การปรับมือ และความคิด สร้างสรรค์ใน การสร้างเสียง ประกอบตาม ลักษณะ จังหวะ	ผู้ใช้งานเข้าใจ ลักษณะ จังหวะผ่าน การใช้ร่างกาย ประกอบ จังหวะ และ การปฏิบัติ กิจกรรมแบบ กลุ่ม	ผู้ใช้งานเข้าใจ ลักษณะ จังหวะผ่าน การฟังการ ประกอบ จังหวะผ่าน การฟังจาก ภายใน (inner hearing)	ผู้ใช้งานเข้าใจ รูปแบบกะสวน จังหวะผ่าน กิจกรรมคัพ ซองผ่าน รูปแบบจังหวะ รูปแบบจังหวะ (8 1 ห้องเพลง และ 4 ห้องเพลง)	ผู้ใช้งานเข้าใจ รูปแบบกะสวน จังหวะผ่าน กิจกรรมคัพ ซองผ่าน รูปแบบจังหวะ รูปแบบจังหวะ (16 จังหวะ)	ผู้ใช้งานเข้าใจ รูปแบบกะสวน จังหวะผ่าน กิจกรรมคัพ ซองผ่าน รูปแบบจังหวะ รูปแบบจังหวะ (16 จังหวะ)
2.กลุ่มผู้ใช้งาน (Who)	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส	ครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส
3.เนื้อหา (What)	การฟังจังหวะ ตบ การเคลื่อนไหว	การฟังและ การเคลื่อนไหว	การฟัง การร้อง และการ เคลื่อนไหว	การร้องและ การเคลื่อนไหว อย่างง่าย	การร้อง การ เคลื่อนไหว และการปฏิบัติ กลุ่ม	การร้อง การ เคลื่อนไหว และการฝึก การฟังจาก ภายใน	การร้อง การ เคลื่อนไหว และการฝึก การฟังจาก ภายใน	การปฏิบัติโดยใช้โปรแกรมและสัญลักษณ์ทางดนตรี	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	Beat			Rhythm			Ostinato		
	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3
องค์ประกอบ									
การวางแผน									
4.การนำเสนอ (How)		วิธีทัศน์			วิธีทัศน์			วิธีทัศน์	
การจัดเนื้อหา									
1.บทนำ		/			/			/	
2.การดำเนินเรื่อง		การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว			การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว			การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	
3.การทบทวน (การเพิ่มความท้าทาย)		/			/			/	
4.การสรุป		/			/			/	
รูปแบบสื่อ									
1.ตัวอักษร		/			/			/	
2.ภาพกราฟฟิก		/			/			/	
3.ภาพแอนิเมชัน		/			/			/	
4.ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์		/			/			/	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	Beat			Rhythm			Ostinato		
	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3
5.เสียง									
เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)				เสียงเพลง	เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)			
การสร้างสื่อรูปแบบผสม									
1.การเผยแพร่วีดิทัศน์		Facebook และ Google Meet		Facebook และ Google Meet			Facebook และ Google Meet		
2.การบันทึกภาพหน้าจอ		/		/			N/A		
ระบบสื่อประสมแบบมีปฏิสัมพันธ์									
1.มัลติมีเดียแบบครูเป็นศูนย์กลาง		/		/			/		
2.มัลติมีเดียแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง		N/A		N/A			N/A		
3.มัลติมีเดียแบบผสมผสาน		/		/			/		

ตอนที่ 3 การพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด

การพัฒนาครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสอันมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสอนดนตรีจะส่งผลต่อผู้เรียนดนตรีทั้งในด้านเนื้อหาดนตรี ทักษะดนตรีและ เจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนดนตรี นอกจากนี้จะทำให้ครูเปี่ยมไปด้วยความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนเอง

กระบวนการพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษา (Co-mentoring) จะช่วยให้ครูพัฒนาทักษะของตนเองผ่านกระบวนการการให้คำปรึกษาร่วมกับครูคนอื่นๆซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รับฟังและถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองให้กับผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันนั้นก็ยังสามารถนำประสบการณ์ของผู้อื่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการสอนของตนเองได้ ซึ่งในกระบวนการร่วมให้คำปรึกษานั้น การสะท้อนคิดจะทำให้ครูได้ทบทวนกระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้น จากการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างพินิจพิจารณา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามบริบทของตนเอง กระบวนการดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการพัฒนาทักษะในวิชาชีพครูเท่านั้นแต่ยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจต่อตนเองอีกด้วย

3.1 การร่วมให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน (Co-Mentoring)

การพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยกำลังของบุคลากรในการขับเคลื่อนให้องค์กรให้มีความก้าวหน้า การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการดำเนินการเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ ทักษะ และเจตคติ ที่เหมาะสมในการทำงานและแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรืออนาคต การให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) เป็นกระบวนการหนึ่งที่ได้รับคามนิยม และถูกนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3.1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยง

แครม (Kram) ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อว่า Mentoring at Work: Developmental Relationships in Organizational Life ในปี 1985 ซึ่งได้ให้ความหมายของระบบการให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยง (mentoring system) เป็นการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอน การสนับสนุน การป้องกัน ได้รับมาโดยผู้ที่มีคุณสมบัติที่สูงกว่าอันจะนำไปสู่การเป็นผู้ให้คำปรึกษาในเวลาต่อมา ในความคิดเห็นของแครม ผู้ให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยง แบ่งได้เป็น 2 ประเภทได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการงานอาชีพ โดยจะเริ่มต้นกระบวนการนี้ตั้งแต่การโค้ช (Coaching) จนผู้รับคำปรึกษาสามารถสร้างบุคลิกของตนเองได้ และผู้ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจ (Psychosocial) ซึ่งในที่นี้จะทำหน้าที่เสมือนเพื่อนที่คอยให้คำปรึกษาในแง่ของจิตใจ อารมณ์ และสังคมแก่ผู้รับคำปรึกษา (Bencsik et al. 2014)

สุธินี ฤกษ์ขำ (2557) ได้ให้ความหมายของคำว่า Mentor หมายถึง พนักงานที่มีประสบการณ์ มีความอาวุโส ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ รับฟังปัญหา คอยช่วยเหลือแนะนำและเป็นแบบอย่างแก่พนักงานที่มีประสบการณ์น้อยหรือเป็นพนักงานใหม่ (Mentee) ผู้ที่เป็นเมนเทอร์จะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจและมีความต้องการที่จะช่วยเหลือพนักงานใหม่อย่างจริงจัง เพราะเป็นกิจกรรมการพัฒนาที่ต้องอาศัยเวลาในการดำเนินการโดยการใช้วิธีพี่เลี้ยง (Mentoring) มักเน้นให้ความสำคัญของการที่พนักงานที่มีประสบการณ์จะช่วยเหลือแนะนำพนักงานใหม่ เพื่อให้พนักงานใหม่ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ผู้ที่เป็นเมนเทอร์ (Mentor) ได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงานใหม่ในฐานะเพื่อนร่วมงานรุ่นน้อง และเมนเทอร์ (Mentor) ก็สามารถเรียนรู้บางสิ่งจากพนักงานใหม่ได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในเชิงเทคโนโลยีต่างๆ

3.1.2 วิธีการให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยง

รัสเซลและอดัมส์ (Russel & Adams) กล่าวว่ากระบวนการการให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยงเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างคน 2 คนที่มีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง โดยหนึ่งในนั้นเป็นผู้อาวุโสหรือมีประสบการณ์กว่าอีกคน โดยในระหว่างกระบวนการการให้คำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษา(mentor) จะจัดเตรียมเนื้อหาและช่วยเหลือ สนับสนุนผู้รับคำปรึกษา ให้สามารถพัฒนาตนเองหรือมีก้าวหน้าในอาชีพการงาน (Russel & Adams, 1997)

อีจี และคณะ (Ehigie et al.) กล่าวว่ากระบวนการการให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์แบบกึ่งทางการมีเป้าหมายเพื่อการอบรมและพัฒนากลุ่มผู้ร่วมงาน ถึงแม้ว่าเป้าหมายหลักของ ให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยงคือการให้ความรู้ แต่กระบวนการนี้ก็ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบของการจัดการอื่นๆด้วยเช่นกัน เช่น เรื่องภาวะผู้นำ วัฒนธรรม หรือวิสัยทัศน์ขององค์กร เป็นต้น (Ehigie et al., 2011)

เบนส์ซิคและคณะ (Bencsik et al.) กล่าวว่ากระบวนการการให้คำปรึกษาแบบพี่เลี้ยงจะก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ต่างๆ ดังนี้ (Bencsik et al., 2014)

- ปลุกฝังค่านิยมอันดีงามในองค์กรของตนเอง
- พี่เลี้ยง (Mentor) จะเป็นผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานและสามารถค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม
- ผู้ที่เคยเป็นพี่เลี้ยง(Mentor) จะเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนร่วมงานรวมถึงพี่เลี้ยง (Mentor) คนอื่นๆด้วยเช่นกัน

3.1.3 การร่วมให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน (Co-Mentoring)

ในทางการศึกษานั้นการร่วมให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน(Co-Mentoring) ได้รับความนิยมน้อยมาก (Kochan & Kunkel, 1988; Mullen & Lick, 1999) เนื่องจากเป็นการแบ่งปันความรู้ในกลุ่มของเพื่อนร่วมงานแบบพึ่งพาอาศัยกัน และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Sergiovanni, 1994) โดย มุลเลน และลิก (1999) ได้พัฒนาแนวคิดนี้และบัญญัติศัพท์คำว่า “การทำงานร่วมกันแบบร่วมให้คำปรึกษา” (Synergistic co-mentoring) ซึ่งเป็นการให้คำปรึกษาที่ส่งเสริมความเป็นธรรมและความเท่าเทียมในการให้คำปรึกษาในกลุ่มผู้ร่วมงาน

โคชาน และ ทริมเบิล (Kochan & Trimble) ได้ศึกษาเรื่อง From Mentoring to Co-Mentoring Establishing Collaborative Relationship พบว่าการ 1) จัดกิจกรรมแบบ Mentoring และ Co-Mentoring จะกระตุ้นให้เกิดประโยชน์ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน 2) ความสัมพันธ์ของ Mentoring และ Co-Mentoring จะดำเนินไปเป็นวงกลมและทับซ้อนกันไปเรื่อยๆ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน 3) ความสัมพันธ์ของ Mentoring และ Co-Mentoring ที่วางใจซึ่งกันและกันจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะของการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การอภิปรายความสัมพันธ์ของ Mentoring และ Co-Mentoring ที่มีความสอดคล้องกันจะเป็นประโยชน์ในการรักษาความสัมพันธ์ หรืออาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในภายหลังได้ (Kochan & Trimble, 2000)

โบนา ไรน์ฮาร์ท และโวลเบิร์ต (Bona, Rinehart & Volbrecht) ได้ให้ความหมายของ การร่วมให้คำปรึกษา (Co-mentoring) ว่าการให้การสนับสนุนโดยการเชื่อมต่อหลายบุคคลเข้าด้วยกัน ซึ่งบทบาทหน้าที่ของ Mentor และ Mentee นั้นสามารถที่จะสลับสับเปลี่ยนกันได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการร่วมให้คำปรึกษานั้นมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมแรงรวมพลัง (Collaborative Learning) ซึ่งทั้ง 2 คำนี้มีความเกี่ยวข้องในเชิง สังคม การปฏิบัติ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างของแต่ละบุคคล ภายใต้ข้อกำหนดของภูมิหลัง ความสามารถ และลักษณะการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (Bona, Rinehart & Volbrecht, 1995)

การร่วมให้คำปรึกษาเป็นแนวทางที่เฉพาะเจาะจงไปที่การอยู่ร่วมกัน เป็นองค์ประกอบของมิตรภาพในการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีการเชิญชวนผู้เข้าร่วมให้มาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เช่น การสอน การสาธิต หรือให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ผู้เข้าร่วมนี้อาจมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปซึ่งแต่ละคนจะสลับบทบาทหน้าที่ทั้งในมุมมองของผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นและผู้รับคำปรึกษาจากผู้อื่น การร่วมให้คำปรึกษานี้ไม่ได้เป็นวิธีการ (Method) แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งคาดหวังว่าทุกคนสามารถเป็นทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ในขณะเดียวกัน นอกจากนั้นแล้วการร่วมให้คำปรึกษามีได้มุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นตัวเลข แต่เชื่อว่าผลสัมฤทธิ์ของแต่ละคนจะปรากฏให้เห็นในเวลาที่แตกต่างกัน

ออกไปซึ่งไม่สามารถระบุเจาะจงได้ และมีมิตรภาพของการทำงานร่วมกันนั้นมิได้หมายถึงในเชิงความสัมพันธ์เชิงลึก แต่เป็นการแบ่งปันการเรียนรู้จากกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้น

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของรูปแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) และการร่วมให้คำปรึกษา(Co-Mentoring)

รายละเอียด	Mentoring	Co - Mentoring
บทบาทของพี่เลี้ยง	ผู้ที่มีความอาวุโสกว่าทั้งในด้านประสบการณ์การทำงาน วุฒิภาวะ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ จะให้การคำปรึกษาแก่ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เช่น เจ้านายกับลูกน้อง ครูกับนักเรียน เป็นต้น	ทุกคนในที่ทำงานสามารถให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันได้ โดยไม่ได้ระบุบทบาทของแต่ละคนอย่างชัดเจน ซึ่งจะมีการสลับบทบาทหน้าที่ไปตามสถานการณ์
รูปแบบความสัมพันธ์	เป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบกึ่งทางการ มีแบบแผนที่ชัดเจน เช่น หัวหน้าและลูกน้อง เป็นต้น	เป็นความสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบกึ่งทางการและไม่เป็นทางการ จะปรากฏเชิงมิตรภาพซึ่งต้องอาศัยความไว้วางใจ ความเชื่อใจ ซึ่งจะเป็นการคงความสัมพันธ์และพัฒนาให้มีความยั่งยืน
ลักษณะการทำงาน	ผู้อาวุโสจะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดงาน และผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าจะปฏิบัติงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย	ผู้ร่วมงานทุกคนจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้นผู้ร่วมงานทุกคนจะรวมแรงรวมพลังในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ
วิธีการสื่อสาร	เป็นการสื่อสารทางเดียว	เป็นการสื่อสารสองทาง
ระยะเวลาในการอบรม	มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน	ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้ เพราะเชื่อว่าแต่ละคนใช้ระยะเวลาในการพัฒนาตนเองที่แตกต่างกันออกไป
เป้าหมาย	เพื่อพัฒนาทักษะ เจตคติ และความรู้ และการพัฒนาทางด้านจิตใจ รับฟังปัญหา เพื่อให้มีความก้าวหน้าด้านหน้าที่การงาน	เพื่อพัฒนาทักษะ เจตคติ และความรู้ และการพัฒนาทางด้านจิตใจ รับฟังปัญหา เพื่อให้มีความก้าวหน้าด้านหน้าที่การงานและสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน

3.3 การสะท้อนคิด (Reflective thinking)

ในทางการศึกษานั้นการวัดและประเมินผลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ถึงศักยภาพของตนเอง และสำหรับการพัฒนาครุณั้นการสะท้อนคิดเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เห็นความจริงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น การสะท้อนคิดจะทำหน้าที่เหมือนกระจกที่ให้เราสามารถมองการ

กระทำของตัวเองและไตร่ตรองการกระทำอย่างใคร่ครวญ นอกเหนือจากนั้นการสะท้อนคิดอย่างช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการประเมินตนเอง รู้ข้อดีและจำกัดของตนเอง รวมไปถึงการประเมินความสามารถของตนเองเพื่อสร้างแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องนำไปสู่การพัฒนาตนเองในอนาคต

3.3.1 ความหมายการสะท้อนคิด

การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ การพิจารณา และประเมินความรู้ที่เคยมีจากนั้นจึงผสมความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาทักษะในอนาคต (Jasper&Roser, 2013)

ดิวอี้ (Dewey) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสะท้อนคิด (Reflective Thought) ว่า “การกระตือรือร้น ความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว และการพิจารณาอย่างใคร่ครวญในทุกความเชื่อหรือความรู้ภายใต้ภูมิหลังของแต่ละบุคคลที่จะส่งผลต่อการกระทำในอนาคต” (Dewey, 1933)

มูน (Moon) ได้ให้ความหมายของการสะท้อนคิดไว้ดังนี้คือ 1) เป็นกระบวนการทางพุทธิปัญญา 2) มีความเกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิพากษ์ 3) เป็นการทบทวนและสร้างชุดความรู้ขึ้นใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ 4) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาตนเอง 5) มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง (Moon, 2013)

3.3.2 ลักษณะของการสะท้อนคิด

แกรแฮม กิบบส์ (Graham Gibbs) ได้อธิบายว่าการสะท้อนคิดมีโครงสร้างอย่างชัดเจนซึ่งประกอบไปด้วยรูปแบบของคำถามที่สามารถนำไปใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพิจารณาอย่างใคร่ครวญ วงจรการสะท้อน (Reflective Cycle) มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งมีส่วนของอารมณ์ ความคิด และการให้คำแนะนำเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นวิธีการศึกษาอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับ การใช้กรณีศึกษา เกมส์ บทบาทสมมติ เป็นต้น (Gibbs, 1988)

3.3.3 มิติของการสะท้อนคิด

กิบบส์ (1988) ได้แบ่งมิติของการสะท้อนคิดออกเป็นทั้งหมด 6 มิติได้แก่

1. **การบรรยาย** (Description) เป็นการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างคร่าวๆ
2. **ความรู้สึก** (Feeling) ถามเกี่ยวกับความรู้สึกหลักจากที่ได้ทดลองทำประสบการณ์นั้น
3. **การประเมิน** (Evaluate) ระบุว่าอะไรคือข้อดีและข้อจำกัดของการทำสิ่งนั้น
4. **การวิเคราะห์** นำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์อื่นๆมาผนวกเข้าด้วยกัน
5. **การสรุปผล** มีอะไรอีกที่สามารถนำมาปรับใช้ได้หรือไม่?

6. **การวางแผนการทำงาน** เป็นการออกแบบแผนการทำงานในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป ซึ่งในขั้นตอนที่ 6 นี้ กิบบส์ (1988) ได้อธิบายกระบวนการของวิธีการปฏิบัติเพื่อให้เกิดวงจรการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

6.1 การวางแผนประสบการณ์ ให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมผู้เรียนก่อนได้รับประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นการเตรียมการเพื่อทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ที่ดีที่สุด

6.2 การสร้างความตระหนักรู้ในประสบการณ์ ให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ในประสบการณ์ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนทราบว่าควรจัดเตรียมอุปกรณ์เพิ่มเติมอะไรบ้างเมื่ออยู่ในสถานการณ์จริง เช่นการ ใช้สื่อหรือเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสอน

6.3 การทบทวนความรู้และสะท้อนคิดเมื่อเกิดประสบการณ์ ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรับรู้และอธิบายเนื้อหาสำคัญหลังจากได้รับประสบการณ์ เช่น การบันทึกวีดิโอการสอนเพื่อประเมินตนเอง

6.4 การส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การใช้บทบาทสมมติ เป็นต้น

3.2.4 ขั้นตอนของการสะท้อนคิด

กระบวนการและขั้นตอนของการสะท้อนคิดถือเป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้อย่างสูงสุด ซึ่งสามารถระบุเป็นขั้นตอนต่างๆได้ดังนี้ (Gibbs, 1988)

1) การวางแผนการทำงาน สามารถทำได้โดยการเขียนสิ่งที่จะต้องทำอย่างคร่าวๆ โดยมีการคำนึงถึงขอบเขตของงานที่ได้รับ ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนการจัดการได้อย่างเป็นแบบแผนและช่วยให้เข้าใจในการทำงานได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2) การตั้งวัตถุประสงค์ การตั้งวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจ่อกับการทำงาน อีกทั้งยังช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งจากตัวครูและตัวผู้เรียน โดยวัตถุประสงค์นั้นสามารถทำได้โดยใช้การเขียนผลลัพธ์ที่ผู้เรียนหรือผู้สอนต้องการหลังจากงานเสร็จสิ้นแล้วแล้ว เช่น “เมื่อฉันได้รับประสบการณ์นี้ ฉันจะสามารถ.....” นอกจากนี้การตั้งวัตถุประสงค์ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในสำคัญในการสะท้อนผลลัพธ์หรือใช้เพื่อประเมินตนเองหลังจากงานเสร็จสิ้น

3) การออกแบบการทดลอง การออกแบบประสบการณ์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ซึ่งครูจะมีหน้าที่เป็นผู้ตั้งคำถามชวนคิดและให้นักเรียนออกแบบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือครูเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์ให้นักเรียนแต่ประสบการณ์นั้นต้องมีความซับซ้อนในระดับหนึ่งเพื่อที่จะนำมาอภิปรายก่อนที่จะได้ลงมือทำจริง

4) การสังเกต การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนในแต่ละครั้งนั้น ผู้สอนควรจะต้องมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการจัดการเรียนการสอนจัดขึ้นในสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้สอนไม่สามารถเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนได้ทั้งหมด ดังนั้นการบันทึกพฤติกรรมโดยการสังเกตนั้นจึงจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างดีมากยิ่งขึ้นและยัง

ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจบริบทและสามารถคาดการณ์การแก้ไขปัญหาล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกด้วย

5) การกำหนดเกณฑ์พิจารณา มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงขอบเขตการทำงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการและช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้ผู้เรียนในขณะกำลังฝึกฝนหรือทดลองประสบการณ์ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจในสิ่งที่ตนเองกำลังปฏิบัติอย่างแท้จริง

6) ข้อตกลงในการเรียนรู้ เป็นการตกลงที่จะนำไปสู่การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะในส่วนของ การตั้งวัตถุประสงค์ การแบ่งเกณฑ์พิจารณา และการสร้างแผนการดำเนินงานที่ล้วนแต่นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

7) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือเป็นการประยุกต์ใช้วงจรการเรียนรู้ประสบการณ์กับกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การพัฒนาแผนการทำงานหรือนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไข 2) การดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ 3) การสังเกตผลการทำงาน 4) การสะท้อนผลการทำงาน ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญเพื่อปรับปรุงการทำงานในอนาคต

วงจรการสะท้อนของกิบบส์นั้นมีมิติทางด้านพุทธิปัญญาและจิตบำบัดซึ่งอยู่ในส่วนของกรอบความคิดและความรู้สึก ในขณะที่มิติทางด้านสังคมอยู่ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ประสบการณ์ ข้อดีของโมเดลการสะท้อนของกิบบส์คือมีโครงสร้างที่ชัดเจนและไม่ซับซ้อนเหมาะสำหรับผู้เรียนในระดับต้นซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในระดับลึกต่อไป แต่ข้อจำกัดของโมเดลนี้คือ ไม่ได้มีการให้คำอธิบายการสะท้อนอย่างมีคุณภาพ และข้อมูลในโมเดลนั้นยังเป็นข้อมูลในระดับต้นที่ยังขาดข้อมูลเชิงลึก (Eikeland, S & O' Regan, S. 2015)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการสะท้อนคิดเป็นกระบวนการการฝึกฝนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความตระหนักรู้ทั้งก่อนกระบวนการ ระหว่างกระบวนการและหลังกระบวนการเพื่อให้ผู้เรียนได้สามารถแก้ไขปัญหาผ่านการคิดอย่างละเอียด รวมไปถึงการวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองในครั้งถัดไปให้ดียิ่งขึ้น

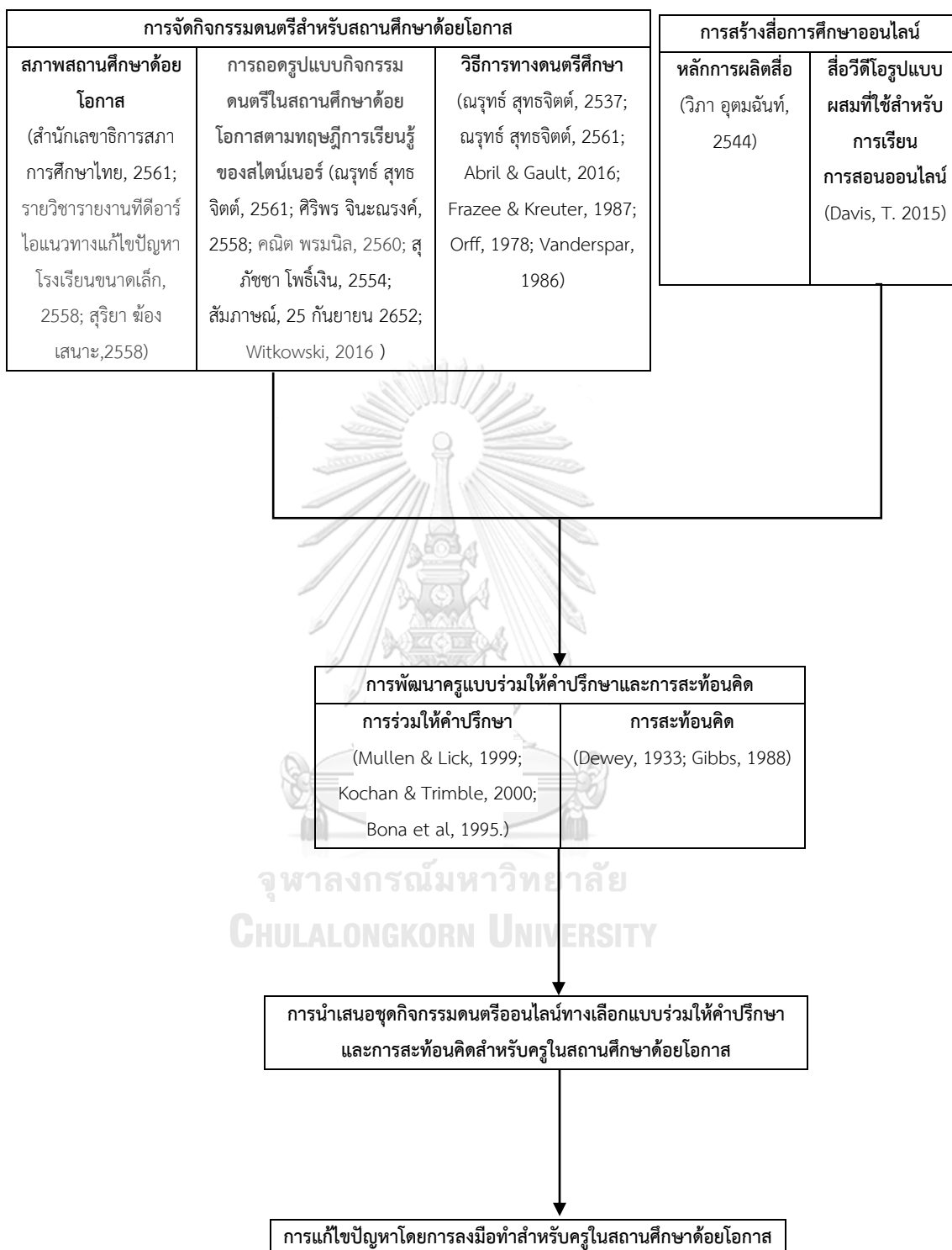
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดออกเป็น 3 ส่วนคือ การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับสถานศึกษาด้วยโอกาส ส่วนที่สองคือ การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์ ส่วนที่สามคือ การพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด

การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับสถานศึกษาด้วยโอกาส ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วยสภาพของสถานศึกษาด้วยโอกาส (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาไทย, 2561; รายวิชาการงานที่ดิวาร์ไอแนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก, 2558; สุริยา ช้องเสนาะ, 2558) และการถอดรูปแบบการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ของสไตเนอร์ คือ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และการสอน (ณรุทธ์ สุทรจิตต์, 2561; คณิต พรหมนิล, 2560; สุภัชชา โพธิ์เงิน, 2554; สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562; Witkowski, 2016) เพื่อให้เข้าใจถึงการจัดกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมและนำไปประยุกต์กับการพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ในครั้งนี้ โดยใช้หลักการของสร้างสื่อและสื่อวีดีโอรูปแบบผสมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (วิภา อุดมฉันท, 2544; Davis, T. 2015) ร่วมกับการพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษา (Bona, Rinehart & Volbrecht, 1995; Kochan & Kunkel, 1988; Mullen & Lick, 1999; Sergiovanni, 1994) และการสะท้อนคิดเพื่อหาคำตอบโดยการลงมือทำ (Gibbs, 1988; Eikeland, S & O' Regan, S. 2015)

จากหลักการข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส และนำไปเผยแพร่สู่คุณครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสตามที่ต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรีให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

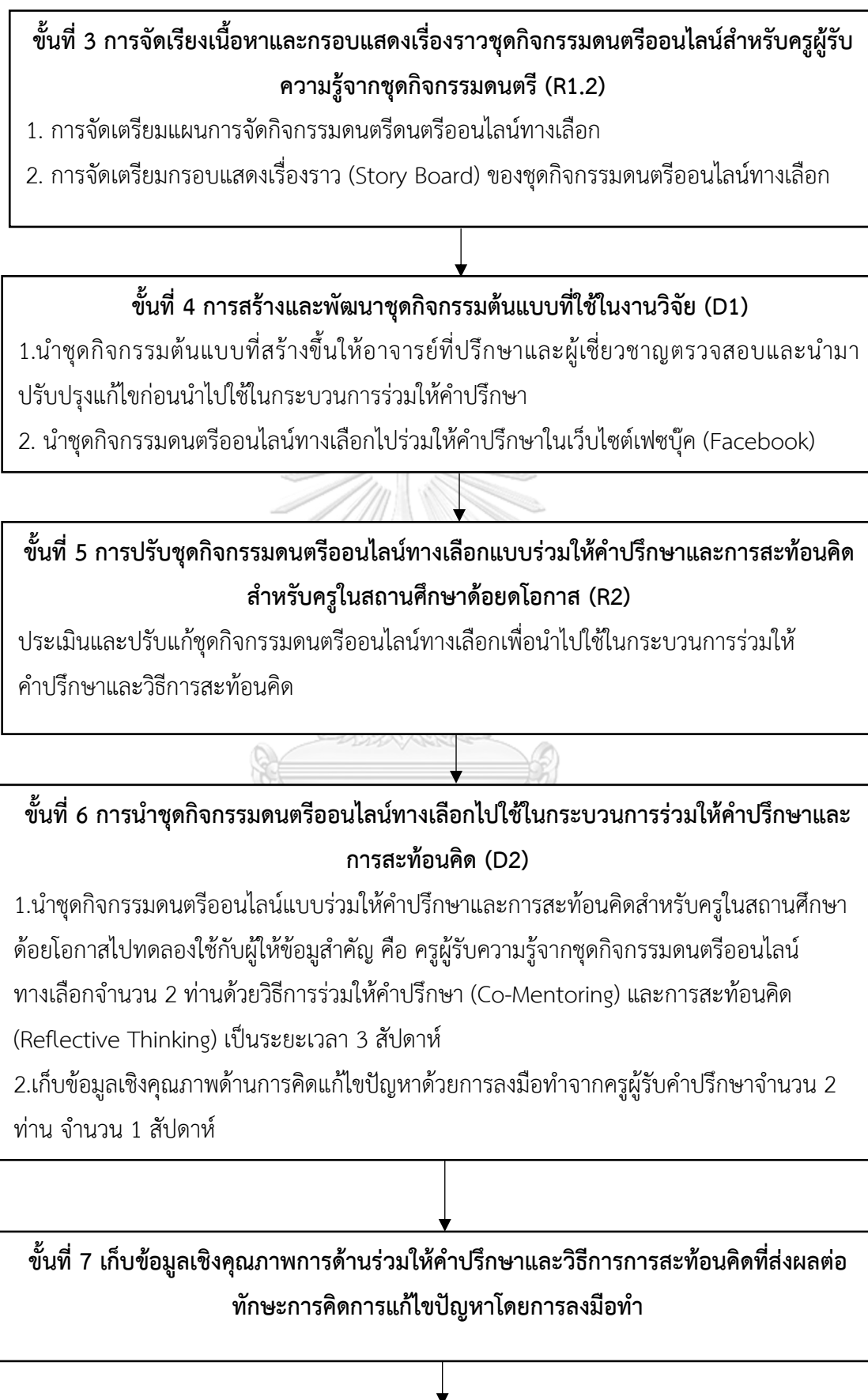
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในโรงเรียนด้อยโอกาส โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1 การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กด้อยโอกาส
 - 1.1 สภาพของสถานศึกษาด้อยโอกาส
 - 1.2 องค์ประกอบการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสไตน์เนอร์
 - 1.3 แนวคิดการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดดนตรีศึกษา
 - 1.4 เนื้อหาการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์
- 2 การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์
 - 2.1 หลักการผลิตสื่อวีดีโอ
 - 2.2 รูปแบบการสอนดนตรีออนไลน์
- 3 การพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส
 - 3.1 การร่วมให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน (Co-Mentoring)
 - 3.2 การสะท้อนคิด (Reflective thinking)

ขั้นที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูที่มีประสบการณ์ในสถานศึกษาด้อยโอกาสและนักเรียนในสถานศึกษาด้อยโอกาส (R1.1)

1. เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 3 ท่าน คือ 1) อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา 2) อาจารย์ประจำและหัวหน้าครูในโรงเรียนดนตรีนอกระบบ (2) 3) อาจารย์ประจำชั้นอนุบาลที่ได้รับมอบหมายเฝ้าการสอนดนตรี

ขั้นที่ 8 วิเคราะห์ผลการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อน

ขั้นที่ 9 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนากรอบการดำเนินงานวิจัย โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1 การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กด้อยโอกาส

- 1.1 สภาพของสถานศึกษาด้อยโอกาส
- 1.2 องค์ประกอบการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสไตเนอร์
- 1.3 แนวคิดการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดดนตรีศึกษา
- 1.4 เนื้อหาการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์

2 การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์

- 2.1 หลักการผลิตสื่อวีดีโอ
- 2.2 รูปแบบการสอนดนตรีออนไลน์

3 การพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส

- 3.1 การร่วมให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน (Co-Mentoring)
- 3.2 การสะท้อนคิด (Reflective thinking)

ขั้นที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (R1.1)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสจำนวน 3 ท่าน คือ

- 1) ครูคณิต พรหมนิล
- 2) ครูพรพิมล แก้วแดง
- 3) ครูสุรภัทร เอกเรื่องสิทธิ์

ขั้นที่ 3 การจัดเรียงเนื้อหาและกรอบแสดงเรื่องราวชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์สำหรับครูผู้รับ ความรู้จากกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาต่อโอกาส (R1.2)

ในการจัดเรียงเนื้อหาและชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการ
สะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาต่อโอกาส ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดเตรียมแผนการจัดกิจกรรมกิจกรรมดนตรีสำหรับสถานศึกษาต่อโอกาส

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับ
สถานศึกษาต่อโอกาส และข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ขั้นที่ 2 สังเคราะห์เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบ
ร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาต่อโอกาส

ส่วนที่ 2 การจัดเตรียมกรอบแสดงเรื่องราว (Story Board) ของชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์
ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาต่อโอกาส

"สอนจี้ก็ได้หรือ" STORYBOARD

นำเสนอภาพรวม 20 5

สำรวจโรงเรียน 2 นาที

ทำอุปกรณ์ 2 นาที

อธิบายว่าทำอุปกรณ์ทำอย่างไร 2 นาที

สาธิตกิจกรรมใหญ่ 2 รอบ 20 5

ย่อยกิจกรรมให้เป็นส่วนที่เล็กลง โดยแยกสาธิต Pattern 1 (*2รอบ) 20 5

นับถอยหลัง 5 5

ทำพร้อมกันใน Pattern 1 (*4 รอบ) 40 5

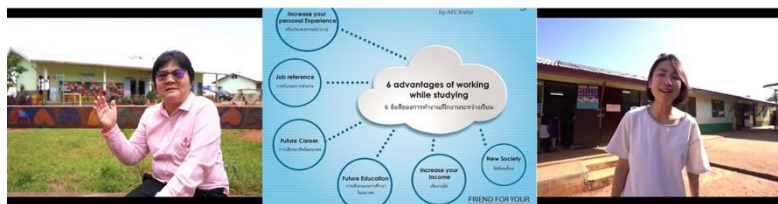
นับถอยหลัง 5 5

ทำพร้อมกันใน Pattern 2 (*4 รอบ) 40 5

Pattern 1+2 (* 4 รอบ) 2 นาที

นำเสนอกิจกรรมทั้งหมด+เรื่อง 2 นาที

สัมภาษณ์ครู 2 นาที

ประโยชน์ที่ได้รับ ภายใน/ภายนอก (Voice over) 1 นาที

สรุป / ปิดคลิป 30 5

ภาพที่ 8 กรอบแสดงเรื่องราว “สอนจี้ก็ได้หรือ”

ขั้นที่ 4 การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมต้นแบบที่ใช้ในงานวิจัย (D1)

ผู้วิจัยจัดทำชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ต้นแบบโดยจัดทำคลิปตัวอย่างตามกระบวนการของกรอบแสดงเรื่องราวและนำชุดกิจกรรมต้นแบบที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในเว็บไซต์เฟสบุ๊ก

ขั้นที่ 5 การปรับชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาต้อยโอกาส (R2)

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ต้นแบบมาปรับปรุงเพื่อประเมินและปรับแก้ชุดกิจกรรมดนตรี โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกก่อนที่จะนำไปใช้ในกระบวนการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด

ขั้นที่ 6 การนำชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกไปใช้ในกระบวนการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด (D2.1)

นำชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์เพื่อและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาต้อยโอกาสไปทดลองใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาต้อยโอกาสจำนวน 2 ท่าน เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้วยวิธีการร่วมให้คำปรึกษาด้วยการใช้ดีไอคอนเฟอเรนซ์ทางไกล ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้ดังต่อไปนี้

1. การบรรยาย เป็นการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างคร่าวๆ
2. การอธิบายความรู้สึก ถ้ามเกี่ยวกับความรู้สึกหลักจากที่ได้ทดลองทำประสบการณ์นั้น
3. การประเมิน ระบุว่าอะไรคือข้อดีและข้อจำกัดของการทำสิ่งนั้น
4. การวิเคราะห์ นำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์อื่นๆมาผนวกเข้าด้วยกัน
5. การสรุปผล สรุปผลของการดำเนินกิจกรรม
6. การวางแผนการทำงาน เป็นการออกแบบแผนการทำงานในสถานการณ์ที่แตกต่าง

ขั้นที่ 7 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพการด้านร่วมให้คำปรึกษาและวิธีการการสะท้อนคิดที่ส่งผลต่อทักษะการคิดการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ (D2.2)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและทฤษฎีซึ่งประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

7.1 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการสะท้อนคิดและการแก้ไขปัญหาด้วยการลงมือทำจากครูผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้รับความรู้จากชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์จำนวน 2 ท่าน จำนวน 1 ครั้ง ตามขั้นตอนการสะท้อนคิดของกิบบส์ (Gibbs, 1988)

ขั้นที่ 8 วิเคราะห์ผลการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาด้วยการลงมือทำ

7.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านรูกร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยการลงมือทำสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

ขั้นที่ 9 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

8.1 นำเสนอกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสฉบับสมบูรณ์

8.2 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

สรุปการผลวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสเป็นงานวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในการพัฒนาชุดกิจกรรมโดยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การนำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

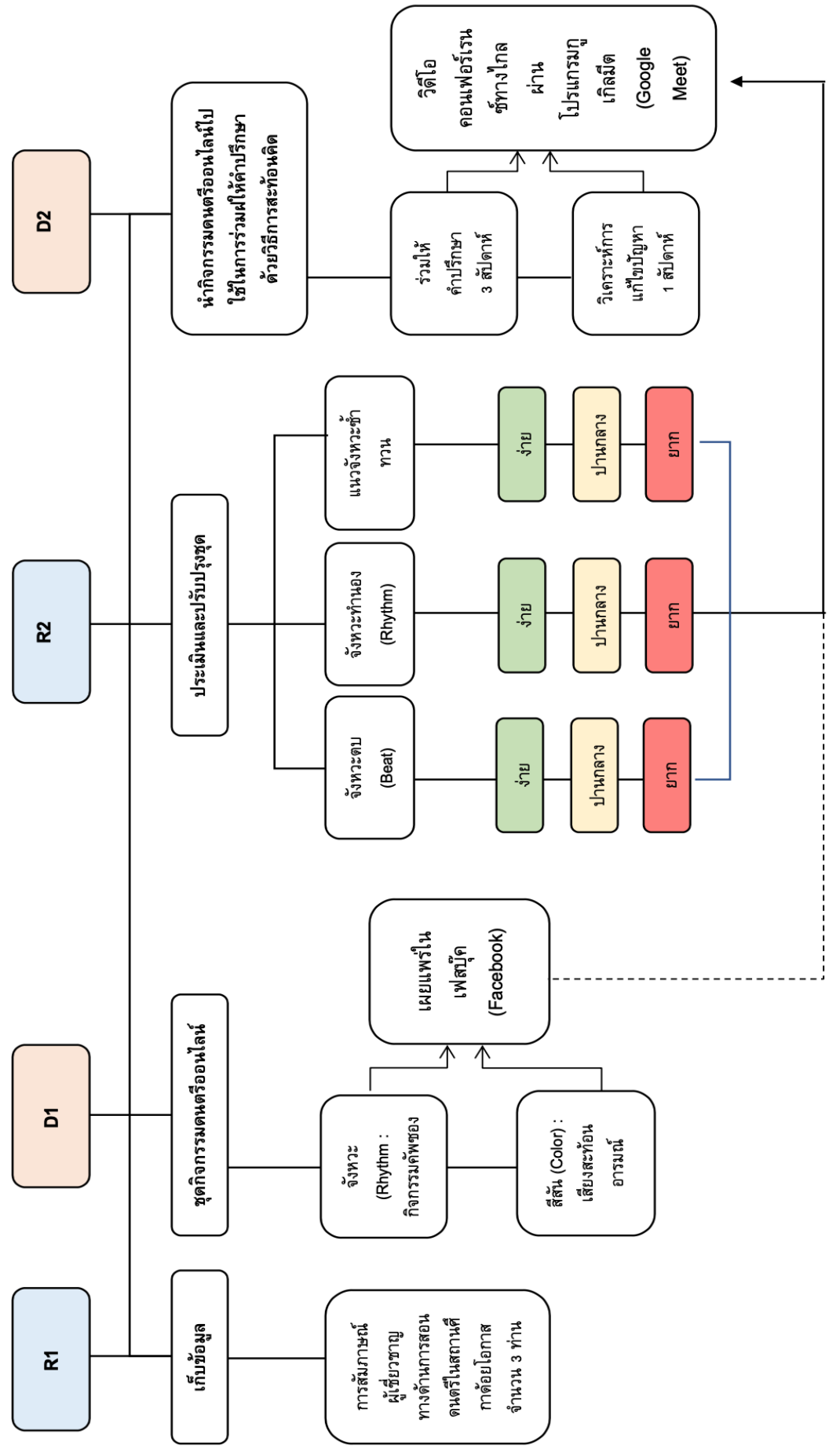
- 1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสเพื่อการสร้างและพัฒนาต้นแบบกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา (R1)
- 1.2 การพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส (D1)
- 1.3 การปรับชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส (R2)

ตอนที่ 2 ผลของการร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ (D2)

- 2.1 บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการให้คำปรึกษา
- 2.2 ทักษะและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการสะท้อนคิด
- 2.3 ความเชื่อมโยงระหว่างการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งผลให้เกิด

การแก้ไขปัญหา

ภาพที่ 9 แผนภาพการพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมใจคำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยแอปพลิเคชัน

ตอนที่ 1 การนำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส (R1)

ในการพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสภาพและบริบทในการจัดการเรียนดนตรีก่อนที่จะนำมาสร้างเป็นชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสให้มีความเหมาะสมตามตารางดังนี้

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1	อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา
ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2	อาจารย์ประจำและหัวหน้าครูในโครงการโรงเรียนดนตรีนอกระบบ(2)
ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3	อาจารย์ประจำชั้นอนุบาลผู้ได้รับมอบหมายในการสอนวิชาดนตรีในระดับประถมศึกษา

จากตารางที่ 1 จะแสดงให้เห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญที่มีความเกี่ยวข้องในการสอนดนตรีทั้งหมดจำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา 1 ท่าน อาจารย์ประจำและหัวหน้าครูในโครงการโรงเรียนดนตรีนอกระบบ (2) สำหรับเด็กด้วยโอกาสจำนวน 1 ท่าน และอาจารย์ประจำชั้นอนุบาลผู้ได้รับมอบหมายในการสอนวิชาดนตรีในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนในระบบจำนวน 1 ท่านโดยผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ความเห็นและแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส (R1) และส่วนที่ 2 การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

1.1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสเพื่อการสร้างและพัฒนาต้นแบบกิจกรรมออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา (R)

จากการสัมภาษณ์ครูดนตรีที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องทางด้านการสอนดนตรีนอกระบบจำนวน 2 ท่าน และครูที่ไม่ได้จบสาขาวิชาดนตรีที่ได้รับมอบหมายให้สอนดนตรีในโรงเรียนในระบบจำนวน

1 ท่าน พบว่า สภาพและปัจจัยที่ส่งผลให้การเรียนการสอนดนตรีทั้งสถานศึกษาในระบบและสถานศึกษานอกระบบเกิดผลสำเร็จได้แก่ 1) บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนผู้สอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส 2) บริบทในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส 3) ปัจจัยที่ส่งผลให้การเรียนดนตรีประสบความสำเร็จและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส 4) ประโยชน์ของการเรียนการสอนดนตรีสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาด้วยโอกาส 5) ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้การเรียนดนตรีมีประสิทธิภาพในสถานศึกษาด้วยโอกาส ซึ่งสามารถเรียงตามทฤษฎีทางการศึกษาของไฮสตันเน็ธได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์ประเด็นจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเห็นในการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส

ประเด็นการสัมภาษณ์	ข้อสรุป	ครูท่านที่	ครูท่านที่	ครูท่านที่
		1	2	3
1.ประโยชน์ของการเรียนดนตรีที่ส่งผลต่อผู้เรียนในสถานศึกษาดู้อยโอกาส	1.ทางด้านร่างกาย เช่น การพัฒนากล้ามเนื้อ และประสาทสัมผัสด้านการฟัง	N/A	N/A	✓
	2.ทางด้านจิตใจ เช่น เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง	✓	✓	✓
	3.ทางด้านทักษะทางด้านสังคม เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	✓	N/A	✓
	4.ทางด้านสติปัญญา เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์	✓	N/A	✓
2.การจัดสอนดนตรีในสถานศึกษาดู้อยโอกาส	1.การใช้เกมหรือกิจกรรมในการสอนดนตรี	✓	N/A	✓
	2.การสอนทักษะปฏิบัติการเล่นดนตรี เช่น ร้องเพลง กีตาร์ เบส กลอง เปียโน เป็นต้น	N/A	✓	✓
	3.การเรียนดนตรีจากยูทูป (Youtube)	N/A	N/A	✓

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นการสัมภาษณ์	ข้อสรุป	ครูท่านที่	ครูท่านที่	ครูท่านที่
		1	2	3
	4.แนวคิดดัลโครซ	✓	N/A	✓
	5.แนวคิดออร์ฟ	✓	N/A	✓
	6.แนวคิดโคตาย	✓	N/A	
	7.จิตวิทยาเชิงบวก	N/A	✓	N/A
3.สภาพการจัดการ	1.การออกแบบการเรียนการสอน	✓	✓	✓
เรียนการสอนดนตรีใน	ให้มีความสุขสนุกสนานและความรู้			
สถานศึกษาสำหรับเด็ก	ไปอย่างควบคู่กัน			
ด้วยโอกาส				
	3.การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการเรียนดนตรี	✓	✓	✓
	4.ความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อการสอนดนตรี	N/A	✓	✓
	5.การขาดหลักสูตรการสอนดนตรีที่ชัดเจน	✓	✓	N/A
	6.ความไม่สม่ำเสมอในการเรียนดนตรีของผู้เรียนและผู้สอน	N/A	✓	✓
	7.ความหลากหลายและความถนัดของผู้เรียน	N/A	N/A	✓
	8.การมีครูสอนดนตรีที่จบตรงสาขาดนตรีประจำโรงเรียน	N/A	N/A	✓
	9.การบูรณาการเรียนการสอนดนตรีกับด้านอื่นๆ	✓	N/A	✓

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นการสัมภาษณ์	ข้อสรุป	ครูท่านที่	ครูท่านที่	ครูท่านที่
		1	2	3
4. บทบาทหน้าที่ของ ครูดนตรีในสถานศึกษา ด้อยโอกาส	1.การให้ความรู้ทางด้านดนตรี	✓	✓	✓
	2.การวางแผนและการออกแบบ การเรียนรู้ดนตรีอย่างเหมาะสม	N/A	N/A	✓
	3.การพัฒนาความรู้และตนเอง อย่างสม่ำเสมอ	N/A	N/A	✓
	4.มีความเข้าใจในตัวผู้เรียนและ บริบทของการเรียนดนตรีใน สถานศึกษาของตนเอง	✓	✓	✓
	5.เป็นที่พึ่งพิงทางใจ รับฟัง และ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน	✓	✓	N/A
	6.เป็นผู้เสียสละ ใจเย็นและมี ความอดทน	✓	✓	N/A
	7.ความทุ่มเทของผู้บริหารหรือ ผู้อำนวยการ	N/A	✓	✓
5.การเพิ่มเติมในด้าน อื่นๆเพื่อพัฒนาการ สอนดนตรีอย่างมี ประสิทธิภาพ	1.การสนับสนุนให้ความรู้แก่ด้าน ดนตรีให้แก่ชุมชน	N/A	✓	N/A
	2.การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ แสดงทักษะดนตรีบนเวทีจริง	N/A	✓	N/A

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายและสรุปความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษา ด้วยโอกาสโดยแบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1.1.1 .ประโยชน์ของการเรียนการสอนดนตรีสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาด้วยโอกาส

(S)

การจัดการเรียนการสอนดนตรีส่งผลให้เกิดประโยชน์ทั้ง 4 ด้าน คือ 1.ด้านร่างกาย โดยผู้เรียน จะได้พัฒนากล้ามเนื้อผ่านการเคลื่อนไหวอีกทั้งช่วยส่งเสริมการพัฒนาด้านประสาทสัมผัสในการฟัง 2.ด้าน จิตใจ การเรียนดนตรีก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เช่น ความรู้สึกมั่นใจ ความภูมิใจในตนเอง เกิดความคิดในเชิงบวก เป็นต้น 3.ด้านสังคมเด็กจะเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันผ่านการทำกิจกรรมดนตรี 4.ด้านสติปัญญา ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การคิดวิเคราะห์ การคิด สร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมดนตรีต่างๆ นอกจากนี้อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนดนตรีคือการได้ สัมผัสความงามและสุนทรีย์ประสบการณ์โดยตรงซึ่งเป็นที่การเรียนรู้ทางด้านวิชาการไม่สามารถมอบให้ได้ อีกทั้งการที่ผู้เรียนได้สัมผัสกับความงามผ่านเสียงดนตรียังช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้ผู้เรียนเกิดจิตใจที่ ละเอียดอ่อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยส่งผลให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขใน อนาคตต่อไป

1.1.2 .การจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส(C)

ในการสอนดนตรีโดยส่วนใหญ่แล้วสถานศึกษานอกระบบจะไม่มีหลักสูตรดนตรีที่แน่ชัดแต่อยู่ ว่างไร้ก็ตามในบางสถานศึกษามีการยึดหลักสูตรดนตรีจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2556 โดย ส่วนใหญ่แล้วกิจกรรมดนตรีที่นำมาใช้ก็จะเป็นในรูปแบบของการสนทนาเกมดนตรีแต่ในบางแห่งนั้นก็มีการสอนโดยใช้เครื่องดนตรีเป็นหลักอีกทั้งการเรียนดนตรีผ่านสื่อโซเชียลมีเดียเช่น YouTube ซึ่งถือเป็นสื่อ หลักสำคัญในการสอนดนตรีสำหรับครูที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง นอกจากนี้การนำแนวคิด ที่นำมาสอนดนตรีนั้นจะใช้แนวคิดออร์ฟ ดาลโครซและโคดาอีย ซึ่งเป็นแนวคิดทางดนตรีศึกษาที่เน้นใช้การ เคลื่อนไหวและการร้องเพลงในการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามการนำแนวคิดทางดนตรีศึกษาไป ประยุกต์ใช้กับการสอนดนตรียังคงเป็นข้อจำกัดสำหรับครูท่านอื่นๆที่ไม่ได้จบดนตรีมาโดยตรงดังนั้นการใช้ แนวคิดทางดนตรีศึกษานี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการอย่าง ถูกต้องก่อนที่จะนำไปสอนต่อไป นอกจากนี้การสอนที่ใช้จิตวิทยาการสอนเชิงบวกยังเป็นสิ่งที่ครูทั้ง 3 ท่าน ให้ความสำคัญซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติและเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีต่อไป

1.1.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส (X)

การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการเรียนดนตรีถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การเรียนการสอนดนตรีประสบผลสำเร็จเนื่องจากผู้เรียนที่เรียนอยู่ในสถานศึกษานอกระบบนั้นส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีความเปราะบาง ซึ่งครูนั้นจะต้องเข้าใจถึงบริบทและตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งการออกแบบการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนานและความรู้ไปอย่างควบคู่กันก็จะช่วยให้การเรียนการสอนดนตรีเป็นไปอย่างสนุกสนานตื่นเต้นและมีความท้าทาย อีกทั้งยังสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และการฝึกฝนดนตรีให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งหากสามารถบูรณาการดนตรีเข้าร่วมกับวิชาอื่นๆได้ ก็จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างดีมากยิ่งขึ้น

อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนดนตรีคือความรู้ของครูผู้สอนเนื่องจากในบางสถานศึกษานั้นไม่ได้มีครูดนตรีประจำและส่วนใหญ่แล้วครูในสถานศึกษานอกระบบจะมีจำนวนที่ค่อนข้างจำกัดอีกทั้งครูส่วนใหญ่เป็นครูอาสาที่มีการแวะเวียนเปลี่ยนผ่านตลอดเวลาทำให้ความต่อเนื่องในการเรียนลดลงดังนั้นตัวครูเองจึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนการสอนดนตรีอีกทั้งในบางโรงเรียนยังขาดอุปกรณ์และสื่อการสอนดนตรีเช่นกันและจากปัญหาข้างต้นที่เกี่ยวกับครูอาสาทำให้ความไม่สม่ำเสมอในการเรียนดนตรีเกิดขึ้นบ่อยครั้งทั้งทางด้านเนื้อหาและการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ความหลากหลายของผู้เรียนยังเป็นอุปสรรคสำคัญเพราะว่าในสถานศึกษานอกระบบนั้นจะประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีความหลากหลายตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับมัธยม

1.1.4 บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนผู้สอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาส (T)

การให้ความรู้ทางด้านดนตรีถือเป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอนดนตรี โดยครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการสอนดนตรีอย่างถูกต้อง อีกทั้งยังต้องมีความเข้าใจในตัวผู้เรียนและบริบทของการเรียนรู้ในสถานศึกษาของตนเพื่อให้สามารถวางแผนการเรียนรู้อุทิศตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอเพื่อทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสนั้น ยังถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ครูไม่สามารถสอนดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการส่งเสริมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการสอนดนตรีขั้นต้นจะช่วยให้ทั้งครูและผู้เรียนสามารถจัดการเรียนการสอนดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้การให้ความรู้แล้วครูในสถานศึกษานอกระบบจะต้องเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งพิงทางใจให้กับนักเรียนด้วยเช่นกัน โดยจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญคือความเสียสละ ความอดทนรวม ความใจเย็นและความเข้าใจในตัวผู้เรียนและบริบทของการเรียนรู้นักเรียนในสถานศึกษานั้นๆ อีกทั้งความทุ่มเทของผู้นำองค์กรยังถือเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนดนตรีประสบผลสำเร็จเนื่องจากได้สร้างต้นแบบที่ดีและทำให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กรและพร้อมจะทุ่มเททั้งกายและใจเพื่อทำให้การเรียนการสอนดนตรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.1.5. ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้การเรียนดนตรีมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา

ด้อยโอกาส

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะดนตรีหลังจากที่ได้เรียนไปแล้วไม่ว่าจะเป็นการแสดงในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียนยังถือเป็นปัจจัยเสริมที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากจะช่วยส่งเสริมความมั่นใจและความกล้ากล้าแสดงออกให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งการนำความรู้ทางด้านดนตรีที่ได้รับมานั้นไปเผยแพร่กับชุมชนยังเป็นการรักษาองค์ความรู้ที่ได้รับและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ให้กับครูผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้คนในชุมชนต่อไป

จากการสัมภาษณ์ครูที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในด้านการสอนดนตรีทั้ง 3 ท่าน จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทการสอนของตนเอง อีกทั้งยังต้องหมั่นฝึกฝนในการพัฒนาความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะได้มีความรู้ที่ถูกต้องและสามารถถ่ายทอดแก่นักเรียนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสนั้นได้มีการนำแนวคิดทางด้านดนตรีศึกษามาบูรณาการเข้ากับความรู้ในด้านอื่น ๆ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีความเหมาะสมตรงตามบริบทการเรียนรู้ของแต่ละสถานศึกษาของตนเอง อย่างไรก็ตามในสถานศึกษาที่มีปัญหาในด้านของทรัพยากร สื่อการสอน และผู้สอนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการช่วยเหลือจากผู้บริหารเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องเพราะถ้าหากมีการสนับสนุนที่เพียงพอก็จะช่วยให้ทั้งผู้สอนมีกำลังใจในการทำงานและส่งผลให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ต้นแบบต่อไป

1.2) การพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบสำหรับครูในสถานศึกษา

ด้อยโอกาส (D1)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา พบว่าการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสนั้นยังมีปัญหาทางด้านทรัพยากรโดยเฉพาะในด้านสื่อการสอนที่ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ดนตรีอย่างเหมาะสม อีกทั้งข้อจำกัดทางด้านบุคลากรที่ไม่ได้จบดนตรีโดยตรง จึงทำให้การถ่ายทอดความรู้นั้นเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างต้นแบบกิจกรรมดนตรีออนไลน์ขึ้นเป็นจำนวน 2 คลิป โดยสามารถแบ่งเป็นรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ด้านเนื้อหาสาระ 2) การนำเสนอคลิปวิดีโอ 3) การบันทึกภาพและจัดทำคลิปวิดีโอ

1.2.1 ด้านเนื้อหาสาระ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่ากิจกรรมดนตรีสำหรับสถานศึกษาด้วยโอกาสนั้นควรจะมีเนื้อหาที่ไม่มีความซับซ้อนจนเกินไป เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้เป็นครูที่ไม่ได้จบทางด้านดนตรีมาโดยตรง ดังนั้นเนื้อหาที่นำเสนอควรจะเป็นเนื้อหาดนตรีพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้อุปกรณ์ประกอบดนตรีด้านจังหวะและสีสั่น โดยมีเนื้อหาสาระทางดนตรีดังนี้

1.2.1 อุปกรณ์การบันทึกภาพและตัดต่อคลิปวิดีโอ กิจกรรมดนตรีออนไลน์ต้นแบบมีการบันทึกภาพในด้วยการใช้กล้องแคนนอน 5-D จำนวน 1 มุม และมีการบันทึกภาพซ้ำเพื่อลงรายละเอียดกิจกรรมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมีการเพิ่มคุณภาพเสียงโดยใช้ไมค์ลาวาเรีย (Lavalier Microphones) ติดตรงปกเสื้อของผู้วิจัยเพื่อช่วยให้คุณภาพของเสียงในขณะถ่ายทำมีความคมชัดและลดเสียงรบกวนจากภายนอก โดยนำคลิปวิดีโอที่ได้มาตัดต่อด้วยโปรแกรมอะโดบีพรีเมียร์โพร (Adobe Premier Pro) มีการใช้ตัวหนังสือเพื่อประกอบคำพูดอธิบายรายละเอียดกิจกรรมและใช้เสียงเพลงเพื่อประกอบคลิปวิดีโอเพื่อให้ความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 10 กล้องดิจิทัลรุ่นแคนนอน 5-D และโปรแกรมตัดต่อวิดีโออะโดบีพรีเมียร์โพร

1.2.1 ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาในกิจกรรมดนตรีออนไลน์ต้นแบบ กิจกรรมดนตรีออนไลน์ต้นแบบมีการนำเสนอเนื้อหา 2 ลักษณะคือ 1) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบมีปฏิสัมพันธ์ 2) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบไม่มีปฏิสัมพันธ์ โดยในแต่ละลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

1) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบมีปฏิสัมพันธ์ เป็นการนำเสนอกิจกรรมดนตรีที่ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ทันที โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ใกล้ตัวมาใช้ในการประกอบจังหวะ โดยกิจกรรมต้นแบบที่ผู้วิจัยนำเสนอคือกิจกรรมคัพซอง ซึ่งมีการแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็น 3 ระดับ โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

ระดับง่าย (Level 1) จะเป็นการเรียนรู้คำพูดเพื่อใช้ในกิจกรรมคัพซอง คือ “**ตบจับวาง**” โดยมีความยาว 1 ห้องเพลง ในอัตราจังหวะ 4/4

ระดับปานกลาง (Level 2) มีการเพิ่มคำพูดเพื่อใช้ในการจดจำเพิ่มจากในระดับแรก คือ “**ตบ ตบ ขวา ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง**” โดยมีความยาว 2 ห้องเพลง ในอัตราจังหวะ 4/4

ระดับยาก (Level 3) มีการคงคำพูดที่ใช้ในระดับง่ายและปานกลาง และเพิ่มคำพูดในการจดจำ คือ “**ตบ ตบ ขวา ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง ตบ จับ มือ โตะ เปลี่ยน ปล่อย วาง**” โดยมีความยาวทั้งสิ้น 4 ห้องเพลงในอัตราจังหวะ 4/4

เมื่อมีการนำเสนอคลิปวิดีโอทั้ง 3 ระดับแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมมีการอธิบายเนื้อหาที่นำมาใช้ และประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมคัพของ พร้อมประโยชน์ทางด้านดนตรีอื่นๆ เช่น ด้านการฟัง การเคลื่อนไหว เป็นต้น โดยคลิปกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบแบบมีปฏิสัมพันธ์สามารถแจกแจงรายละเอียดทางด้านเนื้อหาทางด้านดนตรีและการดำเนินเรื่องราวได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 การแจกแจงรายละเอียดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบในเนื้อหาเรื่องแนวจังหวะซ้ำทวน

องค์ประกอบดนตรี	จังหวะ (Rhythm)		
เนื้อหา	แนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato)		
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
ความยาวห้องเพลง	1 ห้องเพลง	2 ห้องเพลง	4 ห้องเพลง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

องค์ประกอบดนตรี	จังหวะ (Rhythm)		
ตัวอย่างเนื้อหา	ตบ จับ วาง	ตบ ตบ ขวา ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง	ตบ ตบ ขวา ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง ตบ จับ มือ โຕະ เปลี่ยน ปลอຍ วาง
ขั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวทักทายผู้รับชมและนำเสนอกิจกรรมคัพซอง (Cup Song)		
ขั้นสอน	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต กิจกรรมใน LV.1 พร้อมสาธิตการทำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต กิจกรรมใน LV.2 พร้อม สาธิตการทำกิจกรรม	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต กิจกรรมใน LV.3 พร้อม สาธิตการทำกิจกรรม

ตารางที่ 6 (ต่อ)

องค์ประกอบดนตรี	จังหวะ (Rhythm)
ขั้นสรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวอธิบายความหมายของแนวซ้ำทวนจังหวะหรือกระสวนจังหวะพร้อมรูปแบบจังหวะตามสัญลักษณ์ทางดนตรี อีกทั้งอธิบายประโยชน์ที่ กระสวนจังหวะ มคัพ NON-LOCOMOTOR SKILLS การฟัง
ระยะเวลารวมทั้งสิ้น (นาที)	12.45
กลวิธีการสอน	ปฏิสัมพันธ์, ใช้สื่อการสอน, ใช้การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่, ใช้บทเพลงไทยสำหรับเด็ก

2) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบไม่มีปฏิสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมดนตรีที่มุ่งเน้นที่ผู้วิจัยลงถ่ายทำในชั้นเรียนจริงเพื่อสร้างสถานการณ์จำลองให้กับผู้ที่ได้รับชม โดยกิจกรรมที่นำเสนอนี้ยังคงมีการแบ่งระดับความยากง่ายของกิจกรรมไว้และเป็นกิจกรรมที่เน้นการใช้สิ่งที่มีอยู่ใกล้ตัว เช่น การเคลื่อนไหว การร้องเพลง มาสร้างเป็นกิจกรรมดนตรี ซึ่งมีการแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็น 3 ระดับ โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

ระดับง่าย (Level 1) ผู้ดำเนินกิจกรรมจัดชั้นเรียนเป็นวงกลมและนำเสนอกิจกรรมการร้องเพลงตามอารมณ์ที่ปรากฏในแผ่นป้ายในบทเพลงหนูมาลี โดยมีการกำหนดอารมณ์ของบทเพลงได้แก่ มีความสุข เบื่อหน่าย เศร้า ดุตัน เป็นต้น

ระดับปานกลาง (Level 2) ผู้ดำเนินกิจกรรม ยกตัวอย่างกิจกรรมพร้อมอธิบายรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนจับคู่กันในชั้นเรียน โดยให้มีการเคลื่อนไหวแบบสะท้อน และให้เปลี่ยนบทบาทเมื่อได้ยินเสียงสัญญาณทางดนตรี

ระดับยาก (Level 3) ผู้ดำเนินกิจกรรม ยกตัวอย่างกิจกรรมพร้อมอธิบายรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยให้มีการเคลื่อนไหวแบบสะท้อน และให้เปลี่ยนบทบาทเมื่อได้ยินเสียงสัญญาณทางดนตรี

เมื่อมีการนำเสนอคลิปวิดีโอทั้ง 3 ระดับแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมมีการอธิบายเนื้อหาที่นำมาใช้ และประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมเสียงสะท้อนอารมณ์และความหมายของลักษณะของเสียง อีกทั้งยังมีการอธิบายเนื้อหาดนตรีอื่นๆ เช่น การเรียนรู้เรื่องอัตราความเร็ว (Tempo) ประเภทของบทเพลง (Music Genre) การสร้างสรรค์ท่าทาง และประโยชน์ทางด้านทักษะดนตรี เช่น การร้อง การเคลื่อนไหว และการสร้างสรรค์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการเชิญคุณครูผู้รับผิดชอบการสอนวิชาดนตรีมาพูดคุยเพื่อให้ความรู้กับผู้ใช้งาน โดยมีความยาวคลิปวิดีโอแบบไม่มีปฏิสัมพันธ์สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

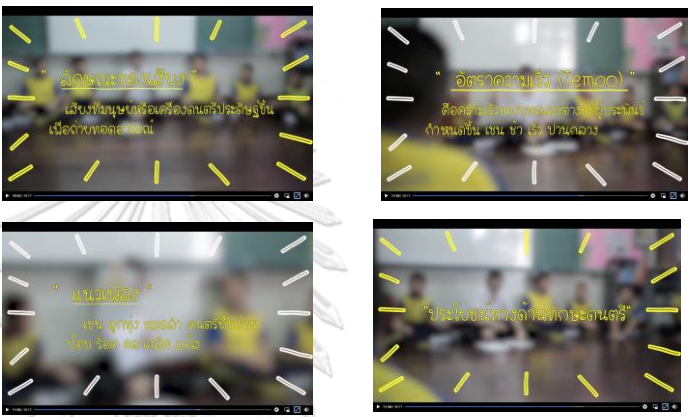

ตารางที่ 7 การแจกแจงรายละเอียดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบในเนื้อหาเรื่องสีสันทัน

องค์ประกอบดนตรี	สีสันทัน (Color)		
เนื้อหา	ลักษณะของเสียงและอารมณ์ของบทเพลง		
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
ชั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวทักทายผู้รับชมและถ่ายทอดบรรยากาศของชั้นเรียน		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบดนตรี	สีสัน (Color)		
ขั้นสอน	ผู้ดำเนินกิจกรรมจัดชั้นเรียนเป็นวงกลมและนำเสนอกิจกรรมการร้องเพลงตามอารมณ์ที่ปรากฏในแผ่นป้ายในบทเพลงหนูมาลี โดยมีการกำหนดอารมณ์ของบทเพลงได้แก่ มีความสุข เบื่อหน่าย เศร้า จุดนี้ เป็นต้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมยกตัวอย่างกิจกรรมพร้อมอธิบายรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนจับคู่กันในชั้นเรียน โดยให้มีการเคลื่อนไหวแบบสะท้อนและให้เปลี่ยนบทบาทเมื่อได้ยินเสียงสัญญาณทาง ดนตรี	ผู้ดำเนินกิจกรรมยกตัวอย่างกิจกรรมพร้อมอธิบายรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยให้มีการเคลื่อนไหวแบบสะท้อนและให้เปลี่ยนบทบาทเมื่อได้ยินเสียงสัญญาณ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

องค์ประกอบดนตรี	สีสันทัน (Color)
การอธิบายเนื้อหา ที่นำมาใช้ใน กิจกรรม	ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวอธิบายความหมายของสีสันทันพร้อมอธิบายประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมเช่น การเรียนรู้เรื่องอัตราความเร็ว (Tempo) ประเภทของบทเพลง (Music Genre) การสร้างสรรค์ทำทาง และประโยชน์ทางด้านทักษะดนตรี เช่น การร้อง การเคลื่อนไหว และการสร้างสรรค์ เป็นต้น
ขั้นสรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบวิชาดนตรีเพื่อสอบถามถึงประโยชน์ของกิจกรรมและการนำไปใช้ในชั้นเรียน
ระยะเวลารวมทั้ง สิ้น (นาที)	16.18
กลวิธีการสอน	การร้องเพลง, การเคลื่อนไหว, การฟังอย่างตั้งใจ, การสร้างสรรค์ทำทางประกอบจังหวะ

โดยหลังจากที่มีการเผยแพร่กิจกรรมดนตรีบนสื่อสังคมออนไลน์พบว่ากิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบนี้ได้รับความสนใจและได้รับการตอบรับจากผู้รับชมในด้านบวก เช่น

การให้ความสนใจในด้านการสอนดนตรีโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การนำไปสอนนักเรียนก่อนเปิดเทอมเพื่อเตรียมความพร้อม เป็นต้น

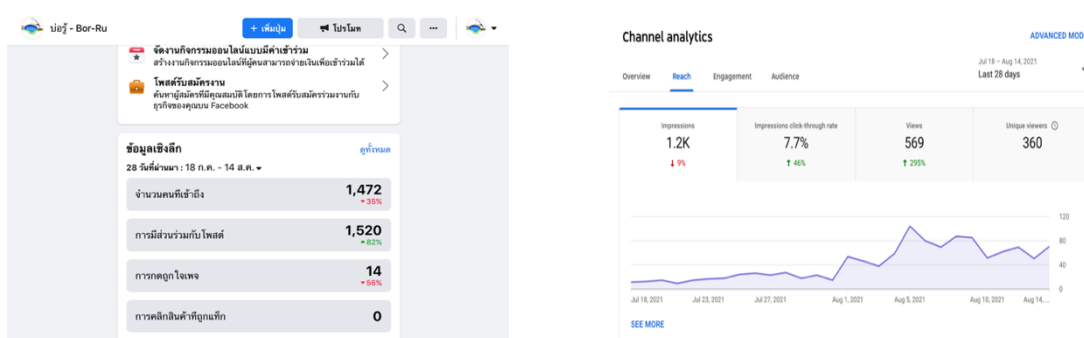

อย่างไรก็ตาม การการร่วมให้คำปรึกษาในด้านการใช้งานยังเป็นข้อจำกัดของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก เนื่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้นไม่สามารถแลกเปลี่ยนและตอบสนองได้ทันที จึงทำให้การร่วมให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างยากลำบาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีการเปลี่ยนแพลตฟอร์มไปเป็นการใช้วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ โดยมีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงซึ่งจะมีการอธิบายในตอนต่อไป

1.3) การปรับชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาต้อยโอกาส (R2)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อออกแบบกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกซึ่งสามารถจัดทำคลิป์วิดีโอต้นแบบได้จำนวน 2 ชิ้นได้แก่ 1) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบมีปฏิสัมพันธ์ 2) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้มีการนำชุดกิจกรรมต้นแบบที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและพบว่า กิจกรรมดนตรีออนไลน์ที่เผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์นั้นไม่สามารถเอื้อให้เกิดการร่วมให้คำปรึกษาได้ เนื่องจากการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way communication) และไม่ประสานเวลากัน (Asynchronous) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มีการปรับแก้กิจกรรมดนตรีออนไลน์ โดยมีการนำข้อมูลจากครูที่มีประสบการณ์สอน

1.3.1.2 ช่องทางการนำเสนอกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก ผู้วิจัยได้เลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อนำเสนอกิจกรรมดนตรีออนไลน์ในสองช่องทางคือ Facebook page และ YouTube ในชื่อว่า "บ่อรู้ - Bor - Ru" ซึ่งจากการเผยแพร่ใน Facebook พบว่า ผู้ใช้งานให้ความสนใจได้เป็นอย่างดีโดยมีผู้ติดตามทั้งหมดในเพจนี้จำนวน 211 คน และมีการเข้าถึง Page จำนวนทั้งสิ้น 1472 คน ซึ่งผู้ใช้งานส่วนใหญ่ที่เข้าชมนั้นเป็นกลุ่ม วัยทำงานที่อายุระหว่าง 25-34 ปี ที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานคร ในขณะที่ YouTube นั้นมีผู้ติดตามทั้งสิ้น 10 คน และมีการเข้าถึงคลิปวิดีโอได้ถึง 1200 คน โดยผู้ใช้งานส่วนใหญ่ มีอายุตั้งแต่ 35 - 44 ปี

ภาพที่ 12 ข้อมูลการวิเคราะห์การรับชมกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกจากเพจบ่อรู้

1.3.1.3.ระยะเวลาในการนำเสนอคลิปวิดีโอ เนื่องจากระยะเวลาในการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของผู้ใหญ่จะอยู่ระหว่าง 10 – 18 นาทีแรก (Chaney 2005) การนำเสนอคลิปกิจกรรมดนตรีออนไลน์จึงได้มีการนำเสนอในระยะเวลาประมาณ 6 - 9 นาทีต่อคลิปวิดีโอ เพื่อให้ผู้ใช้งานได้รับข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด ซึ่งหากผู้ใช้งานต้องการที่จะดูวิดีโอเพื่อศึกษาการใช้งานอย่างละเอียดสามารถดูได้ที่คลิปวิดีโอฉบับเต็ม แต่ถ้าหากผู้ใช้งานนั้นต้องการที่จะใช้คลิปวิดีโอย่อเพื่อนำไปเป็นสื่อการสอนหรือเพื่อต้องการลดเวลาในการดูวิดีโอทั้งหมดโดยมีระยะเวลาเฉลี่ยเพียง 30 วินาที - 1 นาที หรือในกรณีที่ผู้ใช้งานต้องการฝึกฝนเฉพาะเจาะจงในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น

ลักษณะกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดนั้นถูกนำเสนอทั้งสิ้นในสองรูปแบบคือ การนำเสนอแบบไม่พร้อมกัน (Asynchronous) ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งจะสามารถเข้าถึงผู้คนได้มากกว่าแต่ในขณะเดียวกันนั้นความลึกของเนื้อหาหรือการนำไปใช้นั้นก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ทางด้านดนตรีของผู้ใช้งานแต่ละคน ซึ่งหากเป็นครูที่มีพื้นฐานทางด้านดนตรีอยู่แล้วก็จะสามารถนำไปใช้ได้โดยตรงตามเนื้อหาสาระที่กำหนด อย่างไรก็ตามหากเป็นคุณครูที่ไม่ได้มีพื้นฐานทางด้านดนตรีก็อาจจะทำให้ไม่เข้าใจในบาง

เนื้อหาที่นำเสนอ ดังนั้นการนำเสนอแบบพร้อมกัน(Synchronous) โดยการร่วมให้คำปรึกษาผ่านทางวิดีโอทางไกลจึงช่วยเป็นแนวทางให้กับคุณครูที่ต้องการความเข้าใจอย่างละเอียดโดยเฉพาะในกลุ่มคุณครูที่ไม่มีภูมิหลังทางด้านดนตรีมาก่อนซึ่งจะช่วยให้คุณครูสามารถนำเสนอสาระในคลิป์วิดีโอที่ปรากฏอยู่ไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.2) การคัดเลือกเนื้อหาในการจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์

ผู้วิจัยได้มีจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดโดยสังเคราะห์เนื้อหาในการจัดทำวีดีโอให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านในประเด็นทั้ง 5 ประเด็นตามแผนภูมิวิเคราะห์เนื้อหาต่อไปนี้

จะเห็นได้ว่าข้อเสนอแนะข้างต้นสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม 2) แนวทางการจัดการเรียนการสอน 3) เนื้อหาในการจัดทำวีดีโอ 4) ขั้นตอนการนำเสนอกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก 5) ประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้ใช้จะได้รับ ซึ่งรายละเอียดดังนี้

1.3.2.1 วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

การเรียนในสถานศึกษาอกระบบมีการมุ่งเน้นพัฒนาการ 4 ด้าน ได้แก่ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการจัดทำกิจกรรมหรือการจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมได้อย่างสอดคล้องตามการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจทางด้านดนตรีที่ถูกต้อง โดยสามารถแบ่งออกเป็นตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านร่างกาย กิจกรรมดนตรีมีการออกแบบโดยใช้การเคลื่อนไหวเป็นหลัก เช่น การปรบมือ การใช้ร่างกายประกอบจังหวะ และการเต้นประกอบบทเพลง เป็นต้น
2. ด้านจิตใจ การจัดกิจกรรมดนตรีจะต้องมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและมีความมั่นใจในตนเอง
3. ด้านสังคม การจัดกิจกรรมดนตรีจะช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติดนตรีทั้งในรูปแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน-นักเรียน และ นักเรียน-ครู โดยในกิจกรรมดนตรีนั้นจะมีการให้ผู้เรียนได้ออกแบบท่าทางและใช้ความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่มของตนเอง ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันจะช่วยเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. ด้านสติปัญญาผู้เรียนจะได้รับความรู้ทางด้านดนตรีอย่างถูกต้องผ่านการเรียนรู้ที่มีความหมาย(Meaningful) และมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมดนตรีนั้นไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องผ่านการปฏิบัติและลงมือทำ แต่ยังเป็นการพัฒนาทางด้านทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม และสติปัญญาไปอย่างควบคู่กัน

1.3.2.2 แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก

แนวทางการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมดนตรีออนไลน์นั้นเป็นการใช้การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน โดยการออกแบบกิจกรรมต่างๆเป็นการออกแบบภายใต้แนวคิดทางดนตรีศึกษา เช่น แนวคิดออร์ฟ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจเสียงที่อยู่ใกล้ตัว แนวคิดดาดโครชที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกาย และแนวคิดโคคายที่ใช้การร้องเพลงเด็กไทยที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคยประกอบกับการปรบมือตามจังหวะเป็นต้น ผู้เรียนยังคงจะสามารถรับเนื้อหา

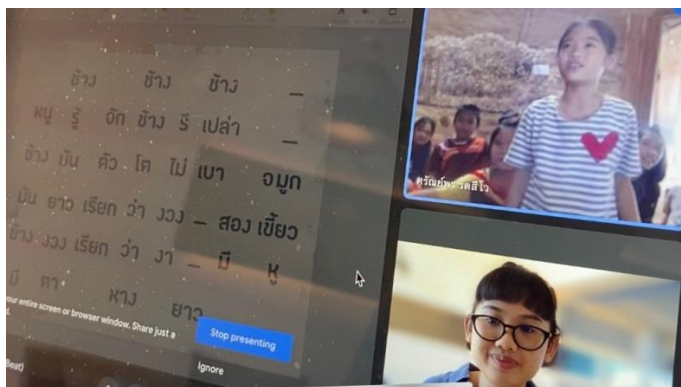
ได้อย่างถูกต้องตามหลักการสอนดนตรีและมีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกิจกรรมดนตรีที่มีการนำเสนออยู่ในสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กและยูทูป

ภาพที่ 14 นักเรียนระหว่างทำกิจกรรมการในชั้นเรียนสาธิต

ภาพที่ 15 สื่อการสอนที่ใช้ในการทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก

ภาพที่ 16 นักเรียนทำกิจกรรมร้องเพลงในบทเพลงช้าง

จากรูปแบบการสอนในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกนั้นสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดทางดนตรีศึกษา ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีอีกด้วย

1.3.2.3 รูปแบบในการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก

ในการจัดทำเนื้อหาในวีดิโอนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์บริบทของการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยนำข้อมูลมาสังเคราะห์และสามารถแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้ 1. เนื้อหาดนตรี 2. ความหลากหลายทางด้านเนื้อหา 3. สื่อการสอน 4. การใช้สื่อ

1) เนื้อหาดนตรี เนื่องจากกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกนั้นถูกออกแบบมาเพื่อกลุ่มคุณครูที่ไม่มีประสบการณ์หรือพื้นฐานทางด้านดนตรีมาก่อนดังนั้นเนื้อหาที่นำมาใช้จึงเป็นเนื้อหาดนตรีขั้นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมา 3 เนื้อหา คือ 1) จังหวะตบ 2) ลักษณะจังหวะ และ 3) แนวซำทวนของจังหวะ ซึ่งทั้งสามเนื้อหานี้ถูกนำเสนอโดยใช้บทเพลงเดียวกัน คือ เพลงช้าง โดยนำมาปรับเนื้อหาให้เข้ากับหัวข้อในแต่ละคลิปวิดีโอ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำเนื้อหาทั้งสามเรื่องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงและนำมาเรียงร้อยกันให้เกิดความท้าทายของเนื้อหาโดยใช้หลักสูตรแบบเกลียว (spiral curriculum) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถที่จะเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน เนื้อหาที่ใช้เป็นเนื้อหาจังหวะขั้นต้น (pre-rhythmic) ประกอบไปด้วยเนื้อหาเรื่องจังหวะตบ เนื้อหาเรื่องลักษณะจังหวะ และเนื้อหาเรื่องแนวซำทวนของจังหวะ โดยให้คุณครูเข้าใจเรื่องจังหวะจากการดูและปฏิบัติตามเป็นหลัก ซึ่งเนื้อหาทางด้านดนตรีที่นำมาใช้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จังหวะตบ (Beat) โดยเนื้อหาที่ใช้ได้แก่ การฟังอย่างตั้งใจ (Active listening) การปรบมือไปตามจังหวะตบ การเคลื่อนไหวไปตามจังหวะตบและการฝึกความแม่นยำในเรื่องจังหวะตบ

2. ลักษณะจังหวะ (Rhythm) โดยเนื้อหาที่ใช้ได้แก่ การฟังอย่างตั้งใจ (Active listening) การสำรวจเสียง การปรบมือไปตามลักษณะจังหวะ การเคลื่อนไหวไปตามลักษณะจังหวะ การปฏิบัติดนตรีแบบกลุ่ม (Ensemble) การฝึกความแม่นยำในเรื่องลักษณะจังหวะ
3. แนวซ้ำทวนของจังหวะ (Ostinato) โดยเนื้อหาที่ใช้ได้แก่ การฟังอย่างตั้งใจ (Active listening) การเคลื่อนไหวไปพร้อมกับบทเพลง การปฏิบัติดนตรีโดยใช้อุปกรณ์ประกอบจังหวะ การเรียนรู้เรื่องความยาวจังหวะ

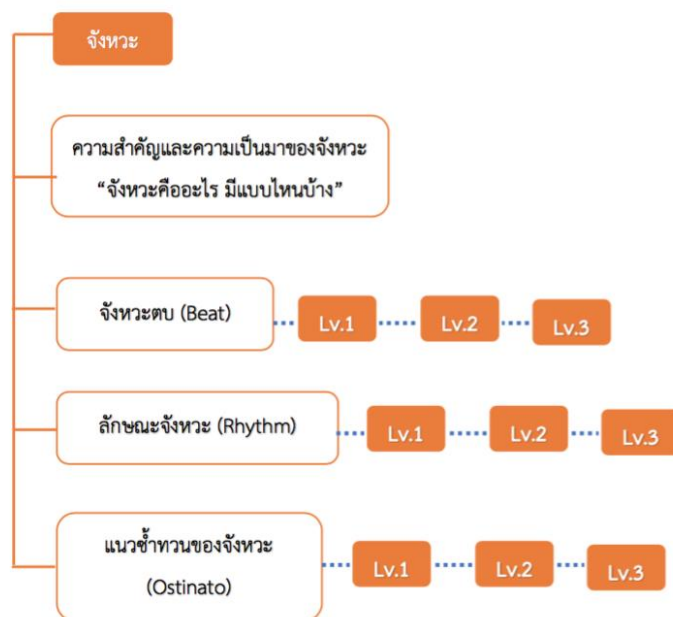
2) ความหลากหลายทางด้านเนื้อหา ในชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบลักษณะการสอนดนตรี ให้มีความยืดหยุ่น และสามารถเลือกนำไปใช้ได้ตามบริบทของตนเอง โดยมีการแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็น 3 ระดับโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมอย่างง่าย กิจกรรมในระดับนี้จะมุ่งเน้นให้ผู้เข้าไปสอนกับผู้เรียนระดับชั้นอนุบาล เนื่องจากในระดับนี้เน้นการปฏิบัติดนตรีเพียงอย่างเดียวโดยหนึ่งเป็นหลักเท่านั้น เช่น การปรบมือ หรือการฟังการร้องเป็นหลัก

2. กิจกรรมที่มีความซับซ้อนปานกลาง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าไปใช้กับผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติในระดับแรกได้ถูกต้องแม่นยำแล้ว และอยากต้องการเพิ่มความท้าทาย ซึ่งในระดับนี้นั้นกิจกรรมจะมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นมาซึ่งจะต้องใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลายมากขึ้นเช่นใช้การร้องและการเคลื่อนไหวไปพร้อมๆกัน หรือใช้การเคลื่อนไหว ที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

3. กิจกรรมระดับยาก กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าไปใช้กับผู้เรียนที่ต้องการความท้าทาย โดยกิจกรรมในระดับนี้นั้นจะมีความซับซ้อนที่สุด โดยต้องอาศัยประสาทสัมผัสครบทุกด้านไปอย่างพร้อมเพียงกันในขณะเดียวกัน เช่นการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ซึ่งผู้ใช้งานสามารถเลือกใช้แค่ระดับใดระดับหนึ่งหรือใช้ทั้งสามระดับอย่างต่อเนื่องกัน โดยที่เนื้อหาสาระยังคงครบถ้วนตามแนวคิดองค์ประกอบดนตรีเรื่องจังหวะ

รูปแบบการสอนดนตรีในแต่ละครั้งจะมีการคงรูปแบบการสอนแบบเก่าไว้และมีการเพิ่มรูปแบบการสอนดนตรีอื่นๆเข้ามา เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถที่จะเข้าใจในรูปแบบของแต่ละกิจกรรมได้อย่างถูกต้องและเพื่อให้ผู้ใช้งานได้รับประสบการณ์ดนตรีโดยตรงมากที่สุดภายใต้บริบทของตนเองให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ภาพที่ 17 แผนภาพหัวข้อการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์และความหลากหลายทางด้านเนื้อหา

3) **สื่อการสอน** กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ โดยครูสามารถจัดกิจกรรมดนตรีได้ใช้ทรัพยากรและสิ่งใกล้ตัวมาประกอบการทำกิจกรรม โดยสามารถแบ่งการใช้สื่อการสอนได้ออกเป็น 2 รูปแบบคือ 1) การสอนโดยไม่ใช้อุปกรณ์ 2) การสอนโดยใช้อุปกรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสอนโดยไม่ใช้อุปกรณ์ โดยจะมุ่งเน้นการทำกิจกรรมดนตรีโดยการเลียนแบบโดยให้ผู้ทำกิจกรรมไปพร้อมๆกับการใช้สื่อวิดีโอประกอบการสอน เช่น การปรบมือตามจังหวะตบเพลงซังไปพร้อมกับการสังเกตการเคลื่อนไหวของตัวการ์ตูนที่เคลื่อนไปตามจังหวะตบหรือ การทำท่ากิจกรรมคัพซองประกอบบทเพลง เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้การใช้การเคลื่อนไหวที่ประกอบไปด้วยการเคลื่อนไหวอย่างง่ายไปจนถึงการเคลื่อนไหวแบบที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น โดยการเคลื่อนไหวนั้นมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจด้านจังหวะมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเนื้อหาด้านจังหวะ ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องจังหวะแล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานอีกด้วย

2. การสอนโดยใช้อุปกรณ์ การปฏิบัติดนตรีโดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ใกล้ตัวมา ประกอบกับการทำกิจกรรมเพื่อสร้างเสียงเคาะตามจังหวะตบ ลักษณะจังหวะ หรือแนวจังหวะซ้ำทวน ตามกิจกรรมที่นำเสนอ เช่น ดินสอ ขวดน้ำพลาสติก แก้วน้ำพลาสติก เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจ เสียงจากอุปกรณ์ที่ตนเองนำมาใช้และนำมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับลักษณะของเสียงใน แต่ละอุปกรณ์แต่ละชนิด

จะเห็นได้ว่าภายใต้ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์หรือสื่อการสอนดนตรีที่มีอยู่นั้นจะเป็น ปัจจัยหลักในการสอนดนตรี แต่กิจกรรมดนตรีสามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ให้เป็นไปอย่างสนุกสนานและยังได้รับความรู้อย่างครบถ้วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอน ดนตรีระดับขั้นต้นที่มีเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อน

4) **ทางเลือกการใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์** ผู้ใช้งานกิจกรรมดนตรีออนไลน์ ทางเลือกรูปแบบการใช้งานได้ 2 ทางเลือกได้แก่ 1) การใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์เพื่อพัฒนา ทักษะทางด้านการสอนของตนเอง 2) การใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์เพื่อเป็นสื่อการสอนในชั้นเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านการสอนของตนเอง โดยภายในกิจกรรมดนตรีออนไลน์นั้นมีการระบุเนื้อหาของกิจกรรมตยละเอียด ซึ่งผู้ใช้งานสามารถ ฝึกฝนกิจกรรมดนตรีผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก่อนนำไปสอนจริงในชั้นเรียน

2. การใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์เพื่อเป็นสื่อการสอนในชั้นเรียน โดยผู้ใช้งาน สามารถใช้วิดีโอในแต่ละหัวข้อเป็นสื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมดนตรีผ่านวิดีโอโดยตรง

นอกจากนี้เนื้อหาที่นำเสนอในแต่ละหัวข้อยังได้มีการออกแบบให้ค่อยๆเพิ่มความ ซับซ้อนขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถลำดับเนื้อหาได้อย่างเป็นลำดับขั้น ทำให้ผู้ใช้งานสนุกไปกับการเรียนรู้และยังเพิ่มความสุขทำท่ายในขณะที่เรียนรู้ในแต่ละหัวข้อ ด้วย ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้ใช้งานมีทัศนคติที่ดีต่อการรับรู้ข้อมูล (Knowles 2007) ซึ่งส่งผลให้ เกิดการวางแผนและสามารถนำไปถ่ายทอดในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแจกแจงรูปแบบกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกทั้ง 3 วิธิตามเนื้อหาดนตรี ด้านความหลากหลาย ทางด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอน และทางเลือกในการใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์ผ่านกรอบแสดง เรื่องราวได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องจังหวะตบ (Beat)

เนื้อหา	จังหวะตบ (Beat)		
วัตถุประสงค์	ผู้ใช้งานสามารถปรับมือตามจังหวะตบได้อย่างถูกต้องในบทเพลงข้าง		
การอธิบายเนื้อหาเบื้องต้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายความหมายของจังหวะตบและอธิบายเนื้อหาเบื้องต้นเกี่ยวกับ		
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
เป้าหมายการนำเสนอนำเสนอ	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจ ลักษณะจังหวะตบผ่านการ ฟังและการสังเกต	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะ จังหวะตบผ่านการฟังและ การสังเกตพร้อมกับการทำ ท่าทางประกอบเพื่อเพิ่ม ความท้าทายในการทำ กิจกรรม	เพื่อฝึกฝนด้านความ แม่นยำของจังหวะโดยใช้ การร้องและการทำร่างกาย ประกอบจังหวะไปพร้อมๆ กัน
ชั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย รูปแบบกิจกรรมจังหวะตบ	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย รูปแบบกิจกรรมจังหวะตบใน	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย รูปแบบกิจกรรมจังหวะตบ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ชั้นสอน	LV 1 กิจกรรมการฟัง จังหวะตามเสียงปรบมือ ที่ปรากฏขึ้นตามสัญลักษณ์ ข้างในบทเพลง ซึ่งมีเนื้อหา ที่เหมาะสมกับผู้เรียนใน ระดับประถมต้น	LV 2 กิจกรรมร่างกาย ประกอบจังหวะ โดยให้ ผู้ใช้งานสามารถที่จะทำ ท่าทางโดยให้ การปรบมือ- ปรบตัก-ปรบมือ-ตีดนิ้ว ตาม จังหวะตบตลอดทั้งบทเพลง พร้อมสาธิตการทำร่างกาย ประกอบจังหวะก่อนที่จะมี การแสดงวีดีโอ	LV 3.1 กิจกรรมร้องเพลง เฉพาะคำหรือองค์ที่ตรงกับ จังหวะตบ LV 3.2 กิจกรรมร้องเพลง เฉพาะคำหรือองค์ที่ตรงกับ จังหวะตบ พร้อมใช้ร่างกาย ประกอบจังหวะ คือ การ ปรบมือ-ปรบตัก-ปรบมือ- ตีดนิ้ว
ประโยชน์ อื่นๆที่ได้รับ	การจดจำเสียงที่เกิดขึ้น อย่างระมัดระวังในขณะที่ สัญลักษณ์รูปช้าง เคลี กว๊ะ	การใช้ร่างกายประกอบ จังหวะและการสร้างสรรค์ ท่าทางอื่นๆในบทเพลง	การพัฒนาเรื่องความ แม่นยำ ด้านจังหวะ (Rhythm Accuracy)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

สรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายทางเลือกการใช้งานอื่นๆ เช่น การปรับอัตราความเร็วของบทเพลงเพื่อใช้ในการฝึกขั้นต้น การเปลี่ยนท่าทางเพื่อประกอบบทเพลง เป็นต้น		
ระยะเวลา (นาที)	0.26	0.26	0.22 / 0.27
ระยะเวลา รวมทั้งสิ้น (นาที)	6.08		
สื่อการสอน	บทเพลงข้าง		

ตารางที่ 9 กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องลักษณะจังหวะทำนอง (Rhythm)

เนื้อหา	จังหวะทำนอง (Rhythm)
วัตถุประสงค์	ผู้ใช้งานสามารถปรบมือตามลักษณะจังหวะทำนองได้อย่างถูกต้องในบทเพลงข้าง
การอธิบายเนื้อหาเบื้องต้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายความหมายของลักษณะจังหวะ พร้อมอธิบายความสำคัญในการฝึกฝนและรูปแบบกิจกรรม คร่าวๆที่จะนำมาเสนอให้รับชม

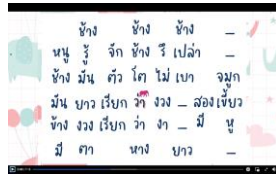
ตารางที่ 9 (ต่อ)

ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
เป้าหมายการนำเสนองาน	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการปรบมือและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างเสียงประกอบตามลักษณะจังหวะ	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการใช้ร่างการประกอบจังหวะ และการปฏิบัติกิจกรรมแบบกลุ่ม	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการใช้ร่างการประกอบจังหวะผ่านการร้องและการฟังจากภายใน (Inner hearing)
ผู้นำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรูปแบบกิจกรรมลักษณะจังหวะในระดับง่าย	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรูปแบบกิจกรรมลักษณะจังหวะในระดับปานกลาง	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรูปแบบกิจกรรมลักษณะจังหวะในระดับยาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชั้นสอน

LV 1 กิจกรรมการปรับมือตาม จังหวะตามสัญลักษณ์ที่ปรากฏ ขึ้นในบทเพลงข้าง พร้อมนำเสนอวิธีการอื่นๆในการสร้างเสียง เช่น การสร้างเสียงจากร่างกาย หรือการสร้างเสียงจากวัสดุที่อยู่ใกล้ตัว

LV 2.1 กิจกรรมร่างกายประกอบจังหวะ โดยให้ผู้ใช้งานสามารถที่จะทำท่าทางโดยมีการแบ่งท่าทางออกเป็น 3 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นการปรับมือ ช่วงที่สองเป็นการ ปรดัก และช่วงที่สามเป็นการปรับมือ

LV 2.2 การปฏิบัติกิจกรรมแบบกลุ่ม โดยแบ่งการทำกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มนั้นจะทำท่าทางและร้องเพลงตามท่อนและท่าทางที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

LV 3 กิจกรรมมีการเล่นเพลงซ้ำทั้งหมด 3 รอบ โดยในรอบแรกการฝึกฝนการร้องเพลงไปพร้อมกับการปรับมือตามลักษณะจังหวะ ในรอบที่สองจะมีการฝึกฝนการฟังจากภายในโดยใช้เป็นการปรับมือตามลักษณะอย่างเดียวโดยไม่มีการร้อง และรอบที่สามใช้การร้องเพลงไปพร้อมกับการปรับมือเช่นเดียวกับรอบแรก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ประโยชน์อื่นๆที่ได้รับ	การฟังสีสันทันของเสียงจากอุปกรณ์ที่นำมาสร้างเสียงประกอบจังหวะทำนองและการสร้างสรรค์ทำทางตามจังหวะทำนอง	การจดจำกับการทำทำทางตามจังหวะทำนอง การสร้างสรรค์ทำทางตามจังหวะทำนองและการฝึกฝนทักษะการปฏิบัติดนตรีรวมวงผ่านกิจกรรมกลุ่มเพื่อความสามัคคีในหมู่คณะ	การฝึกความแม่นยำด้านจังหวะและระดับเสียง (Pitch and Rhythm Accuracy)
สรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายทางเลือกการใช้งานอื่นๆ เช่น การปรับอัตราความเร็วของบทเพลงเพื่อใช้ในการฝึกขั้นต้น การเปลี่ยนทำทางเพื่อประกอบบทเพลง เป็นต้น		
ระยะเวลา (นาที)	0.27	0.23 / 0.28	0.54
ระยะเวลา (นาที)	7.16		
สื่อการสอน	บทเพลงข้าง		

ตารางที่ 10 กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องแนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato)

เนื้อหา	แนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato)
วัตถุประสงค์	ผู้ใช้งานสามารถปฏิบัติกิจกรรมคัพซอง (Cup Song) ตามแนวจังหวะซ้ำทวนที่กำหนดในบทเพลงข้างได้อย่างถูกต้อง
การอธิบายเนื้อหาเบื้องต้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายความหมายของแนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato) และขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาเสนอในวิดีโอพร้อมยกตัวอย่างกระแสนิ่งหว่าที่เกิดขึ้นในบทเพลงข้างเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของกระแสนิ่งหว่าที่เกิดขึ้นในบทเพลงและแสดงความเชื่อมโยงระหว่างสัญลักษณ์รูปภาพและสัญลักษณ์โน้ตดนตรี

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
เป้าหมายการนำเสนอ	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกะสวน จังหวะผ่านกิจกรรมคัพของผ่านรูปแบบ จังหวะ 1 ห้องเพลง (4 จังหวะ)	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกะสวนจังหวะ ผ่านกิจกรรมคัพของผ่านรูปแบบจังหวะ 2 ห้องเพลง (8 จังหวะ)	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกะสวน จังหวะผ่านกิจกรรมคัพของผ่านรูปแบบจังหวะ 4 ห้องเพลง (16 จังหวะ)
ชั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิตตัวอย่างการปฏิบัติคัพของในระดับง่าย	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิตตัวอย่างการปฏิบัติคัพของในระดับปานกลาง	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิตตัวอย่างการปฏิบัติคัพของในระดับยาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ชั้นสอน	LV 1 การปฏิบัติกิจกรรมคัพของ ตามรูปแบบของกระสวนจิ้งหะความยาว 1 ห้อง (4 จิ้งหะ) และนำเสนอคำพูดแทนจิ้งหะ คือ ตบ จับ วาง	LV 2 กิจกรรมคัพของ โดยมีรูปแบบของกระสวนจิ้งหะความยาว 2 ห้อง (8 จิ้งหะ) และนำเสนอคำพูดแทนจิ้งหะ คือ ตบ ตบ ขวา-ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง	LV 3 กิจกรรมคัพของ โดยมีรูปแบบของกระสวนจิ้งหะความยาว 4 ห้อง (16 จิ้งหะ) และนำเสนอคำพูดแทนจิ้งหะ คือ ตบ ตบ ขวา-ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง ตบ จับ มือ โตะ เปลี่ยน ปล่อย วาง
	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายลักษณะของกระสวนจิ้งหะตามสัญลักษณ์ทางดนตรี โดยมีโน้ตตัวดำและโน้ตตัวหยุดตัวดำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายลักษณะของกระสวนจิ้งหะตามสัญลักษณ์ทางดนตรี โดยมีโน้ตตัวดำ โน้ตตัวหยุดตัวดำ และเชบ็ต 1 ชั้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายลักษณะของกระสวนจิ้งหะตามสัญลักษณ์ทางดนตรี โดยมีโน้ตตัวดำ โน้ตตัวหยุดตัวดำ และเชบ็ต 1 ชั้น

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประโยชน์ อื่นๆที่ได้รับ	การสร้างเสริมสมาธิและการจดจ่อผ่านการสังเกต การฟังและการเคลื่อนไหว พร้อมทั้งยังเป็นการปลูกฝังความสามัคคีและการเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านการเล่นผ่านการเล่นแบบกลุ่ม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสามารถปรับเปลี่ยนท่าทางในกิจกรรมโดยการสร้างสรรค์ท่าทางเพื่อให้เกิดความท้าทายมากยิ่งขึ้น		
สรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายประโยชน์ของกิจกรรมคัพซอง เช่น การสร้างเสริมสมาธิ การปฏิบัติแบบกลุ่ม และการสร้างสรรค์ กระสวนจิ้งหะ		
ระยะเวลา (นาที)	0.4	0.39	1.09
ระยะเวลา (นาที)	9.48		
สื่อการสอน	บทเพลงข้าง, แก้วกระดาษหรือแก้วพลาสติก		

1.3.2.4 ขั้นตอนการนำเสนอกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบการร่วมให้คำปรึกษา โดยการสะท้อนคิดของกิบส์

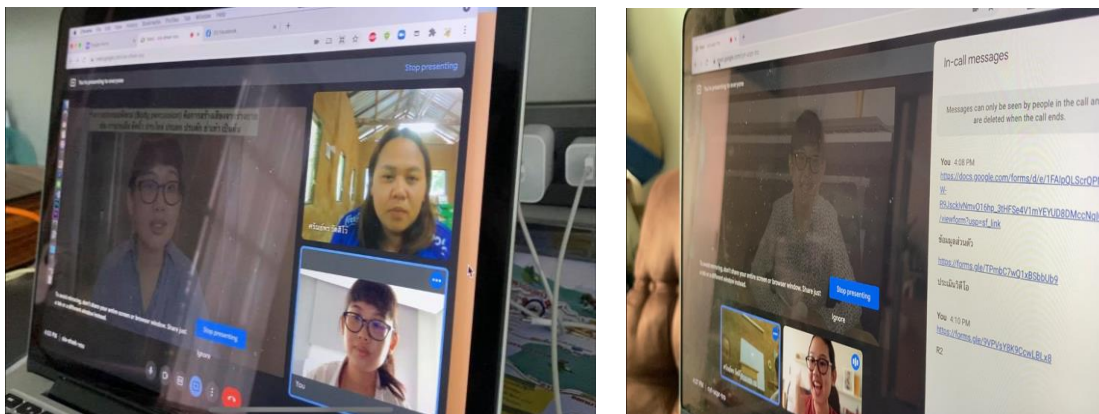
1) ขั้นที่ 1 การจัดทำชั้นเรียนสาธิต

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ สร้างแผนการสอนจากกิจกรรมดนตรีออนไลน์ ในหัวข้อ ข้างต้นและนำไปจัดทำชั้นเรียนตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้มีการใช้การเรียนทางไกลโดยใช้ โปรแกรม Google Meet ในการจัดทำชั้นเรียนออนไลน์ตัวอย่างไปยังศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติบ้าน ห้วยพาน จังหวัดน่าน จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง ซึ่งในโรงเรียนประกอบไปด้วยผู้เรียนตั้งแต่ ประถมศึกษาชั้นปีที่หนึ่งถึงมัธยมศึกษาปีที่สอง โดยบริบทของการเรียนรู้นั้นจะเป็นการเรียน แบบเรียนรวม โดยผู้วิจัยใช้คลิปวิดีโออยู่เพื่อเป็นสื่อการสอนให้แก่ผู้เรียนในชั้นเรียนและแบ่งให้ นักเรียนทำกิจกรรมตามระดับความยากง่ายของวิดีโอ โดยมีครูเป็นผู้สังเกตการณ์และคอยอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม

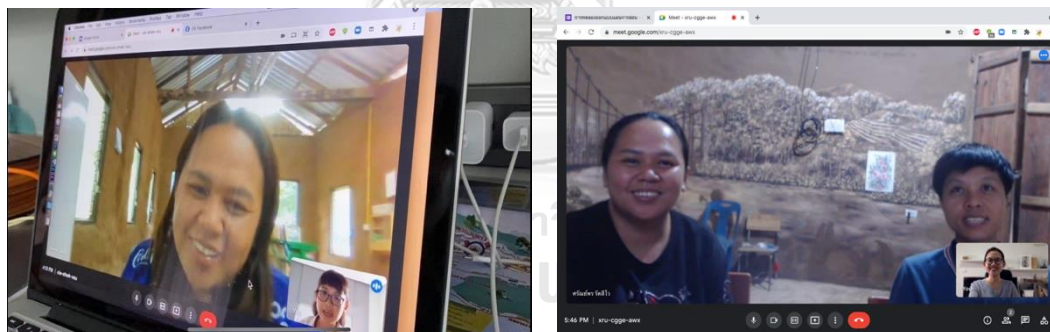
2) ขั้นที่ 2 การนำเสนอคลิปวิดีโอโดยละเอียดแก่ผู้ใช้งาน

มีการจัดทำขึ้นหลังจากที่มีการจัดชั้นเรียนตัวอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำวิดีโอฉบับสมบูรณ์นำเสนอแก่ครูที่ศูนย์การเรียนรู้จำนวน 2 ท่านผ่านโปรแกรมวีดีโอ คอนเฟอเรนซ์ทางไกล ซึ่งทำให้สามารถนำเสนอวิดีโอไปพร้อมกับการอธิบายเนื้อหาภายในอย่างละเอียด โดยในขั้นตอนนี้ครูได้มีการทดลองปฏิบัติผ่านกิจกรรมดนตรีออนไลน์ที่นำเสนอ รวมถึงการนำไปใช้ในด้านอื่นๆ เช่น ภาษาไทย ประวัติศาสตร์ เป็นต้น และยังเปิดโอกาสให้คุณครูได้ สอบถามด้านการใช้งานอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถเรียนรู้จากกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3) ขั้นที่ 3 การร่วมให้คำปรึกษาด้านการใช้งาน

ซึ่งการร่วมให้คำปรึกษานี้จะเป็นการพูดคุย แลกเปลี่ยน หรือสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ หรือเป็นสิ่งที่ได้จากการจัดทำชิ้นเรียนตัวอย่าง โดย การร่วมให้คำปรึกษานี้จะเป็นในรูปแบบของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อหาแนวทางในการสอน ดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อและสามารถนำกิจกรรมนี้ไปใช้ได้ตามความเหมาะสมในบริบทของ ตนเอง

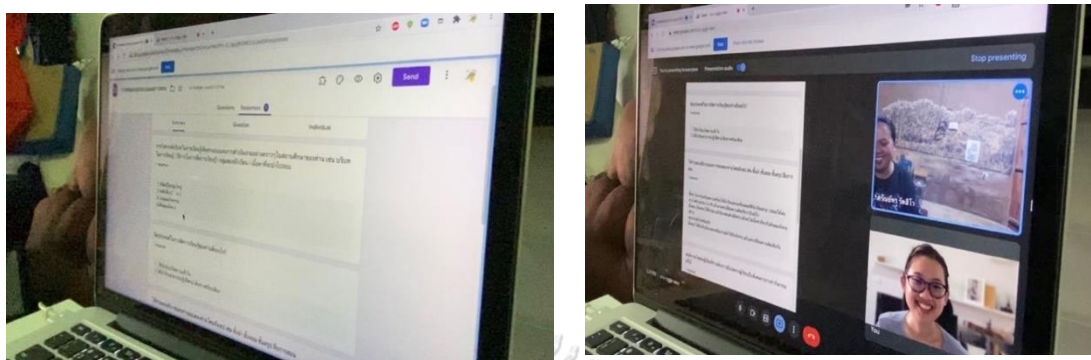

ภาพที่ 18 การร่วมให้คำปรึกษาด้านการใช้งานวิดีโอ

4) ขั้นที่ 4 การวางแผนการทำงานโดยละเอียด

หลังจากที่ครูได้เรียนรู้กระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆตามกระบวนการต่างๆตาม หัวข้อข้างต้น แล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายนี้ครูจะต้องเป็นผู้ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง โดยในขั้นตอนนี้ ครูจะต้องวิเคราะห์บริบทในการเรียนรู้ของตนเองและสร้างแผนการจัดกิจกรรมอย่างคร่าวๆ หลังจาก

นั่นจึงเริ่มที่จะตั้งวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมอย่างละเอียดรวมไปถึงแนวทางการประเมินผ่านการสังเกตผู้เรียนและการวางแผนการสอนในครั้งต่อไป

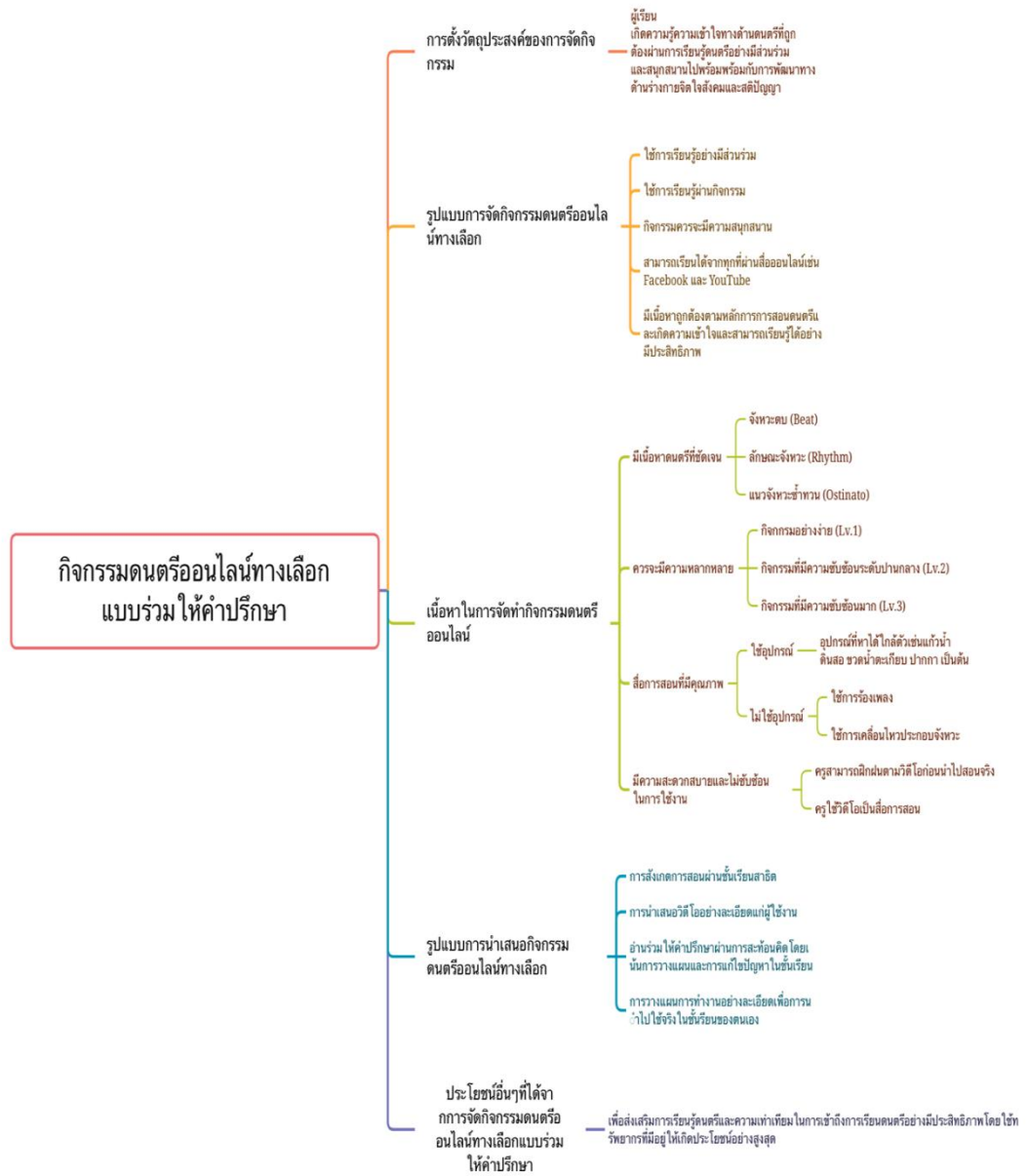

ภาพที่ 19 การวางแผนและออกแบบแผนการสอน

1.3.2.5 ประโยชน์อื่นๆที่ผู้ใช้จะได้รับ

การขยายพื้นที่แห่งการเรียนรู้ดนตรีให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากการสร้างชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส พบว่า ผลการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้ปรึกษานั้นก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านดนตรีและการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับครูผู้สอนรวมไปถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สู่เพื่อร่วมงานต่างโรงเรียนและผู้เรียนในสถานศึกษาอื่นๆ

จากการคัดเลือกเนื้อหาในการจัดทำวีดีโอในข้างต้นได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) เนื้อหาในการจัดทำวีดีโอ 4) รูปแบบการนำเสนอวีดีโอ 5) ประโยชน์อื่นๆที่ผู้ใช้จะได้รับ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 20 การคัดเลือกเนื้อหาในการจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา

ตอนที่ 2 ผลของการร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ (D2)

ผู้วิจัยได้ร่วมให้คำปรึกษากับครูที่ศูนย์การเรียนรู้บ้านห้วยพานจำนวน 2 ท่านเป็นเวลา 4 สัปดาห์/ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง / ครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นการร่วมให้คำปรึกษาจำนวน 3 ครั้ง และวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาในการสอนดนตรี 1 ครั้ง ตามโครงสร้างการสะท้อนคิดของกิบส์ (1988) โดยวงจรการสะท้อน (Reflective Cycle) ประกอบไปด้วย 1) การบรรยาย 2) ความรู้สึก 3) การประเมิน 4) การวิเคราะห์ 5) การสรุปผล 6) การวางแผนการทำงาน โดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีส่วนของอารมณ์ ความคิด และการให้คำแนะนำเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสามารถใช้วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างหลากหลายกันออกไปไม่ว่าจะเป็น กรณีศึกษา เกมส์ บทบาทสมมติ เป็นต้น ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแผนการสอน ซึ่งได้สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลมิติการสะท้อนคิดของกิบส์โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ตารางการเก็บข้อมูลตามวงจรการสะท้อนคิดของกิบส์

มิติการสะท้อนคิดของกิบส์ (1988)	การบรรยาย	ความรู้สึก	การประเมิน	การวิเคราะห์	การสรุปผล	การวางแผนการทำงาน
แบบสัมภาษณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓
แบบสังเกต	✓	✓	N/A	N/A	N/A	N/A
แผนการสอน	N/A	N/A	N/A	N/A	✓	N/A

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นพบ โดยสามารถแบ่งผลการวิจัยได้ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการให้คำปรึกษา 2) ทักษะและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการสะท้อนคิด 3) ความเชื่อมโยงระหว่างกรร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหา โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

2.1 บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการให้คำปรึกษา (D2.1)

กระบวนการการร่วมให้คำปรึกษาโดยการสะท้อนคตินั้นเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของบุคลากรโดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของตัวบุคคลควบคู่ไปกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบลักษณะความสัมพันธ์ของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาในระหว่างการร่วมให้คำปรึกษาออกมาเป็นประเด็นต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้านได้แก่ 1) บทบาทของผู้ให้

คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา 2) ลักษณะความสัมพันธ์ 3) วิธีการสื่อสาร โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

2.1.1 บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของการร่วมให้ปรึกษานั้นจะถูกดำเนินไปโดยมีการสลับหน้าที่กันระหว่างผู้ให้ปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาในการแลกเปลี่ยนพูดคุยในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ซึ่งถึงแม้ว่าหัวข้อหลักของการพูดคุยเป็นเรื่องของการจัดการเรียนการสอนดนตรี แต่การแลกเปลี่ยนพูดคุยกันในประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจจากผู้รับคำปรึกษายังถือเป็นแก่นสารสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันเรื่องราวและประสบการณ์การสอนรวมถึงการแบ่งปันความรู้ความถนัดในด้านอื่น ๆ จากผู้รับคำปรึกษาให้แก่ผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น โดยผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีการออกแบบและวางแผนการดำเนินกิจกรรมโดยคำนึงถึงพื้นหลังของผู้ให้คำปรึกษารวมไปถึงการสร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเองเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษานั้นเกิดความสบายใจในระหว่างการทำกิจกรรม ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีบุคลิกที่ร่าเริง แจ่มใส มีอัธยาศัยดี มีทักษะในการสังเกตเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เข้าร่วมเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงรวมถึงอารมณ์ของผู้ให้คำปรึกษาในขณะนั้นว่ามีอาการประหม่าหรือกังวลในขณะที่ยอมรับคำปรึกษามากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมให้ปรึกษาในครั้งแรกที่อาจจะก่อให้เกิดความกังวลมากที่สุดเนื่องจากทั้งสองฝ่ายยังไม่เกิดความคุ้นเคยซึ่งกันและกันซึ่งอาจส่งผลในการรับส่งข้อมูลเป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันหากการพูดคุยในครั้งแรกสามารถก่อให้เกิดความสบายใจให้แก่ผู้รับคำปรึกษาแล้วจะช่วยส่งผลให้การร่วมให้ปรึกษาในครั้งต่อ ๆ ไปเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.2 วิธีการสื่อสาร การสื่อสารนั้นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้การร่วมให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของการสื่อสารที่ใช้นั้นจะใช้การสื่อสารสองทาง (two-way communication) โดยจะมีการโต้ตอบไปมาอย่างเป็นระยะ ๆ ตลอดการทำกิจกรรม อย่างไรก็ตามในช่วงแรกนั้นยังเป็นช่วงที่ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษายังไม่คุ้นชินกันมากนัก จึงส่งผลให้ระดับภาษาที่ใช้ในช่วงแรกของกิจกรรมจึงเป็นการใช้ภาษาเป็นทางการแล้ว และเมื่อมีการพูดคุยโต้ตอบกันมากขึ้นก็จะส่งผลให้ระดับภาษาค่อยๆลดระดับลงมาเป็นภาษาที่กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และเมื่อทั้งสองฝ่ายเกิดความคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีแล้วจึงลดระดับภาษาที่ใช้และมีความเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น โดยทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีการพูดคุยในเรื่องทั่ว ๆ ไปหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น การถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ การสอบถามเรื่องข่าวสาร การแบ่งปันเรื่องราวของตนเองให้กับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ฟัง รวมไปถึงการรับฟังอย่างเข้าใจ กระบวนการเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้ทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้นและในขณะเดียวกันก็ยังช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องใหม่ๆในหัวข้อที่นำเสนอต่อไปได้อย่างเข้าใจมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยจะสังเกตได้ว่าเมื่อเกิดการสื่อสารที่เป็นกันเองมากยิ่งขึ้น ก็จะส่งผลให้ระยะเวลาในการให้

คำปรึกษาเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน โดยสามารถเรียงระยะเวลาที่ให้คำปรึกษาตามลำดับได้ดังนี้ 37 นาที / 38 นาที / 54 นาที และ 87 นาที ซึ่งสอดคล้องกับโรเมอร์ (2002) ที่กล่าวว่า การใช้บทสนทนาที่เป็น การพูดคุยปลายเปิดที่ไม่จำกัดเนื้อหา (open-ended dialogue) อาทิเช่น เรื่องหน้าที่การงาน คำถามข้อสงสัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เรื่องส่วนตัว เป็นต้น ช่วยให้ผู้ใช้คำปรึกษาสามารถเข้าใจอย่างมาก ขึ้นถึงความต้องการ ความสนใจ แนวคิดและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ผ่านการสนทนาเชิงลึก ซึ่งในระหว่างการสนทนานี้ยังช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจ การพัฒนาความรู้ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมอีกด้วย

2.1.3 ลักษณะความสัมพันธ์ การร่วมให้คำปรึกษาในครั้งแรกนั้นเน้นความสัมพันธ์ จากทั้งสองฝ่ายเริ่มต้นจากการเป็นคนแปลกหน้า และเมื่อมีการร่วมให้คำปรึกษาในครั้งต่อไปจะ พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์จะค่อยๆมีการพัฒนาขึ้นอย่างเล็กน้อย จากการพูดคุยในเรื่องทั่ว ๆ ไป จะ ค่อยๆมีการลงรายละเอียดมากขึ้นในครั้งต่อไป ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์นี้จะเริ่มต้นจากความรู้สึกที่ เป็นทางการ เช่น การใช้คำพูด แล้วจึงค่อยๆผ่อนคลายมาเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบของมิตรภาพที่มี ความปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์นี้จะมีความเป็นพลวัตและเป็นกระบวนการที่มี ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้จากตารางดังต่อไปนี้

ครู(ก) สัปดาห์ที่ 1					
ปฏิสัมพันธ์ที่เป...	ความสัมพันธ์ที่เป...	2			
ครู(ก) สัปดาห์ที่ 2					
ปฏิสัมพันธ์ที่เป...	ความสัมพันธ์ที่เป...	ก้าวสู่มิตรภาพ	การเริ่มต้นของม...	4	
ครู(ข) สัปดาห์ที่ 2					
ปฏิสัมพันธ์ที่เป...	ความสัมพันธ์ที่เป...	ก้าวสู่มิตรภาพ	การเริ่มต้นของม...	4	
ครู(ก) สัปดาห์ที่ 3					
ปฏิสัมพันธ์ที่เป...	ความสัมพันธ์ที่เป...	ก้าวสู่มิตรภาพ	การเริ่มต้นของม...	ความมั่นคงทาง...	5
ครู(ข) สัปดาห์ที่ 3					
ปฏิสัมพันธ์ที่เป...	ความสัมพันธ์ที่เป...	ก้าวสู่มิตรภาพ	การเริ่มต้นของม...	ความมั่นคงทาง...	5
ครู(ก) สัปดาห์ที่ 4					
ปฏิสัมพันธ์ที่เป...	ความสัมพันธ์ที่เป...	ก้าวสู่มิตรภาพ	การเริ่มต้นของม...	ความมั่นคงทาง...	5
ครู(ข) สัปดาห์ที่ 4					
ปฏิสัมพันธ์ที่เป...	ความสัมพันธ์ที่เป...	ก้าวสู่มิตรภาพ	การเริ่มต้นของม...	ความมั่นคงทาง...	5

ภาพที่ 21 การเปรียบเทียบชั้นลำดับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพที่เกิดขึ้นของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับ คำปรึกษาในระหว่างการร่วมให้คำปรึกษา

ดังนั้นจึงสามารถสรุปข้อมูลเชิงคุณภาพและแปรผลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณในด้าน บทบาทและลักษณะความสัมพันธ์การร่วมให้คำปรึกษา โดยมีการจำแนกตามพฤติกรรมที่สังเกตได้ใน

ระหว่างกรรรมให้คำปรึกษา โดยแบ่งเป็น 1) บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา 2) ลักษณะความสัมพันธ์ 3) วิธีการสื่อสาร ซึ่งมีการให้คะแนนพฤติกรรมที่แสดงออกได้ 3 ระดับ คือ 1 = เกิดขึ้นน้อย 2 = เกิดขึ้นปานกลาง 3 = เกิดขึ้นมาก

ตารางที่ 12 บทบาทหน้าที่และลักษณะความสัมพันธ์ของการร่วมให้คำปรึกษา

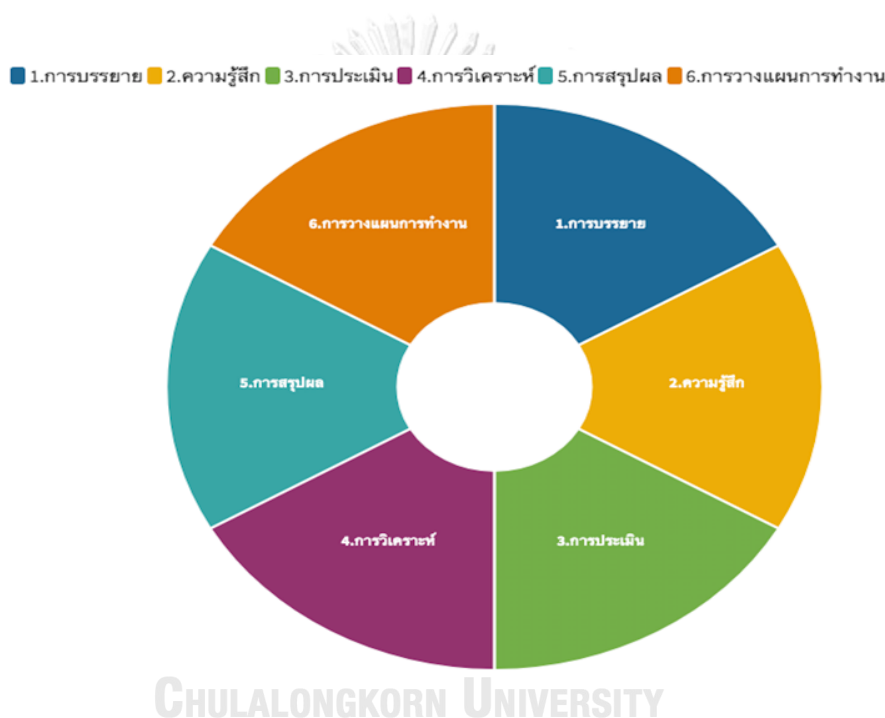
บทบาทหน้าที่และลักษณะความสัมพันธ์ของการร่วมให้คำปรึกษา																						
	บทบาท													วิธีการสื่อสาร					ระยะเว ลาใน	ลักษณะ ความสัมพันธ์		
	ผู้ให้คำปรึกษา							ผู้รับคำปรึกษา						ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา					(นาท)	ผู้รับ	ผู้รับ	
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5				
	สร้าง บรรยากาศ	ให้ความ ช่วยเหลือ	แลกเปลี่ยน เรียนรู้	รับฟัง ความรู้สึก	เข้าใจ บริบท คำปรึกษา	เข้าใจ ผู้รับ คำปรึกษา	จัดท ม	พูดคุย ตอบ	ขอความ ช่วยเหลือ	แลกเปลี่ยน เรียนรู้	เปิดใจ พูดคุย	ร่วมกัน แก้ไข ปัญหา	ช่วยเหลือ คนอื่น ในกลุ่ม	ภาษา ทางการ	กึ่งทางการ	ไม่เป็น ทางการ	พูดคุย เรื่องทั่วไป	พูดคุย เชิงลึก				
สัปดาห์ 1	3	3	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	1	1	37	คนรู้จัก		
สัปดาห์ 2	3	3	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	38	ผู้สอน	ผู้เรียน	
สัปดาห์ 3	2	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	1	2	3	3	2	54	เพื่อนร่วมงาน	จริงจัง	การเรียนรู้
สัปดาห์ 4	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	3	3	87	เพื่อนร่วมอุดมการณ์	สนับสนุน	เคารพซึ่งกันและกัน

จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่และลักษณะการร่วมให้คำปรึกษานั้นมีการเกิดขึ้นน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 โดยในช่วงสัปดาห์ดังกล่าวนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ร่วมให้คำปรึกษา เนื่องจากจะช่วยให้บรรยากาศการร่วมให้คำปรึกษาเต็มไปด้วยบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกเป็นกันเองและพร้อมที่จะเปิดรับการเรียนรู้ในขั้นต่อไป ซึ่งบทบาทสำคัญของผู้ให้คำปรึกษาได้แก่ 1. มีอัธยาศัยดี 2. รับฟังปัญหาอย่างเข้าใจ 3. มีความยืดหยุ่นและมีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา โดยจะเห็นได้ว่าในสัปดาห์ที่ 3-4 เมื่อผู้ให้คำปรึกษาปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้ดีแล้วก็จะส่งผลให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแสดงบทบาทของตนเองได้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน อีกทั้งการค่อยๆ ละครดับวิธีการสื่อสารเพื่อลดช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์ ยังมีส่วนช่วยให้การโต้ตอบระหว่างกันดีขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งเมื่อระยะเวลาผ่านไปก็จะส่งผลให้เกิดความเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น โดยสามารถไล่ระดับจากทางการ ถึงพูดคุยเชิงลึกได้ดังนี้ 1. การพูดคุยทั่วไปตามบทบาททางสังคม เช่น หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2. เล่าเรื่องการทำงานที่มีรายละเอียดมากขึ้น 3. เล่าเรื่องตนเอง 4. พูดคุยสนุกสนานในประเด็นอื่นๆ และแบ่งปันประสบการณ์ 5. พูดคุยเรื่องส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งบทบาทหน้าที่และวิธีการสื่อสารนั้นยังมีส่วนช่วยก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพระหว่าง 2 ฝ่ายให้มีความเข้าใจและช่วยให้กระบวนการร่วมให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ทักษะและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการสะท้อนคิด

(D2.2)

ผู้วิจัยได้ร่วมให้คำปรึกษากับครูที่ศูนย์การเรียนรู้บ้านห้วยพานจำนวน 2 ท่านเป็นเวลา 4 สัปดาห์/ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง / ครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นการร่วมให้คำปรึกษาจำนวน 3 ครั้ง และการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาในการสอนดนตรี 1 ครั้ง ตามโครงสร้างการสะท้อนคิดของกิบส์ (1988) โดยวงจรการสะท้อน (Reflective Cycle) ประกอบไปด้วย 1) การบรรยาย 2) ความรู้สึก 3) การประเมิน 4) การวิเคราะห์ 5) การสรุปผล 6) การวางแผนการทำงาน ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งมีส่วนของอารมณ์ ความคิด ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆได้ดังนี้

ภาพที่ 22 มิตาการสะท้อนคิดของกิบส์

2.1.1 การเปิดรับและเตรียมพร้อม การร่วมให้คำปรึกษาในครั้งแรกนั้นนอกจากการนำเสนอเนื้อหาแล้ว การพูดคุยเพื่อทำความรู้จักกันหรือการสอบถามเรื่องทั่วไปเพื่อทำให้ผู้ให้คำปรึกษาและผู้ร่วมรับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจกันมากขึ้น โดยผู้รับคำปรึกษาได้มีการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกหลังจากได้รับชมวิดีโอเพื่ออธิบายขั้นตอนที่ได้รับชม โดยคุณครูกล่าวว่า

“ก็คือเลเวล 1 นี้เนาะ ก็คือเราจะเอาเลเวล 1 มาเหมือนกับการช่วยสอนเรื่องการแยกประสาทสัมผัส เช่น การปรบมือ การอ่าน มันแยกคนละส่วนกัน เราจะมองเห็นเลยว่าถ้าเด็กคนไหนที่มีปัญหานิดนึงคือไปพร้อมกันไม่ได้ ซึ่งเราคิดว่าจะก๊อปวิธีการสอนจากครูมอสมาก่อนแล้วเราก็ค่อยๆ ดูว่าจะสามารถดึงตรงไหนมาใช้ได้อีก” (การบรรยาย)

ครูท่านที่ 1

อีกทั้งการสังเกตการสอนในชั้นเรียนจำลองยังทำให้ผู้ร่วมรับคำปรึกษาเกิดประสบการณ์ร่วม ทำให้สามารถนำสิ่งที่สังเกตได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและก่อให้เกิดเป็นข้อค้นพบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนต่อไป

“ ถ้าเป็นบทเรียนดนตรีจริง ๆ สามารถแทรกอะไรเข้าไปได้เยอะมาก เมื่อลapsed ที่แล้วเห็นครูมอสพูดถึงภาษาอังกฤษ แล้วก็เห็นเล่าถึงประวัติของเพลงด้วยไข่ม้อยคะ...อันนี้ก็นำมาบูรณาการได้เยอะเลย ก็คือเราใช้ตัวนี้เป็นตัวนำแล้วดึงส่วนต่าง ๆ เข้ามาฝึกการอ่านของเด็ก แล้วก็ถ้าเป็นพื้นที่ที่ได้น้อย คำก็จะเอาเพลงข้างมาร้อง บางครั้งเขาก็เหมือนกับ...เอ๊ะ! จริง ๆ คือความชินของเราเนาะ เนื้อเพลงข้างมันไม่เหมือนกันกับที่ครูมอสสอน ก็จะมีเพื่อนอีกคนโต้แย้งว่าไม่ใช่เนาะ ซึ่งเราอาจจะนำตรงนี้มาเป็น Problem Based Learning ก็ได้” (ความรู้สึกลึก)

ครูท่านที่ 1

จะเห็นได้ว่าในการเตรียมพร้อมและเปิดรับประสบการณ์นั้นถือเป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมรับคำปรึกษามองเห็นภาพกว้างในการร่วมให้คำปรึกษาโดยการสะท้อนคิดและช่วยเตรียมพร้อมผู้เข้าร่วมทั้งในด้านพุทธิปัญญา ทักษะพิสัยและจิตพิสัย ซึ่งช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีเจตคติที่ดีในการเรียนรู้และเกิดเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถพิชิตเป้าหมายให้สำเร็จต่อไป

2.1.2. การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อความเข้าใจ กิจกรรมดนตรีออนไลน์ที่จัดขึ้นได้ถูกออกแบบมาในลักษณะที่ให้ผู้ใช้งานสามารถปฏิบัติตามได้ โดยการปฏิบัติตามนั้นช่วยให้ผู้รับชมเกิดความเข้าใจผ่านประสบการณ์ด้านตรีโดยตรงผ่านการมีส่วนร่วมร่วมในกิจกรรมดนตรีโดยใช้การเลียนแบบการสอนและเนื้อหาจากต้นฉบับและเมื่อมีการฝึกฝนซ้ำ ๆ กันหลายครั้งมีส่วนช่วยให้ครูเห็นรายละเอียดของกิจกรรมที่น่าเสนอและความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาได้ดีมากขึ้น โดยครูได้มีการบรรยายรายละเอียดกิจกรรมดนตรีที่เกิดขึ้นและสามารถระบุความเชื่อมโยงของเนื้อหาที่น่าเสนอเพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

“เลเวล 1 มันก็อาจจะเหมือนดั่งง่าย แต่เด็กบางคนถ้าเรื่องของความแม่นยำทางจังหวะยังไม่ดีพอก็อาจจะยากเกินไป โดยเฉพาะเมื่อข้ามระดับไปเลเวล 2 และ 3 ซึ่งเด็กจะต้องมีความตั้งใจมากขึ้น” (การประเมิน)

ครูท่านที่ 1

“ตอนแรกน่าจะเป็นการร้องก่อน แล้วจึงค่อยเพิ่มจังหวะการตบเข้าไป ปรบอย่างเดียวยังไม่สนุกเลยเอาอุปกรณ์เข้ามา เพิ่มจังหวะตัวโน้ตให้มีความยาวมากขึ้น” (การประเมิน)

“เราจะเห็นว่าความซับซ้อนมันค่อยๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเลเวล 1-3 หรืออาจจะประยุกต์ได้เช่นการเอาความถนัดของนักเรียนแต่ละคนมาประยุกต์เข้ากับแผนการสอน เช่น การเคาะโต๊ะ ปรบมือ ตีขา” (การประเมิน)

ครูท่านที่ 2

จะเห็นได้ว่าการลงมือปฏิบัติจริงนั้นช่วยให้ผู้ร่วมรับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีที่นำเสนอได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นและส่งผลให้สามารถเห็นแนวทางในการสอนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.1.3 การวิเคราะห์เพื่อประเมินปัญหา ในขั้นตอนนี้ครูได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นตนเอง โดยคุณครูทั้ง 2 ท่านนำปัญหาที่พบมาพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันให้คำปรึกษาและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งครูสามารถประเมินความเข้าใจของตนเองได้อย่างละเอียดและระบุถึงปัญหาที่พบได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสามารถที่จะนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างสอดคล้องและสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับเข้ากับประสบการณ์ และเมื่อวิเคราะห์เสร็จแล้วคุณครูได้มีการทบทวนอีกครั้งเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าเกิดความเข้าใจในกระบวนการอย่างแท้จริงก่อนนำไปใช้อีกครั้งในชั้นเรียนของตนเอง

“สำหรับเรานะ เรารู้ว่าเราอาจเป็นเพราะคำพูดที่ใช้เพราะว่ามีครูอาสาที่เคยมาสอนแล้วใช้คำพูดต่างกันจึงทำให้นักเรียนเกิดความสับสน เราเลยคิดว่าถ้าเปลี่ยนคำพูด(คำร้อง)แล้วน่าจะช่วยให้เด็กสามารถทำได้ดีขึ้น” (การวิเคราะห์)

ครูท่านที่ 1

“สำหรับตัวเองแล้วคิดว่า การจับจังหวะเพลงกับการเคาะไปด้วยกันมันมีความซับซ้อน เพราะเคยไปฝึกซ้อมเองก็พบว่าไม่สามารถทำตามคลิป์วิดีโอได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งจะต้องฝึกฝนให้ทำได้” (การวิเคราะห์)

ครูท่านที่ 2

อีกทั้งครูยังได้มีการวางแผนการแก้ไขปัญหาอย่างคร่าวๆ เพื่อพัฒนาการสอนในครั้งต่อ ๆ ไป โดยได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาทั้งจากในตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนซึ่งสามารถออกแบบได้อย่างสอดคล้องกับปัญหาที่พบ

“คิดว่าในแต่ละกิจกรรมเราทำได้ และจะต้องกลับไปฝึกให้คล่องก่อนโดยการนั่งดูวิดีโอซ้ำๆ และฝึกซ้อมไปด้วย” (การวิเคราะห์)

ครูท่านที่ 1

เมื่อครูได้ทำการวางแผนการแก้ไขปัญหาอย่างคร่าวๆ ไปแล้วนอกจากนี้ครูยังเกิดการวิเคราะห์ความยากง่ายของเนื้อหาที่เกิดขึ้นโดยมีการอธิบายถึงรายละเอียดกิจกรรมในแต่ละระดับและแสดงความเชื่อมโยงจากระดับง่ายสุดไปสู่ระดับที่มีความซับซ้อนสูงสุด และให้รายละเอียดที่อิงกับหลักการทั้งในแง่ของการสอนดนตรีและจิตวิทยาการสอนในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมก่อนมีการออกแบบแผนการสอนจริง

“เราต้องสังเกตดีกว่าแต่ละคนเหมาะกับอะไร ถ้าคนไหนถนัดร้องให้ไปร้อง คนไหนถนัดเล่นให้ถนัดเล่น แต่อาจจะใช้คำที่คุ้นเคย ซึ่งจะพยายามไม่เร่งจังหวะเพราะเวลาเล่นเร็วเกินไปจะรู้สึกว่ายาก เมื่อนำมาเล่นกับเพลงอื่นๆ การเล่นไวไม่ทำให้การเล่นสนุกขึ้นเพราะเคยไปดูในตัวอย่างก็เห็นว่าไม่ได้เร่งจังหวะขนาดนั้น แล้วเค้าก็เล่นเพราะด้วย” (การวิเคราะห์)

ครูท่านที่ 2

“เด็กบางคนก็มีความตื่นเต้นขณะทำกิจกรรมเพราะความท้าทายที่เพิ่มขึ้นในเลเวล 2 และ 3 แต่ถ้ามันยากเกินไปก็อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ด้วยเช่นกัน” (การวิเคราะห์)

ครูท่านที่ 2

จะเห็นว่า หลังจากที่ผู้รับคำปรึกษาได้ลองปฏิบัติตามกิจกรรมดนตรีออนไลน์และรับคำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการจัดทำกิจกรรมดนตรีพบว่าครูสามารถระบุข้อค้นพบทั้งในด้านของตัวผู้สอนเองและตัวผู้เรียนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของตนเองและมีประสิทธิภาพ

2.1.4.การจัดแนวทางเพื่อนำไปใช้จริง กระบวนการสะท้อนคิดช่วยให้ครูเกิดความรู้และความเข้าใจในด้านการสอนดนตรีที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้ครูสามารถออกแบบแนวทางการสอนและมีการลงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะนำไปใช้สอนได้ดีขึ้นในสัปดาห์ที่ 2-3 ซึ่งรวมไปถึงกลวิธีการสอนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดการชั้นเรียน ความเหมาะสมในการนำเนื้อหาไปใช้ในแต่ละระดับชั้นและการจัดลำดับเนื้อหาที่ใช้ในการสอน ซึ่งพบว่าคุณครูแต่ละท่านสามารถออกแบบแนวทางการสอนของตนเองรวมถึงสิ่งที่จะนำไปใช้ได้ละเอียดและเหมาะสมตามบริบทของตนเอง โดยครูได้มีการออกแบบแนวทางที่จะนำกิจกรรมดนตรีไปใช้ 2 ลักษณะคือ

1) การบูรณาการดนตรีร่วมกับวิชาอื่น คุณครูมีการถอดเนื้อหาบางส่วนของกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกที่นำเสนอไปใช้ในวิชาอื่นๆ เช่น การบูรณาการร่วมกับวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโดยการใช้น้ำเสียงเพลงซำงสำหรับเด็กในระดับชั้นประถมต้น การบูรณาการเข้าร่วมกับวิชาประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของบทเพลงที่นำเสนอ และการนำกิจกรรมดนตรีไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน

“เราจะนำไปใช้ในระดับชั้น ป.1 โดยจะมีการบูรณาการการอ่านเชื่อมโยงเข้าไปด้วย อีกทั้งยังจะนำไปบูรณาการในชั้น ป.3 โดยเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับประวัติของบทเพลงว่าบทเพลงนี้มีความเป็นมาอย่างไรเนื้อเพลงนี้มีการร้องที่ถูกต้องอย่างไร” (การสรุปผล)

ครูท่านที่ 1

“เราน่าจะใช้ศัพท์ของเป็นกิจกรรมก่อนเรียน(จิตศึกษา)เพื่อสร้างความพร้อมก่อนการเรียนรู้ซึ่งสามารถใส่เพลงอื่นๆไปได้ด้วยเช่นกัน และหลังเตรียมความพร้อมในการทำศัพท์ของเสร็จแล้วจึงให้เด็กเล่นรวมกัน โดยครูจะต้องเป็นผู้คอยดูว่าเด็กเล่นอย่างพร้อมเรียงและตรงจังหวะหรือไม่เพื่อทำให้บทเพลงออกมาอย่างดีที่สุด” (การสรุปผล)

ครูท่านที่ 2

2) การนำกิจกรรมดนตรีไปใช้โดยตรง ครูได้นำกิจกรรมดนตรีไปสอนทั้งในระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา โดยมีการอิงเนื้อหาจากกิจกรรมดนตรีออนไลน์ที่เกิดขึ้นและมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อให้เข้ากับบริบทการสอนของตนเอง

“เราจะนำไปใช้สอน ป.4 ค่ะ ก็คือที่ๆจะมีความตั้งใจในการฟังมากกว่าและมีความพยายามที่จะทำตามให้ทัน โดยจะเริ่มให้เด็กๆทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอย่างพร้อมเพรียงกันและหลังจากที่เด็ก ๆ เริ่มคุ้นชินกับกิจกรรมแล้วจึงค่อยให้เด็กออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนทีละคน” (การสรุปผล)

ครูท่านที่ 1

จะเห็นได้ว่าครูสามารถนำกิจกรรมที่นำเสนอไปใช้กับบริบทของตนเองได้อย่างเหมาะสมโดยมีการนำเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวข้องไปประยุกต์ใช้กับการสอนในแต่ละวิชาได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่ครูให้ความสนใจและเกิดความท้าทาย ก็จะส่งผลให้คุณครูเกิดแรงจูงใจในการฝึกฝนและปฏิบัติซ้ำซึ่งส่งผลดีต่อการนำกิจกรรมดนตรีไปใช้ในชั้นเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 13 แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่ได้จากการร่วมให้คำปรึกษาโดยการสะท้อนคิดตามแนวคิดของกิบส์ (1988) (การสรุปผล)

แนวทางการจัดการเรียนการสอน	ครั้งที่ 1 แนวคิดเรื่องจังหวะ ตบ	ครั้งที่ 2 แนวคิดเรื่องลักษณะ จังหวะ	ครั้งที่ 3 แนวคิดเรื่องการซ้ำ ทวนของจังหวะ
รายละเอียดกิจกรรม	(ก)จะนำกิจกรรมนี้ไปใช้กับเด็กอนุบาล ป.1 และ ป.3ในการทำกิจกรรมเข้าจังหวะ ซึ่งในระดับชั้นป.1 จะมีการบูรณาการเข้ากับการอ่าน และป.3 จะมีการบูรณาการเข้ากับประวัติของบทเพลง	(ก)และ(ข)จะนำกิจกรรมดนตรีไปใช้ในช่วงเช้าและช่วงบ่ายก่อนเข้าชั้นเรียน และจะนำไปเสนอให้ครูอนุบาลที่ศูนย์การเรียนรู้ที่อยู่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งครูได้ให้ความสนใจจากวิธีการสอนในคลาสทดลองในเรื่องของการจัดการชั้นเรียน	(ก)จะนำกิจกรรมคัพของในระดับความง่ายที่สุด ไปฝึกให้คล่องกับจังหวะตบจนให้เกิดความแม่นยำของจังหวะก่อนโดยเริ่มจากการฝึกฝนกับเพลงช้าแล้วจึงค่อยเปลี่ยนเพลงให้ยากขึ้นเพื่อเพิ่มความท้าทายให้กับบทเรียนและให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

2.1.5 การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง หลังจากที่ครูได้มีการสังเกต เรียนรู้พูดคุยเพื่อรับคำปรึกษาในด้านการสอนดนตรีมาเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์นั้น ในสัปดาห์ที่ 4 ครูได้มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองตามการออกแบบแผนประสบการณ์ของกิบส์ ซึ่งออกแบบตามบริบทของตนเอง โดยมีกรออกแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิเคราะห์บริบทการจัดการ

เรียนการสอน การกำหนดแนวคิดในด้านการสอนดนตรี การตั้งวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและนำเสนอแผนการสอนของตนเอง ซึ่งจากการลงมือปฏิบัติพบว่าครูสามารถออกแบบกิจกรรมดนตรีและกำหนดแนวคิดในการจัดกิจกรรมได้ด้วยตนเอง และสามารถนำเสนอหาดนตรีเรื่องแนวซำทวนของจังหวัดมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการวางแผนการสอนในครั้งต่อไปโดยได้มีการแสดงรายละเอียดแผนการสอนตามขั้นตอนการสะท้อนคิดของกิบส์ดังนี้ (Gibbs, 1998)

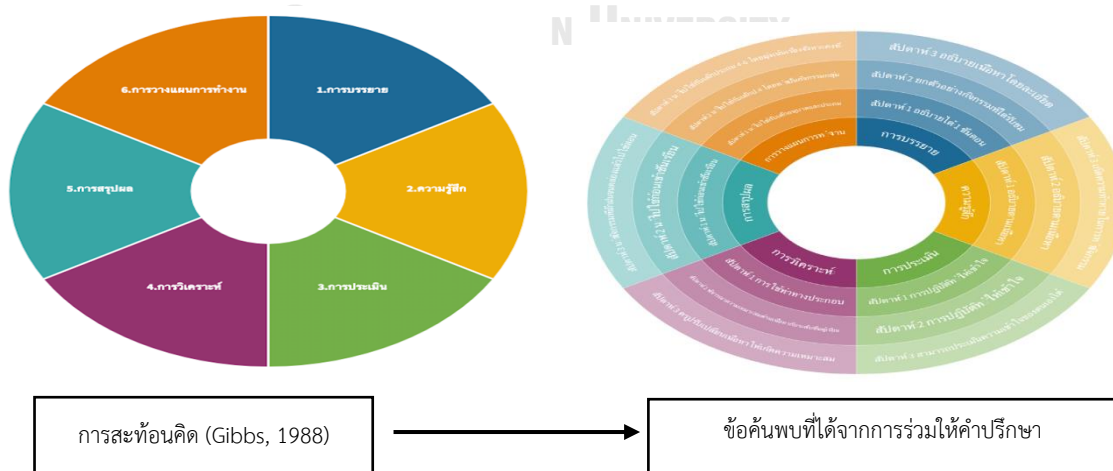
ตารางที่ 14 การออกแบบแผนการสอนอย่างละเอียดตามขั้นตอนการสะท้อนคิดของกิบส์ (1988)
(การวางแผนการทำงาน)

หัวข้อ	รายละเอียด
1. ให้อธิบายบริบทในการเรียนรู้เพื่อออกแบบแผนการดำเนินงานอย่างคร่าวๆในสถานศึกษาของท่าน เช่น บริบทในการเรียนรู้ / วิธีการในการจัดการเรียนรู้ / กลุ่มของนักเรียน / เนื้อหาที่จะนำไปสอน	นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ โดยมีผู้เรียนตั้งแต่ ป.1-ม.2 โดยใช้เกมและกิจกรรมภายใต้แนวคิด ลักษณะจังหวัด
2. วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ของท่านคืออะไร?	นักเรียนเกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างพร้อมเพรียง
3. ให้ท่านลองอธิบายแผนการสอนของท่านโดยสังเขป เช่น ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป สื่อการสอน	<u>ขั้นนำ</u> ให้นักเรียนเคาะเครื่องดนตรีที่ตนเองเลือกและปล่อยให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีด้วยตนเองก่อน 3 นาที และให้นักเรียนแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่ามีเสียงและวิธีการเล่นอย่างไร <u>ขั้นสอน</u> เปิดเพลงให้นักเรียนฟังและเพลงตามจังหวัด หลังจากนั้นครูอธิบายเรื่องแนวคิดลักษณะจังหวัดให้ฟัง แล้วให้นักเรียนปรบมือไปพร้อมกัน <u>ขั้นสรุป</u> ให้นักเรียนปรบมือตามจังหวัดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องลักษณะจังหวัด

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หัวข้อ	รายละเอียด
4.พฤติกรรมใดของผู้เรียนที่ท่านต้องการสังเกตจากผู้เรียนเป็นพิเศษจากการทำกิจกรรมครั้งนี้	1.นักเรียนปรบมืออย่างพร้อมเพรียงกัน 2.นักเรียนสามารถร้องเพลงตามจังหวะได้อย่างถูกต้อง 3.นักเรียนมีความสามัคคีกัน
5.จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนคืออะไร เช่น นักเรียนสามารถ.....ได้อย่างถูกต้อง	1.นักเรียนสามารถปรบมือและร้องเพลงตามจังหวะได้อย่างพร้อมเพรียงกัน 2.นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน
6.แนวคิดที่ท่านใช้ในการ ออกแบบการเรียนรู้คืออะไร? ทำไมจึงใช้แนวคิดนี้?	เริ่มจากปัญหาสู่การเรียนรู้และการปฏิบัติ
7.ท่านจะเพิ่มความเข้มข้นให้กับเนื้อหาในการสอนครั้งต่อไปได้อย่างไร?	เพิ่มท่าทางให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

จากการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสามารถสรุปจากกระบวนการสะท้อนคิดของกิบส์ (1988) ทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การบรรยาย 2. ความรู้สึก 3. การประเมิน 4. การวิเคราะห์ 5. การสรุปผล 6. การวางแผน ไปสู่ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

ภาพที่ 23 ผลของการร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

ดังนั้นจึงสามารถสรุปข้อมูลเชิงคุณภาพและแปรผลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณในด้านการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา โดยมีการจำแนกตามพฤติกรรมที่สังเกตได้ในระหว่างการสะท้อนคิดทั้ง 6 มิติ ซึ่งมีการให้คะแนนพฤติกรรมที่แสดงออกได้ 3 ระดับ คือ 1 = เกิดขึ้นน้อย 2 = เกิดขึ้นปานกลาง 3 = เกิดขึ้นมาก ซึ่งมารายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 15 การสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา

การพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาโดยวิธีการสะท้อนคิด (Gibbs, 1988)																
	บรรยาย		ความรู้สึก	การประเมิน			การวิเคราะห์เพื่อประเมินปัญหา				การสรุปผล			วางแผนการทำงาน		
	แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก	พูดคุยโต้ตอบ	เข้าใจกระบวนการ	แสดงรายละเอียดกิจกรรม	ระบุความเชื่อมโยงของเนื้อหา	กำหนดโครงสร้างแนวทางการสอน	ประเมินความเข้าใจตนเอง	ระบุปัญหาอย่างชัดเจน	แก้ปัญหาได้อย่างสอดคล้อง	เชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้	ระบุวิธีการสอน	อธิบายแนวทางได้	ปรับเนื้อหาตามบริบท	ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ประยุกต์เนื้อหาใหม่	กำหนดแนวทางการสอนครั้งต่อไป
สัปดาห์ 1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1	2	2	1	3
สัปดาห์ 2	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1	1	2	3	3	2	3
สัปดาห์ 3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	3	3
สัปดาห์ 4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
พัฒนาการการแก้ไขปัญหา	การเตรียมพร้อมและเปิดรับ		การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อความเข้าใจ			การวิเคราะห์เพื่อประเมินปัญหา				การนำเสนอแนวทางการสอน			การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา (มีการเก็บข้อมูลในสัปดาห์ที่ 4 เท่านั้น)			

จากตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้รับคำปรึกษาได้เข้าร่วมกระบวนการโดยวิธีการสะท้อนคิด ซึ่งส่งผลให้เห็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาการแก้ไขปัญหาทั้งหมดทั้งหมด 5 ประเด็นดังนี้ 1) การเตรียมพร้อมและเปิดรับ 2) การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อความเข้าใจ 3) การวิเคราะห์เพื่อประเมินปัญหา 4) การนำเสนอแนวทางการสอน 5) การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา โดยสามารถจำแนกพฤติกรรมได้ทั้งสิ้น 16 พฤติกรรมได้แก่ 1) แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก 2) พูดคุยโต้ตอบ 3) เข้าใจกระบวนการ 4) แสดงรายละเอียดกิจกรรม 5) ระบุความเชื่อมโยงของเนื้อหา 6) กำหนดโครงสร้างแนวทางการสอน 7) ประเมินความเข้าใจตนเอง 8) ระบุปัญหาอย่างชัดเจน 9) แก้ปัญหาได้อย่างสอดคล้อง 10) เชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้ 11) ระบุวิธีการสอน 12) อธิบายแนวทางได้ 13) ปรับเนื้อหาตามบริบท 14) ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 15) ประยุกต์เนื้อหาใหม่ 16) กำหนดแนวทางการสอนครั้งต่อไป

จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้รับคำปรึกษามีการแสดงพฤติกรรมในขั้นของการเตรียมพร้อมและเปิดรับอย่างมีแนวโน้มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่นำเสนอได้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ความเชื่อมโยงระหว่างความร่วมมือให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งผลให้เกิด

การแก้ไขปัญหา

จากการวิจัยเรื่องการนำเสนอกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมมือให้คำปรึกษาโดยการสะท้อนคิดจะเห็นได้ว่ากระบวนการทั้ง 2 มีการเกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างพร้อมๆกัน โดยกระบวนการของการร่วมมือให้คำปรึกษานั้นเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรโดยใช้วิธีการทำงานแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งจะเห็นได้ว่าเมื่อทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ก็ยิ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการทำงานได้ดียิ่งขึ้น (Kochan & Trimble, 2000) โดยในสัปดาห์ที่ 1-2 นั้น ผู้รับคำปรึกษามีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบในระดับน้อยแต่เมื่อระดับปฏิสัมพันธ์การโต้ตอบเพิ่มขึ้นก็ยิ่งส่งผลให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจได้ดีขึ้นเช่นกัน โดยลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้คำปรึกษาที่แสดงออกในระหว่างการให้คำปรึกษานั้น ได้แก่ 1) พุดคุยโต้ตอบ 2) ขอความช่วยเหลือ 3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) เปิดใจพุดคุย 5) ร่วมกันแก้ไขปัญหา 6) เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีความสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น แต่การมีปฏิสัมพันธ์นั้นก็ควรจะต้องมีการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ การรับฟังซึ่งกันและกัน และการสร้างความเชื่อมั่นซึ่งจะช่วยใช้การร่วมมือให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (Mullen and Lick 1999)

ในการร่วมมือให้คำปรึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การสื่อสารและรับฟังอย่างมีคุณภาพเพื่อที่ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น ซึ่งการสะท้อนคิดถือเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถเข้าใจถึงปัญหาได้อย่างชัดเจนผ่านกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องในส่วนของอารมณ์ ความรู้สึกและความคิดซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามิติการสะท้อนคิดของกิบส์ทั้ง 6 มิตินั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม (Bloom's Taxonomy) ที่มีการแบ่งลำดับขั้นการเรียนรู้ออกเป็นทั้งสิ้น 6 ระดับ ได้แก่ 1) ความรู้ 2) ความเข้าใจ 3) การนำไปใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ 6) การประเมินค่า ซึ่งจากการวิจัยพบว่าผู้รับคำปรึกษามีการแสดงพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับมีการสะท้อนคิดของกิบส์และอนุกรมวิธานของบลูมได้ออกเป็น 16 พฤติกรรมได้แก่ 1) การแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก 2) การพุดคุยโต้ตอบ 3) เข้าใจกระบวนการ 4) แสดงรายละเอียดกิจกรรม 5) ระบุความเชื่อมโยงเนื้อหา 6) กำหนดโครงสร้างแนวทางการสอน 7) ประเมินความเข้าใจตนเอง 8) ระบุปัญหาอย่างชัดเจน 9) แก้ไขปัญหาได้อย่างสอดคล้อง 10) เชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้ 11) ระบุวิธีการสอน 12) อธิบายแนวทางการสอน 13) ปรับใช้เนื้อหาตามบริบท 14) ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 15) ประยุกต์เนื้อหาใหม่ 16) กำหนดแนวทางการสอนครั้งต่อไป

โดยในการร่วมมือให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำนั้น จะมีการให้ผู้รับคำปรึกษาได้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับวิธีการสอนดนตรีที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาของตนเองในสัปดาห์

ที่ 4 โดยในสัปดาห์ที่ 1-3 นั้นจะเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรี เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีตามเนื้อหา จังหวะตบ ลักษณะจังหวะและแนวจังหวะซ้ำทวนได้อย่างแท้จริง ผ่านการสังเกตในชั้นเรียน การรับข้อมูลด้านเนื้อหาอย่างละเอียดและมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี รวมไปถึงการให้คำปรึกษาเพื่อนำไปสู่การปรับใช้เนื้อหาให้ตรงบริบทของการสอนดนตรีในสถานศึกษาของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 16 การร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ

การให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดเพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ												
รายละเอียด / สัปดาห์	การร่วมให้คำปรึกษา						การสะท้อนคิดเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ					
	พูดคุย ได้ตอบ	ขอความช่วยเหลือ	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	เปิดใจพูดคุย	ร่วมกันแก้ไขปัญหา	ช่วยเหลือคนอื่นในกลุ่ม	ความรู้	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์	การประเมินค่า
							การบรรยาย	ความรู้สึก	การประเมิน	การวิเคราะห์	การสรุปผล	การวางแผนการทำงาน
สัปดาห์ 1	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	N/A
สัปดาห์ 2	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	N/A
สัปดาห์ 3	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	N/A
สัปดาห์ 4	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

ดังนั้นจึงสามารถสรุปข้อมูลเชิงคุณภาพและแปรผลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณในด้านร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดที่ส่งผลให้เกิดทักษะการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือ ซึ่งมีการให้คะแนนพฤติกรรมที่แสดงออกของทั้ง 2 ด้านในแต่ละสัปดาห์อยู่ 3 ระดับ คือ 1 = เกิดขึ้นน้อย 2 = เกิดขึ้นปานกลาง 3 = เกิดขึ้นมาก ซึ่งผลรวมระหว่างการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดในแต่ละสัปดาห์จะมีการแสดงผลตั้งแต่

2 = การร่วมให้คำปรึกษา 1 คะแนน + การสะท้อนคิด 1 คะแนน หรือ

การร่วมให้คำปรึกษา 1 คะแนน + การสะท้อนคิด 1 คะแนน

3 = การร่วมให้คำปรึกษา 1 คะแนน + การสะท้อนคิด 2 คะแนน หรือ

การร่วมให้คำปรึกษา 2 คะแนน + การสะท้อนคิด 1 คะแนน

4 = การร่วมให้คำปรึกษา 1 คะแนน + การสะท้อนคิด 3 คะแนน หรือ

การร่วมให้คำปรึกษา 3 คะแนน + การสะท้อนคิด 1 คะแนน หรือ

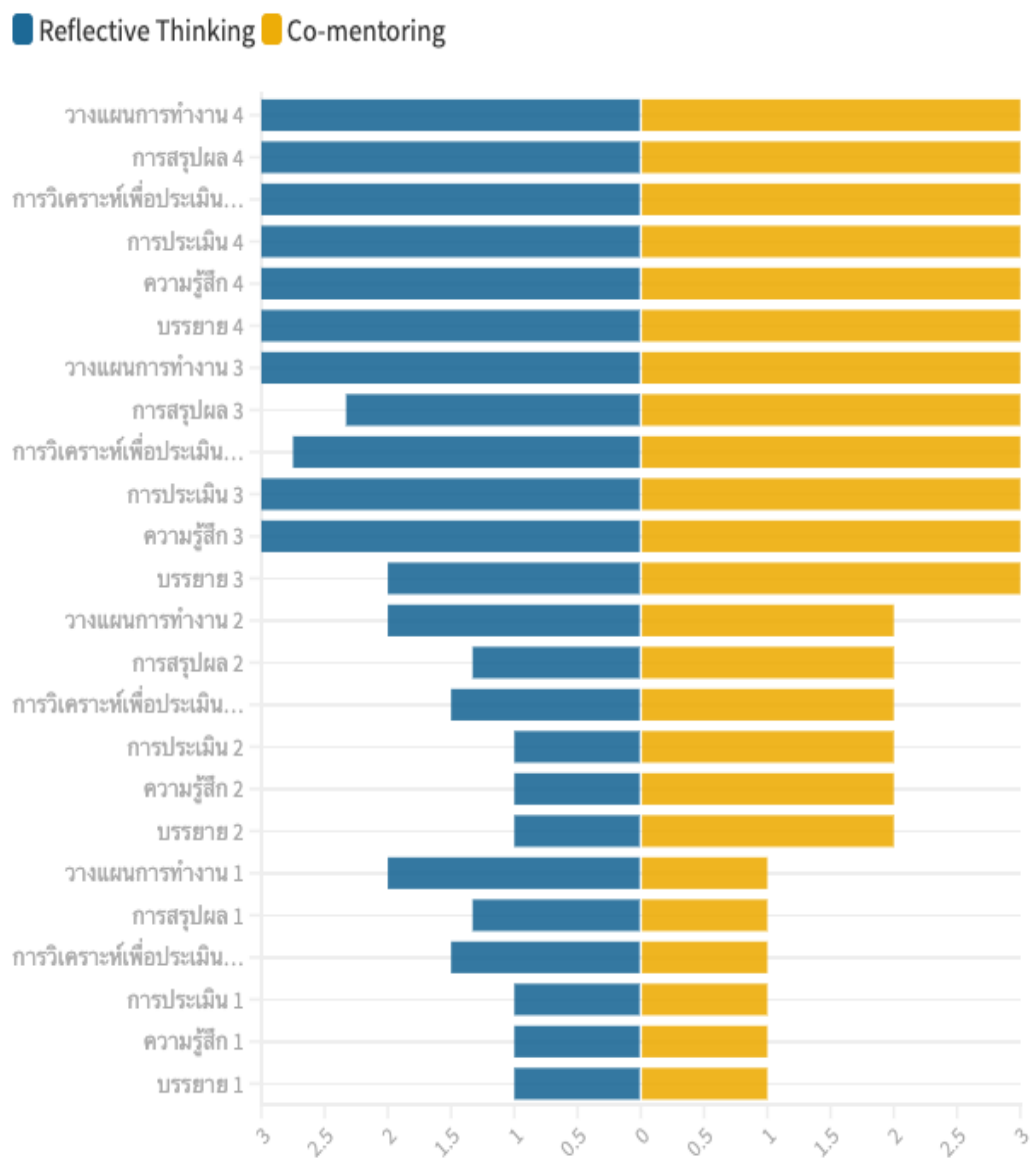
การร่วมให้คำปรึกษา 2 คะแนน + การสะท้อนคิด 2 คะแนน

5 = การร่วมให้คำปรึกษา 2 คะแนน + การสะท้อนคิด 3 คะแนน หรือ

การร่วมให้คำปรึกษา 3 คะแนน + การสะท้อนคิด 2 คะแนน หรือ

6 = การร่วมให้คำปรึกษา 3 คะแนน + การสะท้อนคิด 3 คะแนน

ซึ่งสามารถดูรายละเอียดจากคะแนนในแกนนอนในด้านการร่วมให้คำปรึกษาและแกนตั้งในด้านการสะท้อนคิดเพื่อประกอบความชัดเจนได้ตามตารางดังนี้

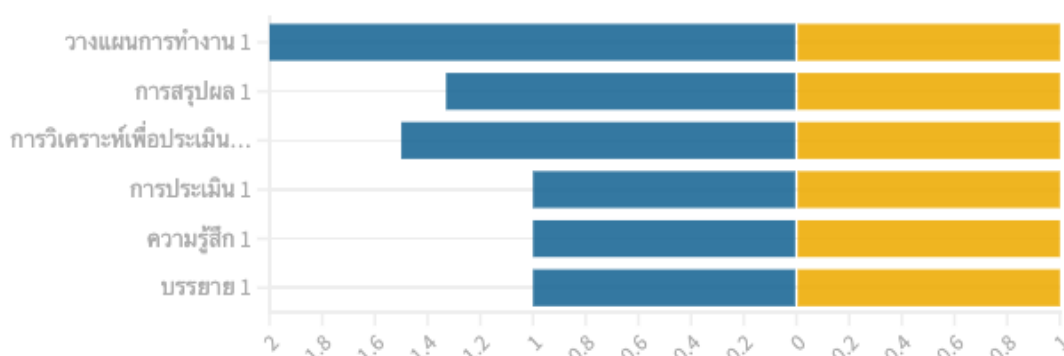

ภาพที่ 24 ระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนของการร่วมให้คำปรึกษา (Co-mentoring) (Mullen, 1992) และระดับทักษะการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างวิธีการสะท้อนคิด (Reflective Thinking) (Gibbs, 1988)

จากตาราง 9 จะเห็นได้ว่าความเชื่อมโยงของการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดเกิดขึ้นทั้งหมด 4 รูปแบบโดยสามารถสรุปได้ดังนี้

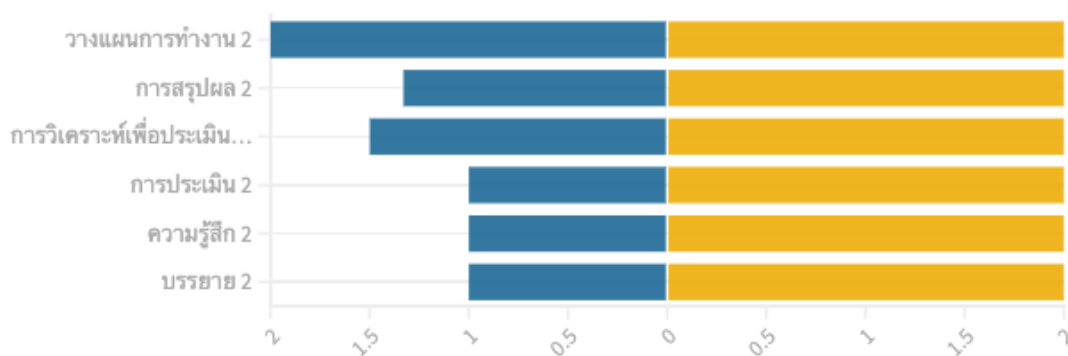
ขั้นที่ 1 ความสัมพันธ์กระตุ้นความคิด ขั้นตอนนี้ผู้รับคำปรึกษาไม่สามารถแสดงความเข้าใจได้ในทันทีในช่วงแรก อย่างไรก็ตามเมื่อการสะท้อนคิดมีการดำเนินไปเรื่อย ๆ พบว่าผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจในระดับมากอีกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับคำปรึกษาจะต้องรับหน้าที่หลักในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนดนตรีด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยที่มีผู้ให้คำปรึกษาคอยให้คำแนะนำเมื่อผู้รับคำปรึกษาต้องการความช่วยเหลือ

■ Reflective Thinking ■ Co-mentoring

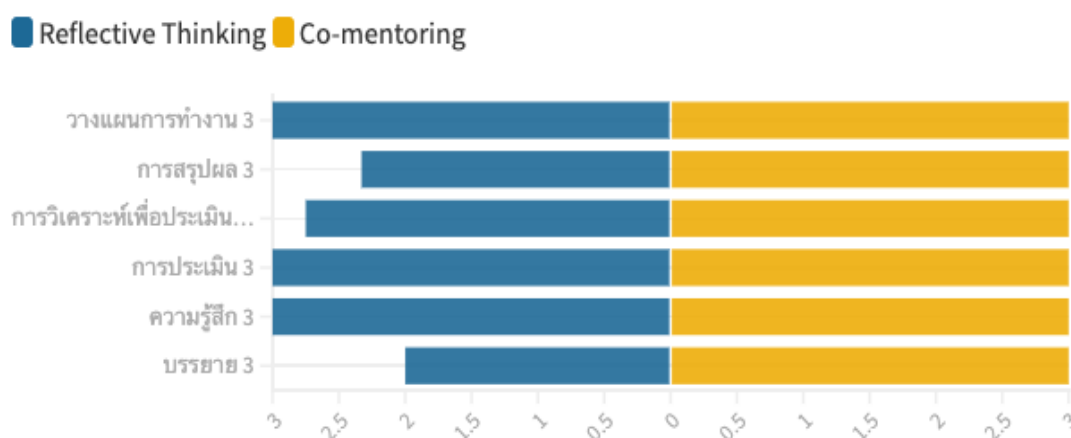
ขั้นที่ 2 ความสัมพันธ์นำความคิด ในรูปแบบนี้จะเห็นได้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์นั้นจะมีการค่อยๆพัฒนาจากน้อยไปสู่่มาก ซึ่งช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเตรียมพร้อมทั้งทางด้านความคิดและอารมณ์ความรู้สึกก่อนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความซับซ้อนในขั้นต่อไป

■ Reflective Thinking ■ Co-mentoring

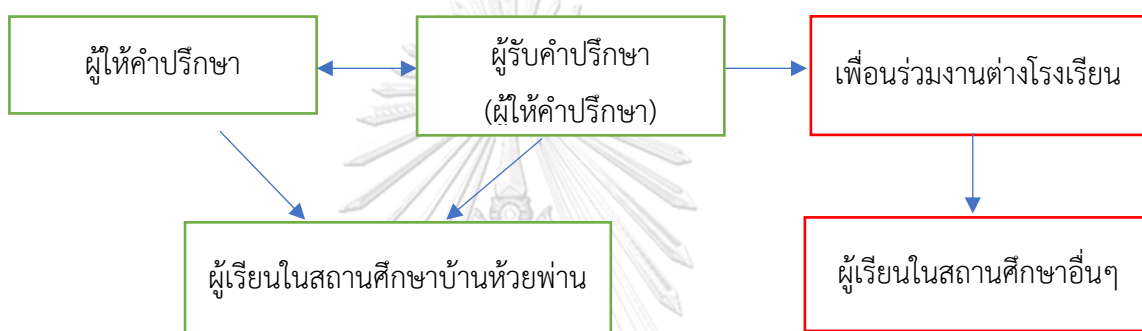
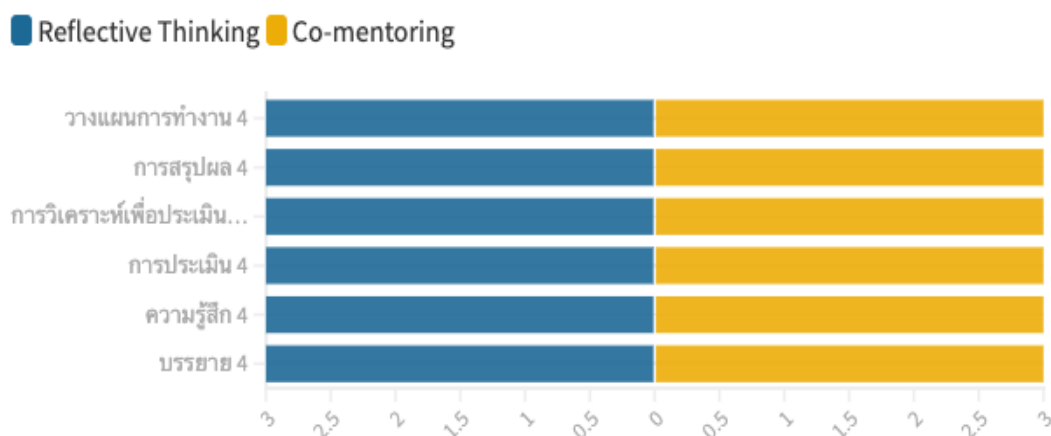

ขั้นที่ 3 ความสัมพันธ์ส่งเสริมความคิด ในขั้นตอนนี้ทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้ร่วมรับคำปรึกษาจะมีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยจะเห็นได้ว่าการเกิดปฏิสัมพันธ์และความ

เข้าใจใจอย่างสูงสุด ซึ่งในกระบวนการนี้นั้นได้มีการให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้และลองปฏิบัติตามคลิปวิดีโอ และพูดคุยเพื่อตรวจสอบความเข้าใจก่อน ซึ่งเนื้อหาที่นำมาใช้นั้นจะเห็นได้ว่าเป็นสะท้อนจากเนื้อหาที่ไม่มีความซับซ้อนเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจในแนวคิดก่อนที่จะมีการเพิ่มความท้าทายในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 ความสัมพันธ์ผสานความคิดโดยสมบูรณ์แบบ ในขั้นตอนสุดท้ายจะเห็นได้ว่าผู้รับคำปรึกษาเกิดปฏิสัมพันธ์และแสดงความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในสัปดาห์ที่ 4 ที่มีการแก้ไขปัญหาโดยการออกแบบแผนการสอนอย่างละเอียดด้วยตนเอง อีกทั้งผู้รับคำปรึกษาสามารถอธิบายรายละเอียดและนำกิจกรรมดนตรีที่ได้นำเสนอในสัปดาห์ที่ 1-3 มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทสถานศึกษาของตนเอง และในขณะเดียวกันก็พบว่าผู้รับคำปรึกษามีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้รับคำปรึกษามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัปดาห์ที่ 3-4 ที่ผู้รับคำปรึกษามีการพูดคุยโต้ตอบอย่างเป็นระยะ และขอความช่วยเหลือเมื่อต้องคำแนะนำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาทั้งในด้านการสอนดนตรีและด้านที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การพูดคุยในด้านในชีวิตประจำวันและการร่วมกันนำปัญหาที่พบเจอมาช่วยกันหาทางออกซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันยังเป็นการสร้างค่านิยมในระหว่างการทำงานให้คำปรึกษาซึ่งนำไปสู่การแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นคนอื่นๆต่อไป โดยสามารถแสดงแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 25 ความสัมพันธ์ของการร่วมให้คำปรึกษาโดยการสะท้อนคิดและการขยายเครือข่ายความรู้

จากการวิจัยเรื่องกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและวิธีการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสแสดงให้เห็นว่าการร่วมให้คำปรึกษาสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้รับคำปรึกษาทั้งในด้านความและจิตใจไปอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยการดำเนินการร่วมให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีการศึกษาบริบทของผู้รับคำปรึกษาและเข้าใจในความแตกต่างของผู้รับคำปรึกษา อีกทั้งจะต้องมีการสื่อสารที่มีคุณภาพเพื่อสร้างกำลังใจให้กับผู้ร่วมรับคำปรึกษาคนอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้รับคำปรึกษาไม่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์มาก่อนและเมื่อผู้รับคำปรึกษาเกิดความเชื่อมั่นแล้วก็จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาเป็นการพัฒนาไปสู่มิตรภาพอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างข่ายความรู้และขยายความเท่าเทียมในด้านการสอนดนตรีในประเทศไทยต่อไป

บทที่ 5

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในโรงเรียนด้อยโอกาส โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยคือ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาสถานศึกษาด้อยโอกาส 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนากรอบการดำเนินงานวิจัย โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1 การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กด้อยโอกาส

- 1.1 สภาพของสถานศึกษาด้อยโอกาส
- 1.2 องค์ประกอบการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสไตเนอร์
- 1.3 แนวคิดการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดดนตรีศึกษา
- 1.4 เนื้อหาการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์

2 การสร้างสื่อการศึกษาออนไลน์

- 2.1 หลักการผลิตสื่อวีดีโอ
- 2.2 รูปแบบการสอนดนตรีออนไลน์

3 การพัฒนาครูแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส

- 3.1 การร่วมให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน (Co-Mentoring)
- 3.2 การสะท้อนคิด (Reflective thinking)

ขั้นที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (R1.1)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาสจำนวน 3 ท่าน คือ

- 1) ครูคณิต พรหมนิล
- 2) ครูพรพิมล แก้วแดง
- 3) ครูสุรภัทร เอกเรื่องสิทธิ์

ขั้นที่ 3 การจัดเรียงเนื้อหาและกรอบแสดงเรื่องราวชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์สำหรับครูผู้รับความรู้จากกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส (R1.2)

ในการจัดเรียงเนื้อหาและชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดเตรียมแผนการจัดกิจกรรมกิจกรรมดนตรีสำหรับสถานศึกษาด้วยโอกาส

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับสถานศึกษาด้วยโอกาส และข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ขั้นที่ 2 สังเคราะห์เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

ส่วนที่ 2 การจัดเตรียมกรอบแสดงเรื่องราว (Story Board) ของชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

"สอนจี้ก็ได้หรือ" STORYBOARD

ขั้นที่ 4 การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมต้นแบบที่ใช้ในงานวิจัย (D1)

ผู้วิจัยจัดทำชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์จำลองเพื่อให้มีความใกล้เคียงกับชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ฉบับจริง โดยจัดทำคลิปตัวอย่างตามกระบวนการของกรอบแสดงเรื่องราวและนำชุดกิจกรรมต้นแบบที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

ขั้นที่ 5 การปรับชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด สำหรับครูในสถานศึกษาต่อโอกาส (R2)

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ต้นแบบมาปรับปรุงเพื่อประเมินและปรับแก้ชุดกิจกรรมดนตรี โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกก่อนที่จะนำไปใช้ในกระบวนการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด

ขั้นที่ 6 การนำชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกไปใช้ในกระบวนการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด (D2.1)

นำชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์เพื่อและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาต่อโอกาสไปทดลองใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาต่อโอกาสจำนวน 2 ท่าน เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้วยวิธีการร่วมให้คำปรึกษาด้วยการใช้วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ทางไกล ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้ดังต่อไปนี้

1. การบรรยาย (Description) เป็นการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างคร่าวๆ
2. อธิบายความรู้สึก (Feeling) ถ้ามเกี่ยวกับความรู้สึกหลักจากที่ได้ทดลองทำประสบการณ์นั้น
3. การประเมิน (Evaluate) ระบุว่าอะไรคือข้อดีและข้อจำกัดของการทำสิ่งนั้น
4. การวิเคราะห์ นำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์อื่นๆมาผนวกเข้าด้วยกัน
5. การสรุปผล สรุปผลของการดำเนินกิจกรรม
6. การวางแผนการทำงาน เป็นการออกแบบแผนการทำงานในสถานการณ์ที่แตกต่าง

ขั้นที่ 7 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพการด้านร่วมให้คำปรึกษาและวิธีการการสะท้อนคิดที่ส่งผลต่อทักษะการคิดการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ (D2.2)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและทฤษฎีซึ่งประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

6.1 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

6.2 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการสะท้อนคิดและการแก้ไขปัญหาด้วยการลงมือทำจากครูผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้รับความรู้จากชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์จำนวน 2 ท่าน จำนวน 1 ครั้ง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ของการสะท้อนคิดดังต่อไปนี้(Gibbs, 1988)

1) การวางแผนการทำงาน สามารถทำได้โดยการเขียนสิ่งที่จะต้องทำอย่างคร่าวๆ โดยมีการคำนึงถึงขอบเขตของงานที่ได้รับ ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนการจัดการได้อย่างเป็นแบบแผนและช่วยให้เข้าใจในการทำงานได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2) การตั้งวัตถุประสงค์ การตั้งวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจ่อกับการทำงาน อีกทั้งยังช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งจากตัวครูและตัวผู้เรียน โดยวัตถุประสงค์นั้นสามารถทำได้โดยใช้การเขียนผลลัพธ์ที่ผู้เรียนหรือผู้สอนต้องการหลังจากงานเสร็จสิ้นแล้วแล้ว เช่น “เมื่อฉันได้รับประสบการณ์นี้ ฉันจะสามารถ.....” นอกจากนี้การตั้งวัตถุประสงค์ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในสำคัญในการสะท้อนผลลัพธ์หรือใช้เพื่อประเมินตนเองหลังจากงานเสร็จสิ้น

3) การออกแบบการทดลอง การออกแบบประสบการณ์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ซึ่งครูจะมีหน้าที่เป็นผู้ตั้งคำถามชวนคิดและให้นักเรียนออกแบบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือครูเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์ให้นักเรียนแต่ประสบการณ์นั้นต้องมีความซับซ้อนในระดับหนึ่งเพื่อที่จะนำมาอภิปรายก่อนที่จะได้ลงมือทำจริง

4) การสังเกต การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนในแต่ละครั้งนั้น ผู้สอนควรจะต้องมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการจัดการเรียนการสอนจัดขึ้นในสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้สอนไม่สามารถเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนได้ทั้งหมด ดังนั้นการบันทึกพฤติกรรมโดยการสังเกตนั้นจึงจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างดีมากยิ่งขึ้นและยังช่วยให้ผู้สอนเข้าใจบริบทและสามารถคาดการณ์การแก้ไขปัญหาล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีกด้วย

5) การกำหนดเกณฑ์พิจารณา มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงขอบเขตการทำงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการและช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนในขณะกำลังฝึกฝนหรือทดลองประสบการณ์ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจในสิ่งที่ตนเองกำลังปฏิบัติอย่างแท้จริง

6) ข้อตกลงในการเรียนรู้ เป็นการตกลงที่จะนำไปสู่การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะในส่วนของ การตั้งวัตถุประสงค์ การแบ่งเกณฑ์พิจารณา และการสร้างแผนการดำเนินงานที่ล้วนแต่นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

7) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือเป็นการประยุกต์ใช้วงจรการเรียนรู้ประสบการณ์กับกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การพัฒนาแผนการทำงานหรือนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไข 2) การดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ 3) การสังเกตผลการทำงาน 4) การสะท้อนผลการทำงาน ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญเพื่อปรับปรุงการทำงานในอนาคต

6.3 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการใช้งานและคุณภาพของชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์
ทางเลือกร่วมด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจจากครูผู้รับความรู้จากชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์จำนวน
3 ท่าน

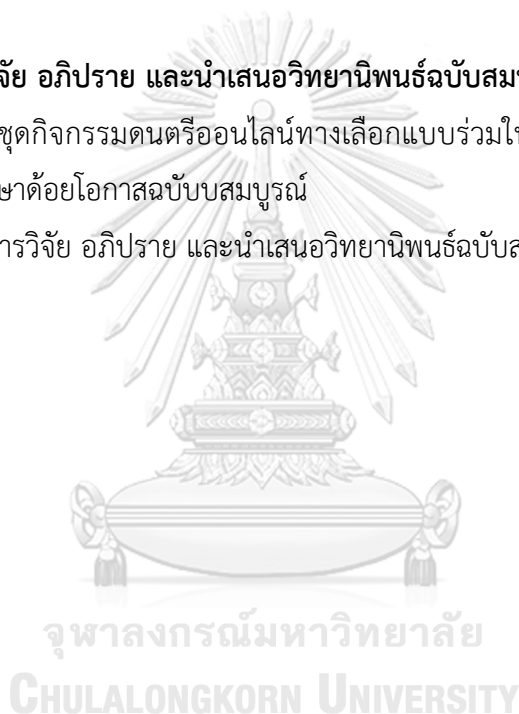
ขั้นที่ 8 วิเคราะห์ผลการใช้ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกร่วมให้คำปรึกษาและการ สะท้อนคิดที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาด้วยการลงมือทำ

7.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านรูกร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งเสริมทักษะ
การคิดแก้ปัญหาโดยการลงมือทำสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาส

ขั้นที่ 9 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

8.1 นำเสนอชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด
สำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสฉบับสมบูรณ์

8.2 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครู ในสถานศึกษาด้อยโอกาส

จากการวิจัยเรื่องกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้มีการศึกษาพื้นหลังและบริบทของการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสโดยได้มีการสัมภาษณ์ครูที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการสอนดนตรี 3 ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้อยโอกาสเพื่อการสร้างและพัฒนาต้นแบบกิจกรรมออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา (R1)

1. กิจกรรมดนตรีควรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นการเรียนรู้ทางด้านดนตรีอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีและมีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น เสริมสร้างทักษะทางสังคมและการฝึกคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ในแต่ละกิจกรรมดนตรี

2. การจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษานอกระบบสำหรับเด็กด้อยโอกาสนั้น มักมีการใช้กิจกรรมสนทนา การเล่นเกมดนตรี การเรียนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น ยูทูบ และในสถานศึกษาบางแห่งนั้นครูมีการใช้ แนวคิดทางดนตรีศึกษามาประยุกต์ใช้ด้วยเช่นกัน อีกทั้งเนื่องจากผู้เรียนในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเปราะบาง ดังนั้นการใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการสอนจึงมีส่วนช่วยในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มนี้

3. สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กด้อยโอกาสนั้นพบว่าการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีทั้งความรู้และความสนุกสนานไปอย่างควบคู่กันเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตามในสถานศึกษานอกระบบนั้นยังคงไม่มีหลักสูตรดนตรีที่ชัดเจน พร้อมทั้งความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อการสอนในสถานศึกษาบางแห่งไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและความหลากหลายของช่วงอายุผู้เรียนเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในบางแห่งมีการจัดชั้นเรียนรวมซึ่งส่งผลให้มีนักเรียนที่มีพัฒนาการที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งในสถานศึกษาบางแห่งขาดครูที่จบทางด้านดนตรีโดยตรงจึงทำให้การเรียนการสอนดนตรีเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่องและขาดความสม่ำเสมอ

4. บทบาทของครูผู้สอนในสถานศึกษานอกระบบนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยผลักดันการเรียนการสอนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่ในด้านการให้ความรู้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ครูในสถานศึกษานอกระบบสำหรับผู้เรียนด้อยโอกาสยังต้องเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นผู้มี ความทุ่มเทในการทำงาน และเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มในการนำสิ่งต่างๆที่มีอยู่

รอบตัวมาบูรณาการในการสอน นอกจากนี้ยังพบว่าความทุ่มเทของผู้นำในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้การเรียนการสอน บุคลากร ครูผู้เรียน เกิดการทำงานและการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ส่วนที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบสำหรับครูในสถานศึกษา ด้อยโอกาส (D1)

ในการสร้างชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดนั้น กิจกรรมดนตรีมีการจัดทำโดยมีการการบันทึกภาพในด้วยการใช้กล้องแคนนอน 5-D จำนวน 1 มุม และมีการบันทึกภาพซ้ำเพื่อลงรายละเอียดกิจกรรมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมีการเพิ่มคุณภาพเสียงโดยใช้ไมค์ลาวาเรีย (Lavalier Microphones) ติดตรงปกเสื้อของผู้วิจัยเพื่อช่วยให้คุณภาพของเสียงในขณะถ่ายทำมีความคมชัดและลดเสียงรบกวนจากภายนอก โดยนำคลิปวิดีโอที่ได้มาตัดต่อด้วยโปรแกรมพรีเมียร์โปร (Premier Pro) มีการใช้ตัวหนังสือเพื่อประกอบคำพูดอธิบายรายละเอียดกิจกรรมและใช้เสียงเพลงเพื่อประกอบคลิปวิดีโอเพื่อให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการนำเสนอ 2 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบมีปฏิสัมพันธ์ 2) กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบไม่มีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งในแต่ละวิดีโอจะมีการแบ่งระดับความยากง่ายออกเป็น 3 ระดับ โดยมีความยาวทั้งสิ้น 12.45 และ 16.17 นาทีตามลำดับ

จากที่มีการเผยแพร่กิจกรรมดนตรีบนสื่อสังคมออนไลน์พบว่ากิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบนั้นได้รับความสนใจและได้รับการตอบรับจากผู้รับชมในด้านบวก อย่างไรก็ตามการให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพชบุ๊คนั้นยังมีข้อจำกัดเนื่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้นไม่สามารถแลกเปลี่ยนแบบไม่สอดประสานทันที จึงทำให้การรวมให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างยากลำบาก

ส่วนที่ 3 การปรับชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาส (R2)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การคัดเลือกเนื้อหาในการจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก

1.1 การตั้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจทางด้านดนตรีอย่างถูกต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1.2 แนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ มีการใช้การเรียนรู้มีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมการเคลื่อนไหว โดยใช้แนวคิดทางด้านดนตรีศึกษาได้แก่ออร์ฟ ดาลโครซและโคดาเย ซึ่งผู้ใช้สามารถทำกิจกรรมและเรียนรู้ได้ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กและยูทูป

1.3 รูปแบบในการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก ในการคัดเลือกเนื้อหาดนตรีที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส และสามารถสังเคราะห์เป็นข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

1.3.1 เนื้อหาดนตรี การจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก มีการคัดเลือกเนื้อหาดนตรีโดยใช้เนื้อหาดนตรีขั้นต้น ได้แก่ 1) จังหวะตบ 2) ลักษณะจังหวะ และ 3) แนวซำทวนของจังหวะ

1.3.2 ความหลากหลายทางด้านเนื้อหา กิจกรรมดนตรีมีการออกแบบให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น โดยมีการแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับง่าย ระดับปานกลางและระดับยาก ซึ่งแต่ละระดับจะมีความท้าทายที่แตกต่างกันออกไป

1.3.3 การใช้สื่อการสอน สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ 1) ไม่ใช้อุปกรณ์ซึ่งจะมุ่งเน้นการเคลื่อนไหวท่าทางประกอบบทเพลง 2) ใช้อุปกรณ์ซึ่งจะเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ใกล้ตัว เช่น แก้วน้ำ ดินสอ ปากกา เป็นต้น

1.3.4 รูปแบบการใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์ ผู้ใช้สามารถนำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกไปใช้ใน 2 วิธีคือ 1) ฝึกฝนกิจกรรมดนตรีก่อนที่จะนำไปสอนจริง 2) นำวิดีโอไปเป็นสื่อการสอนในชั้นเรียน

1.4 การจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบการร่วมให้คำปรึกษา เพื่อให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในการสอนดนตรีอย่างถูกต้องและสามารถพัฒนาองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่องซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ช่วงกิจกรรม โดยในแต่ละช่วงมีรายละเอียดดังนี้ 1) การจัดทำชั้นเรียนสาธิต เพื่อให้ผู้ใช้งานได้สัมผัสบรรยากาศการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกผ่านการสังเกตการสอน 2) การนำเสนอคลิปวิดีโอโดยละเอียดแก่ผู้ใช้งาน โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้มีการอธิบายเนื้อหาในแต่ละวิดีโอและให้ผู้ใช้งานได้ลองปฏิบัติตามกิจกรรมในวิดีโอที่นำเสนอ 3) การร่วมให้คำปรึกษาผ่านการสะท้อนคิดโดยมุ่งเน้นการนำเสนอประเด็นต่างๆที่ค้นพบในช่วงที่ 1 และ 2 เพื่อหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียนของตนเองต่อไป 4) การวางแผนการทำงาน โดยครูผู้รับคำปรึกษาจะเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนของตนเองเมื่อนำไปสอนจริงในชั้นเรียน

2. รูปแบบการจัดทำวิดีโอ

การจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดนั้นผู้วิจัยได้มีการนำเสนอชุดกิจกรรมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 3 เนื้อหา ซึ่งถูกจัดทำขึ้นในรูปแบบกิจกรรมดนตรีออนไลน์โดยใช้มือถือรุ่นไอโฟน 11 ในการบันทึกภาพและตัดต่อด้วยโปรแกรมไคน์มาสเตอร์ (KINEMASTER) ร่วมกับการใช้ภาพเคลื่อนไหวที่ใช้การบันทึกหน้าจอจากโปรแกรมคีย์โน้ต(Keynote) ซึ่งความยาวของแต่ละคลิปวิดีโอนั้นจะอยู่ที่ประมาณ 6-9 นาทีเพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจ

รายละเอียดของคลิปวิดีโอได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงช่วงความสนใจ(Attention span) อีกทั้งคลิปวิดีโอยังมีการนำเสนอในรูปแบบของคลิปวิดีโอย่อยโดยมีเวลาเฉลี่ยอยู่ที่ 30 วินาที – 1 นาที เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ใช้งานโดยทั้ง 3 เนื้อหานั้นมีการใช้บทเพลงเดียวกันคือบทเพลงช้าง ซึ่งประพันธ์โดยคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลงและนำมาเรียบเรียงโดยโปรแกรมโลจิกโพร (Logic Pro) เพื่อให้เหมาะสมกับวิดีโอที่นำเสนอในแต่ละระดับ อีกทั้งการนำเสนอที่ผู้วิจัยได้มีการนำเสนอในแพลตฟอร์มเฟสบุ๊คในการร่วมให้คำปรึกษา Facebook page และYouTube ในชื่อว่า "บอรู้ - Bor - Ru"

ตอนที่ 2 ผลของการร่วมให้คำปรึกษาโดยวิธีการสะท้อนคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ (D2)

ส่วนที่ 1 บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการให้คำปรึกษา (D2.1)

การจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดนั้นไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจทางด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีเพียงเท่านั้นแต่ยังเป็นการเสริมสร้าง ให้ผู้ใช้ได้เข้าใจถึงศักยภาพของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่ไม่ได้จบทางด้านดนตรีโดยตรงให้มีความรู้และความเข้าใจในด้านการสอนดนตรีเบื้องต้น โดยบทบาทและลักษณะของการร่วมให้คำปรึกษานั้นสามารถออก 3 ด้านได้แก่ 1) บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา 2) ลักษณะความสัมพันธ์ 3) วิธีการสื่อสาร โดยเห็นได้ว่าการร่วมให้คำปรึกษาจะเป็นไปในรูปแบบของมิตรภาพที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเมื่อทั้งคู่ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีความคุ้นเคยกันมากขึ้นช่วยให้บรรยากาศในการร่วมให้คำปรึกษาจะเริ่มมีความผ่อนคลายมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์และช่วยให้การทำงานดำเนินไปอย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการใช้การสะท้อนคิดเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ไขปัญหาโดยการลงมือทำ พบว่าครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของตนเอง อีกทั้งการร่วมให้คำปรึกษานี้ยังมีการพูดคุยแบบปลายเปิดที่ไม่จำกัดเนื้อหาซึ่งบางครั้งอาจจะมีส่วนช่วยในการเชื่อมโยงไปยังความรู้อื่นๆหรือประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจ ซึ่งบางครั้งการร่วมให้คำปรึกษาจะมีระยะเวลาที่ไม่สามารถระบุชัดเจนได้เนื่องจากจะต้องให้ความสำคัญกับภาระที่เกิดขึ้น มากกว่าผลลัพธ์ โดยมีเป้าหมาย

ส่วนที่ 2 ทักษะและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการสะท้อนคิด (D2.2)

จากการทดลองใช้กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดกับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาสพบว่าครูผู้ใช้นั้นสามารถนำกิจกรรมที่มีการนำเสนอในระหว่างการร่วม

ให้คำปรึกษาไปใช้จริงในชั้นเรียนตามบริบทของตนเอง ซึ่งกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษานั้น มีส่วนช่วยในการจำลองประสบการณ์ของครูก่อนนำกิจกรรมดนตรีไปใช้จริงในชั้นเรียน เพื่อให้คุณครูได้เห็นขั้นตอนการสอนอย่างคร่าวๆ ทำให้ครูได้สังเกตการณ์ภาพรวมในการจัดกิจกรรม รวมถึงปฏิกิริยาโต้ตอบของนักเรียนในชั้นเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสามารถนำมาพูดคุยในการร่วมให้คำปรึกษาและหาแนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรีในชั้นเรียนของตนเองก่อนที่จะนำไปใช้ในชั้นเรียนจริง ในด้านความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนการสอนนั้นคุณครูสามารถที่จะ อธิบายรายละเอียด เกี่ยวกับ เนื้อหาที่นำเสนอได้และสามารถที่จะออกแบบแผนการสอนอย่างคร่าวคร่าวได้ ตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการร่วมให้คำปรึกษาโดยในครั้งแรกนั้นพบว่าคุณครูจะคัดลอกกิจกรรม ที่นำเสนอไปใช้ในชั้นเรียนของตนเองโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาใดๆ แต่หลังจากที่ได้มีการร่วมให้คำปรึกษาแล้ว พบว่าคุณครูสามารถที่จะปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่นำเสนอให้เข้ากับบริบทการสอนและระดับชั้นของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้คุณครูยังสามารถที่จะ นำเนื้อหาดนตรีที่นำเสนอไปใช้ได้ทั้งในรูปแบบบูรณาการและในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียน ซึ่งไม่เพียงแต่มุ่งเน้นไปทางด้านเนื้อหาเท่านั้นแต่คุณครูยังได้ ให้ความสำคัญกับความไพเราะในระหว่างการทำกิจกรรมอีกด้วย

ส่วนที่ 3 ความเชื่อมโยงระหว่างกรร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดที่ส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหา

จากการร่วมให้คำปรึกษา โดยวิธีการสะท้อนคิด พบว่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนในการร่วมให้คำปรึกษาและระดับทักษะการคิดแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นทั้งหมด 4 รูปแบบคือ

ขั้นที่ 1 ความสัมพันธ์กระตุ้นความคิด พบว่ารับคำปรึกษาไม่สามารถแสดงความเข้าใจได้ในทันทีในช่วงแรกและเกิดระดับความเข้าใจมากขึ้นอีกครั้งในช่วงท้าย เนื่องจากผู้รับคำปรึกษาจะต้องเป็นผู้วางแผนการจัดการเรียนการสอนดนตรีด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยที่มีผู้ให้คำปรึกษาคอยให้คำแนะนำเมื่อผู้รับคำปรึกษาต้องการความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 2 ความสัมพันธ์นำความคิด มีรูปแบบการเกิดปฏิสัมพันธ์ที่มีการพัฒนาจากน้อยไปสู่ มาก โดยในขั้นนี้เป็นการเตรียมพร้อมทั้งทางด้านความคิดและอารมณ์ความรู้สึกก่อนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความซับซ้อนขึ้น

ขั้นที่ 3 ความสัมพันธ์ส่งเสริมความคิด มีรูปแบบการเกิดปฏิสัมพันธ์และความเข้าใจใจอย่างสูงสุด โดยระหว่างกระบวนการมีการให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้และลองปฏิบัติตามคลิปวิดีโอและพูดคุยเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ โดยเนื้อหาที่นำมาใช้นั้นจะเป็นเนื้อหาที่ไม่มีความซับซ้อนเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจในแนวคิดก่อนที่จะมีการเพิ่มความท้าทายในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 ความสัมพันธ์ผสานความคิดโดยสมบูรณ์แบบ มีรูปแบบการเกิดปฏิสัมพันธ์และแสดงความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในสัปดาห์ที่ 4 ที่มีการแก้ไขปัญหาโดยการออกแบบแผนการสอนอย่างละเอียดด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทสถานศึกษาของตนเองได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดสำหรับครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสนั้นนอกจากที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษานอกระบบที่ประสบปัญหาทางด้านการสอนดนตรีได้อย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างและพัฒนาครูในสถานศึกษานั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของครูที่ไม่ได้จบทางด้านดนตรีโดยตรงให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสอนดนตรี และยังเป็น การสร้างเครือข่ายความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันได้อย่างทันท่วงทีและ ยั่งยืนผ่านความสัมพันธ์ในรูปแบบมิตรภาพระหว่างผู้ให้และผู้รับ ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายเป็น ประเด็นต่างๆได้ดังต่อไปนี้

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในการร่วมให้คำปรึกษานั้นเป็นกระบวนการที่ให้ความ สำคัญในด้านการให้ความรู้และความพร้อมทางด้านจิตใจไปอย่างควบคู่กัน ซึ่งกระบวนการ ดังกล่าวนั้นมีส่วนช่วยให้การดำเนินการเรียนรู้อื่น ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น โดยในระหว่างกระบวนการ นั้นในบางช่วง ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมรับคำปรึกษามีการพูดคุยแบบปลายเปิดที่ไม่จำกัดเนื้อหาซึ่ง บางครั้งอาจจะมีส่วนช่วยในการเชื่อมโยงไปยังความรู้อื่นๆหรือประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจ เช่น การพูดคุย แลกเปลี่ยนในเรื่องชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่หรือวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนอกจากจะเป็น การแสดงความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกันแล้วยังเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน อีกด้วย หรือจะเป็นในด้านการพูดคุยในหัวข้อการทำงาน เช่น วิธีการการจัดการชั้นเรียนของศูนย์การ เรียนรู้ การแลกเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งผลให้บางครั้งระยะเวลาที่ร่วมให้ คำปรึกษามีระยะเวลาที่นานมากขึ้นและไม่สามารถระบุชัดเจนได้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้จะช่วย ให้ทั้งผู้รับและผู้ให้สามารถนำความรู้ที่แลกเปลี่ยนกันไปได้ พร้อมๆกับการสร้างเครือข่ายความรู้อย่าง ยั่งยืน อีกทั้งการพูดคุยนี้ยังก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้เนื้อหา ดนตรีที่นำเสนอและช่วยให้เกิดทักษะการคิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงบริบทของการจัดการเรียน การสอนดนตรีจริงในขั้นตอนของการร่วมให้คำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่เชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจภายนอกเพียงอย่างเดียวแต่ ความพร้อมทางด้านจิตใจยังมีส่วนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และช่วยให้การเรียนรู้เกิดผล สำเร็จ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559)

2. การลดความคลาดเคลื่อนทางด้านความเข้าใจในเนื้อหาด้วยวิธีการสื่อสารแบบประสานเวลา(Synchronous Communication) เนื่องจากวางแผนในการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ในรูปแบบการร่วมให้คำปรึกษาในช่วงแรกนั้นได้มีการวางแผนโดยใช้แพลตฟอร์มเฟสบุ๊คเพจเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล แต่พบว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยที่ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาไม่เคยรู้จักกันมาก่อนนั้นทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นไปอย่างยากลำบาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มีการเปลี่ยนมาใช้รูปแบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ที่ทำให้ทั้งผู้วิจัยและผู้รับคำปรึกษาได้ทำความรู้จักกันและสามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้อย่างท่วงที ซึ่งพบว่าวิธีการดังกล่าวนี้ช่วยลดความคลาดเคลื่อนของเนื้อหาที่นำเสนออีกทั้งยังเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกันผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนในประเด็นอื่นๆ ซึ่งทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายรู้จักกันมากยิ่งขึ้นและช่วยให้การร่วมให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเรียนรู้และทดลองจากประสบการณ์ตรง ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมความเข้าใจของผู้รับคำปรึกษาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเจตคติ เนื่องจากครูในสถานศึกษาด้วยโอกาสนั้นต้องรับผิดชอบรายวิชาที่หลากหลาย ซึ่งครูอาจจะต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ที่ไม่คุ้นเคยและอาจทำให้เกิดความท้อแท้ในการฝึกฝน ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาที่นำเสนอขึ้นมานี้จึงให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติที่ช่วยให้ครูสามารถนำกิจกรรมที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษานั้นไปใช้ได้โดยทันที อีกทั้งตัวผู้รับคำปรึกษายังได้ทดลองทำกิจกรรมด้วยตนเองก่อนนำไปใช้จริง จึงช่วยให้สามารถเข้าใจการดำเนินกิจกรรมได้อย่างถูกต้องตามเนื้อหาที่นำเสนอ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แนวพุทธิปัญญานิยม (Constructivism Theory) ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและผลลัพธ์จากการเรียนรู้มีส่วนร่วมก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย อีกทั้งการมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันและกันยังเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ที่ได้รับอีกด้วย (Cranton, 2006)

4. การพัฒนาเครือข่ายครูดนตรีในประเทศไทย การร่วมให้คำปรึกษานั้นเป็นการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจผ่านการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมทุกคนได้มีส่วนร่วมให้การนำเสนอความคิดหรือออกแบบการทำงานเพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการร่วมให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เข้าร่วมทุกคนเกิดความไว้วางใจ ซึ่งช่วยให้เกิดเป็นข้อมูลหรือองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถพัฒนาเครือข่ายทั้งในเชิงลึกในมิติของความสัมพันธ์และการขยายองค์ความรู้ไปยังบุคลากรคนอื่น ๆ อย่างยั่งยืนในอนาคต ถึงแม้ว่าผู้วิจัยได้สิ้นสุดการให้คำปรึกษาแล้วผู้รับคำปรึกษาและผู้วิจัยยังคงติดต่อเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันอยู่อย่างสม่ำเสมอซึ่งแสดงให้เห็นถึงแม้การร่วมให้คำปรึกษาจะจบไปแล้วแต่ความสัมพันธ์อันมิตรภาพยังคงอยู่และหากต้องการจะมีการจัดกิจกรรมการร่วมให้คำปรึกษาขึ้นอีกครั้งในอนาคตก็ช่วยส่งเสริมให้การเริ่มต้นกิจกรรม

เป็นไปอย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลอร์ลีน (1992) ที่กล่าวถึงลำดับขั้นความสัมพันธ์เชิง มิตรภาพว่าเมื่อใดก็ตามที่มิตรภาพต้องจบลงแต่มิตรภาพก็ยังคงอยู่แม้จะเป็นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งก็ ตาม ซึ่งหากต้องมีการเริ่มต้นมิตรภาพนั้นอีกครั้งประสบการณ์ในครั้งก่อนหน้าจะช่วยให้สามารถ พัฒนาความสัมพันธ์ได้ดีขึ้น (Rawlins 1992)

กิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษานั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการจัดทำ กิจกรรมดนตรีออนไลน์และการร่วมให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในรูปแบบในชั้นเรียนไปสู่การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งไม่เพียงแต่ที่ผู้เรียนเท่านั้นที่แต่ยังรวมถึงผู้สอนและสถานศึกษาที่อยู่ในที่ ห่างไกลและประสบปัญหาทางการสอนดนตรีที่ได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็น ด้านบุคลากร ด้าน สื่อการสอน หรือความเชี่ยวชาญของผู้สอน ดังนั้นการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์แบบร่วมให้คำปรึกษา จึงเป็นทางเลือกในการใช้งานเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมในการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้มี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยนี้เป็นผลการวิจัยในด้านการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ที่เหมาะสม ในเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งควรมีการส่งเสริมการพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนดนตรีโดยการร่วมให้ คำปรึกษา โดยมีการอบรมและพัฒนาวิทยากรผู้ให้คำปรึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทตามข้อ ค้นพบในวิจัยครั้งนี้คือ 1) สร้างบรรยากาศ 2) ให้ความช่วยเหลือ 3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) รับฟัง ความรู้สึก 5) เข้าใจบริบท 6) เข้าใจผู้รับคำปรึกษา 7) มีความยืดหยุ่น เพื่อให้การร่วมให้คำปรึกษา เป็นไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยเรื่องชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกแบบร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด สำหรับครูในสถานศึกษาด้อยโอกาสนั้นเป็นงานวิจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูที่มีความเข้าใจ ในด้านลักษณะการสอนดนตรีหรือเทคนิคการสอนดนตรี อย่างไรก็ตามการร่วมให้คำปรึกษาเป็น วิธีการที่เน้นการที่เน้นไปที่กระบวนการพัฒนาครูและเสริมสร้างความมั่นใจไปควบคู่กับทักษะการคิด ดังนั้นผู้ให้ปรึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ร่วมให้ปรึกษาเพื่อพัฒนาสาย สัมพันธ์เชิงมิตรภาพต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในระยะยาวเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในด้านการสอนดนตรีโดยกระบวนการ ร่วมให้คำปรึกษาให้เห็นผลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและเป็นแนวทางในการจัดการเรียนพัฒนากิจกรรม ดนตรีออนไลน์ต่อไปในอนาคต

2. ควรมีการจัดการร่วมให้คำปรึกษากับกลุ่มครูในสถานศึกษาในระบบเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษานั้น

3. ควรมีการวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อพัฒนากระบวนการร่วมให้คำปรึกษาและเพิ่มทางเลือกในการการจัดกิจกรรมดนตรีรวมไปถึงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพ

4. ควรมีการใช้รูปแบบการร่วมให้คำปรึกษาในรูปแบบอื่นๆ เช่น การร่วมให้คำปรึกษาแบบตัวต่อ(On-site)ตัวควบคู่ไปกับการร่วมให้คำปรึกษาแบบออนไลน์(Online)เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการร่วมให้ปรึกษาและปรับแนวทางในการร่วมให้คำปรึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครูดนตรีโดยใช้ทฤษฎีทางการศึกษาอื่นๆ เช่น ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการเลียนแบบ(Modelling) หรือทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม (Constructivism) m ที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นเพื่อให้สามารถขยายผลวิจัยไปในวงกว้างและเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการสอนของครูให้มีทางเลือกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

.ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/hp-vichai/ex-prb05-2.htm>
- คณิต พรมนิล. 2560. *การนำเสนอกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมเจตคติทางดนตรี สำหรับเด็กด้อยโอกาส* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- คลองเตย มิวสิค โปรแกรม. (2556, มิถุนายน). สืบค้นจาก <https://khlontoeymusicprogram.com/our-journey/>
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). *หลักการสอนโคคายสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลวรรณ อึ้งอัมพร. (2557). *สรีระสัมพันธ์ : กระบวนการพัฒนาทักษะความเป็นนักดนตรีโดยใช้บทฝึกดนตรีเพื่อการเคลื่อนไหว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- มานะ พิณจะโปะ. (2557). *การศึกษาสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2), 150-157.*
- วิภา อุดมฉันท. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์ : กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิต*. กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊คพ้อยท์.
- ศิริพร จินะณรงค์. (2558). *การพัฒนาต้นแบบการจัดการจัดการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแล เด็กด้อยโอกาส* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). *เด็กด้อยโอกาส จุดพลิกผันอนาคตของชาติ*. การประชุมวิชาการ “อภิวัดนาการเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”. กรุงเทพฯ. ประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2559-2560*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาไทย, (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (สิงหาคม, 2562). *นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. ประชุมทางไกล สุเทพ ชิตยวงษ์, หัวข้อราชการเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก.เอกสารประกอบการประชุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ณ ห้องประชุมศูนย์ ปฏิบัติการ DOC อาคาร สพฐ 5 ชั้น 9.*

- สุธินี ฤกษ์ขำ. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : หลักการและการประยุกต์*.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2561). *การศึกษาด้านออนไลน์ : ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ*. ห้างหุ้นส่วนจำกัดแพรวไทย
อุตสาหกรรมพิมพ์
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 12. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2558). *ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก*.
<https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-106.pdf>
- อัคนัย ขวัญอยู่. (2558). *แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก*. จิราภรณ์ ยิ่งไพบูลย์วงศ์,
รายงานที่ตีอาร์ไอ. สืบค้นจาก
<https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2015/07/TDRI-Report-march-web-preview.pdf>

ภาษาอังกฤษ

- Abril, C. R., & Gault, B. M. (Eds.). (2016). *Teaching general music: Approaches, issues, and viewpoints*. Oxford University Press.
- Bencsik, A., Juhasz, T., Machova, R. (2014). Mentoring Practice on Behalf of Knowledge Sharing in the light of Education. *Acta Polytechnica Hungarica*, 11(9), 94-114.
- Bona, M. J., Rinehart, J., & Volbrecht, R. M. (1995). Show Me How to Do Like You: Co-Mentoring as Feminist Pedagogy. *Feminist Teacher*, 9(3), 116-124.
- Chaney, W. R. (2005). Top-of-Hour Break Renews Attention Span. *The Teaching Professor*, 19, 1.
- Chosky, L., Abramson, P.M., Gillespie, A. E., Woods, D. & York, F. (2001). *TEACHING MUSIC IN THE TWENTY-FIRST CENTURY*. Upper saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Cranton, P. (2006). *Understanding and promoting transformative learning: A guide for educators of adults*.
- Davis, T. (2015). *Visual Design for Online Learning*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Dewey, J. (1933). *How We Think*. Boston: D.C. Heath.
- Ehigie, B. EO., Okang, G. O., & Ibode, F. O. (2011). Mentoring and Organisational Behaviour. *IFE PsychlogIA Supplement*, 19, 398-419.
- Fraze, J., & Kreuter, K. (1987). *Discovering Orff: A curriculum for music teachers*. Schott & Company Limited.
- Gibbs, G. (1988). *Learning By Doing. A Guide to teaching and learning methods*. London: Further Education Unit ay Oxford Polytechnic
- Jasper, M., Roser, M., & Mooney, G. (2013). *Professional development, reflection and decision-making in nursing and healthcare*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Knowles, E., & Kerkman, D. (2007). *An Investigation of Students Attitude and Motivation*

- toward Online Learning. *InSight: A Collection of Faculty Scholarship*, 2.
- Kram, K. E. (1991). *Mentoring at work: Developmental relationships in organizational life*. Glenview, IL: Scotts Foresman.
- Kochan, F. K., & Kunkel, R. (1988). The learning Coalition: Professional development school in partnership. *Journal of Teacher Education*, 49, 325-333.
- Kochan, F. K., & Trimble, S. B. (2000). From Mentoring to Co-Mentoring : Establishing Collaborative Relationships. *THEORY INTO PRACTICE*, 39, 21-28.
- Mullen, C. A., & Lick, D. W. (Eds.). (1999). *New directions in mentoring: Creating a culture of synergy*. Psychology Press.
- Mayer, R. E. (2005). *Multimedia Learning*. New York: CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS.
- Mullen, C. A., & Lick, D. W. (Eds.). (1999). *New directions in mentoring: Creating a culture of synergy*. Psychology Press.
- Moon, J. A. (2013). *Reflection in learning and professional development: Theory and practice*. New York: Routledge Falmer.
- Rawlins, W.K. (1992). *Friendship Matters Communication, Dialectics, and the Life Course* (1st ed.). Routledge.
- Russel, J. E. A., & Adams, D. M. (1997). The Changing Nature of Mentoring in Organizations: an Introduction to the Special Issue on Mentoring in Organizations. *Journal of Vocational Behavior*, 51, 1-14.
- Sergiovanni, T. (1994). *Building community school*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Vanderspar, E. (1984). *Dalcroze handbook: Principle and guidelines for teaching eurhythmics*. London: The Dalcroze Society INC.
- Witkowski, C. (2016). *El Sistema: Music for social change*. EU: OMNIBUS PRESS.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แผนการจัดทำกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กรอบแสดงเรื่องราว “สอนจี้ก็ได้หรอ”

"สอนจี้ก็ได้หรอ" STORYBOARD

นำเสนอภาพรวม 20 3

สำรวจโรงเรียน 2 นาที

หาอุปกรณ์ 2 นาที

อธิบายว่านำอุปกรณ์มาทำอะไร 2 นาที

สาธิตกิจกรรมใหญ่ 2 รอบ 20 3

ย่อยกิจกรรมให้เป็นส่วนที่เล็กลง โดยแยกสาธิต Pattern 1 (*2รอบ) 20 3

นับถอยหลัง 5 3

ทำพร้อมกันใน Pattern 1 (*4 รอบ) 40 3

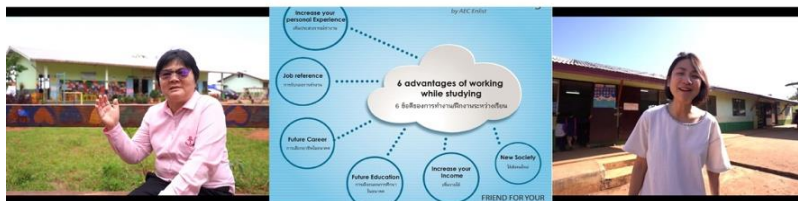
นับถอยหลัง 5 3

ทำพร้อมกันใน Pattern 2 (*4 รอบ) 40 3

Pattern 1+2 (* 4 รอบ) 2 นาที

นำเสนอกิจกรรมทั้งหมด+ร้อง 2 นาที

สัมภาษณ์ครู 2 นาที

ประโยชน์ที่ได้รับ ภายใน/ภายนอก (Voice over) 1 นาที

สรุป / ปิดคลิป 30 3

ภาพที่ 26 กรอบแสดงเรื่องราว “สอนจี้ก็ได้หรอ”

รูปแบบการผลิตชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก

องค์ประกอบ	Beat			Rhythm			Ostinato		
	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3	LV.1	LV.2	LV.3
การวางแผน	ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะต้นผ่านการฟังและการสังเกต	ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะต้นผ่านการฟังและการสังเกตพร้อมกับการทำท่าทางประกอบเพื่อเพิ่มความท้าทายในการทำกิจกรรม	เพื่อฝึกฝนด้านความแม่นยำของจังหวะโดยใช้การร้องและการเล่นทำร่างกายประกอบจังหวะไปพร้อมกัน	ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการปรบมือและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างเสียงประกอบตามลักษณะจังหวะ	ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการร้องและการประกอบจังหวะและการปฏิบัติกิจกรรมแบบกลุ่ม	ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการร้องและการประกอบจังหวะผ่านการภายใน (Inner hearing)	ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกะสวนจังหวะผ่านกิจกรรมคีย์ทองผ่านรูปแบบจังหวะ 1 ห้องเพลง (4 จังหวะ)	ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกะสวนจังหวะผ่านกิจกรรมคีย์ทองผ่านรูปแบบจังหวะ 2 ห้องเพลง (8 จังหวะ)	ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกะสวนจังหวะผ่านกิจกรรมคีย์ทองผ่านรูปแบบจังหวะ 4 ห้องเพลง (16 จังหวะ)
1. การตั้งวัตถุประสงค์ (Why)									
2. กลุ่มผู้ใช้งาน (Who)	ครูในสถานที่ทางด้อยโอกาส			ครูในสถานที่ทางด้อยโอกาส			ครูในสถานที่ทางด้อยโอกาส		
3. เนื้อหา (What)	การฟังจังหวะตบ	การฟังและการปฏิบัติ	การฟัง การร้อง และ	การร้องและการปฏิบัติ	การร้อง การปฏิบัติ	การร้อง การเคลื่อนไหว	การปฏิบัติโดยใช้อุปกรณ์และสัญลักษณ์ทางดนตรี		
4. การนำเสนอ (How)									
การจัดเนื้อหา									
1. บทนำ	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2. การดำเนินเรื่อง	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว	การบรรยายและภาพเคลื่อนไหว
3. การทบทวน (การเพิ่มความท้าทาย)	/	/	/	/	/	/	/	/	/
4. การสรุป	/	/	/	/	/	/	/	/	/
รูปแบบสื่อ									
1. ตัวอักษร	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2. ภาพกราฟิก	/	/	/	/	/	/	/	/	/
3. ภาพแอนิเมชัน	/	/	/	/	/	/	/	/	/
4. ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์	/	/	/	/	/	/	/	/	/
5. เสียง	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)	เสียงเพลง เสียงประกอบ (Sound Effect)
การสร้างสื่อรูปแบบผสม									
1. การเผยแพร่วีดิทัศน์	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet	Facebook และ Google Meet
2. การบันทึกภาพหน้าจอ	/	/	/	/	/	/	/	/	N/A
ระบบสื่อประสมแบบมีปฏิสัมพันธ์									
1. มีตัวโต้ตอบครูเป็นศูนย์กลาง	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2. มีตัวโต้ตอบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
3. มีตัวโต้ตอบผสมผสาน	/	/	/	/	/	/	/	/	/

ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการสัมภาษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม (R1)

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1

ครูที่มีประสบการณ์การสอนดนตรีในสถานศึกษาต้อยโอกาส

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี เพศ.....
 วุฒิการศึกษาสูงสุด.....สาขา.....สถาบัน.....
 ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาดนตรี.....ในระดับชั้น.....ถึง.....
 โรงเรียน..... มีประสบการณ์ในการสอนดนตรีมาแล้วทั้งสิ้น.....ปี
 เบอร์โทรศัพท์..... อีเมล.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์นี้เป็นความจริง และข้าพเจ้ายินดีให้นำข้อมูลเหล่านี้
 ไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการ

ลงชื่อ.....

(.....)

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาต้อยโอกาส มีการ กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

- 1) บทบาทและหน้าที่ของครูในสถานศึกษาต้อยโอกาสคืออะไรบ้าง?
- 2) ผู้เรียนในสถานศึกษาต้อยโอกาสนั้นมีเจตคติต่อดนตรีอย่างไร? และเมื่อได้เรียนดนตรีผู้เรียนจะมี
 พฤติกรรมในการเรียนรู้อย่างไรบ้าง?
- 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอนดนตรีในสถานศึกษาต้อยโอกาสให้ประสบผลสำเร็จคืออะไร และอุปสรรค
 ในการสอนดนตรีในสถานศึกษาต้อยโอกาสมีอะไรบ้าง
- 4) บริบทของการสอนดนตรีในสถานศึกษาต้อยโอกาสเป็นอย่างไร? และท่านใช้แนวคิดอะไรเพื่อเป็น
 แนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาต้อยโอกาส?
- 5) นอกเหนือจากปัจจัยต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ท่านคิดว่าการสอนดนตรีในสถานศึกษาต้อยโอกาส
 จำเป็นที่จะต้องมีการเพิ่มเติมในเรื่องใดอีกบ้าง

. แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลการร่วมให้คำปรึกษา (R2)

แบบสัมภาษณ์ในการร่วมให้คำปรึกษา (Co-Mentoring)

สำหรับครูผู้รับความรู้จากชุดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษาด้วยโอกาส

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความช่องว่างที่ตรงกับประสบการณ์ของท่าน

1. ชื่อ-สกุล.....โรงเรียน.....
2. อายุ () 18-22 ปี () 23-30 ปี () 30-40 ปี () 40 ปีขึ้นไป
3. เพศ () หญิง () ชาย () ไม่ระบุ
4. วุฒิการศึกษา
 - () ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - () ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - () ปริญญาโทหรือเทียบเท่า
 - () ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า
5. สาขาวิชาเอกที่ท่านจบการศึกษา
 - () จบการศึกษาดนตรีโดยตรง
 - () จบการศึกษาด้านอื่นๆ โปรดระบุ.....
6. ภาระงานสอนดนตรี
 - () สอนเฉพาะดนตรีไทย
 - () สอนเฉพาะดนตรีสากล
 - () สอนทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล
 - () อื่นๆ โปรดระบุ.....
7. เหตุผลที่ท่านได้เป็นผู้รับผิดชอบการสอนวิชาดนตรี
 - () มีความสนใจทางการสอนดนตรี
 - () ผู้อำนวยการสถานศึกษามอบหมาย
 - () อื่นๆ โปรดระบุ.....
8. ท่านเคยเข้าร่วมการอบรมการสอนดนตรีหรือการจัดกิจกรรมดนตรีหรือไม่ หากเคยเข้ารับการอบรมโปรดระบุชื่อโครงการหรือหน่วยงานที่จัดอบรม
 - () เคย โปรดระบุ.....
 - () ไม่เคย
9. ท่านคิดว่าตัวท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนดนตรีมากน้อยเพียงใด

() มากที่สุด () มาก

() ปานกลาง () น้อย

**แบบสัมภาษณ์ในการร่วมให้คำปรึกษาสำหรับครูผู้รับความรู้จากชุดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษา
ด้อยโอกาส**

1. จากรูปแบบการจัดกิจกรรมดนตรีที่เกิดขึ้น ท่านสามารถอธิบายได้หรือไม่ว่ามีกระบวนการ
อะไรบ้าง?

2. หลังจากที่ท่านได้ดูคลิปและทดลองปฏิบัติกิจกรรมดนตรีแล้วท่านมีความรู้สึกอย่างไร? เช่น
ยากเกินไป ง่ายเกินไป มีความท้าทาย สนุกสนาน น่าเบื่อ เป็นต้น

3. การปฏิบัติตามคลิปวิดีโอสามารถทำให้ท่านเข้าใจในกระบวนการสอนหรือวิธีการสอน
ดนตรีหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น?

4. มีจุดใดบ้างที่ท่านสนใจหรือเป็นจุดสังเกตของชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์? เพราะอะไรจึง
สนใจสิ่งนั้น

5. ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ช่วยเป็นแนวทางในการสอนดนตรีให้ท่านได้หรือไม่ และท่านจะ
นำวิธีการสอนนี้ไปใช้ในครั้งต่อไปได้อย่างไร?

6. หากท่านมีโอกาสนำกิจกรรมนี้ไปใช้อีกครั้งกับเด็กนักเรียนในระดับชั้น.....ท่าน
จะจัดกิจกรรมดนตรีดังกล่าวในรูปแบบใด

แบบสัมภาษณ์การสะท้อนคิดและการแก้ไขปัญหาสำหรับครูผู้ใช้ชุดกิจกรรมดนตรีในสถานศึกษา
 ด้อยโอกาสและแบบสอบถามการใช้ชุดการจัดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือก (D2)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความช่องว่างที่ตรงกับประสบการณ์ของท่าน

1. ชื่อ-สกุล.....โรงเรียน.....
2. อายุ () 18-22 ปี () 23-30 ปี () 30-40 ปี () 40 ปีขึ้นไป
3. เพศ () หญิง () ชาย () ไม่ระบุ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์การสะท้อนคิดและการแก้ไขปัญหาสำหรับครูผู้ใช้ชุดกิจกรรมดนตรีใน
 สถานศึกษาด้อยโอกาส

1) ท่านได้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมดนตรีก่อนเริ่มชั้นเรียนอย่างไรบ้าง เช่น การเขียนแผนกิจกรรม การศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียน การกำหนดกฎกติกาของกิจกรรม หรือการประยุกต์เอาความรู้จากศาสตร์อื่นๆมาปรับใช้กับกิจกรรมของท่าน?

2) ท่านได้มีการตั้งวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมของท่านไว้อย่างไรบ้าง? เช่น เมื่อฉันได้จัดกิจกรรมครั้งนี้ฉันจะสามารถสอนดนตรีด้วยวิธี.....ได้

3) ท่านสามารถอธิบายแผนการจัดกิจกรรมดนตรีของท่านได้หรือไม่ว่ามีกระบวนการขั้นตอนอย่างไร?

4) ท่านมีการตั้งข้อสังเกตของกิจกรรมที่ท่านจัดขึ้นอย่างไรบ้าง? เช่น การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ร่วมทำกิจกรรม เป็นต้น

5) ท่านได้มีการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในแต่ละครั้งไว้อย่างไรบ้าง?

6) จากทั้ง 5 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นท่านมีการทำชิ้นใดมากที่สุดและขั้นตอนใดน้อยที่สุด เพราะเหตุใด?

7) ท่านสามารถประเมินกิจกรรมดนตรีของท่านได้หรือไม่ว่ามีข้อดีและข้อสังเกตอย่างไร? และหากมีการทำกิจกรรมดนตรีในครั้งถัดไปท่านจะมีการปรับปรุงกิจกรรมเพิ่มอย่างไรบ้าง ?

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านบทบาทและลักษณะความสัมพันธ์ของการร่วมให้คำปรึกษา

		บทบาทหน้าที่และลักษณะความสัมพันธ์ของการร่วมให้คำปรึกษา														ระยะเวลาในการสนทนา		ลักษณะความสัมพันธ์ (Synergy)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
		ผู้ให้คำปรึกษา							ผู้รับคำปรึกษา							วิธีการสื่อสาร		(นาที)		ผู้รับคำปรึกษา	ผู้รับ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
บทบาท		ผู้ให้คำปรึกษา							ผู้รับคำปรึกษา							วิธีการสื่อสาร		(นาที)		ผู้รับคำปรึกษา	ผู้รับ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
1	สร้างบรรยากาศ		ให้ความช่วยเหลือ	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	รับฟังความรู้สึก	เข้าใจบริบทคำปรึกษา	ตั้งใจรับคำปรึกษา	ยึดหยุ่น	พูดคุยโต้ตอบ	ขอความช่วยเหลือ	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	เปิดใจพูดคุย	ร่วมกับแก้ไขปัญหา	ช่วยเหลือคนอื่นๆในกลุ่ม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000
1	สร้างบรรยากาศ		ให้ความช่วยเหลือ	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	รับฟังความรู้สึก	เข้าใจบริบทคำปรึกษา	ตั้งใจรับคำปรึกษา	ยึดหยุ่น	พูดคุยโต้ตอบ	ขอความช่วยเหลือ	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	เปิดใจพูดคุย	ร่วมกับแก้ไขปัญหา	ช่วยเหลือคนอื่นๆในกลุ่ม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการสะท้อนคิด

การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการสะท้อนคิด (Gibbs, 1988)																
พฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา	บรรยาย		ความรู้สึก	การประเมิน			การวิเคราะห์เพื่อประเมินปัญหา			การสรุปผล			วางแผนการทำงาน			
	แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก	พูดคุยนัดตอบ		แสดงรายละเอียดกิจกรรม	ระบุความเชื่อมโยงของเนื้อหา	ประเมินความเข้าใจตนเอง	ระบุปัญหาอย่างชัดเจน	แก้ปัญหาได้อย่างสอดคล้อง	เชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้	ระบุนโยบายแนวทางได้	อธิบายแนวทางได้	ปรับเปลี่ยนตามบริบท	ออกแบบการเรียงผู้ช่วยตนเอง	ประยุกต์เนื้อหาใหม่	กำหนดแนวทางการสอนครั้งต่อไป	
สัปดาห์ 1																
สัปดาห์ 2																
สัปดาห์ 3																
สัปดาห์ 4																

ภาคผนวก ค

บันทึกแบบสัมภาษณ์ในระหว่างการร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตาราง 2 การเก็บข้อมูลด้านการสะท้อนคิดของกิบส์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาโดยการลงมือทำ (Gibbs, 1988)

การสัมภาษณ์ด้านการสะท้อนคิด (Gibbs, 1988)						
การสัมภาษณ์ครั้งที่ 1	การบรรยาย	ความรู้สึกร	การประเมิน	การวิเคราะห์	การสรุปผล	การวางแผนการทำงาน
หัวข้อการให้สัมภาษณ์	1. การอธิบายกระบวนการของกิจกรรม	2. ความรู้สึกหลังจากได้ทดลองทำกิจกรรม	3. ผลของการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในการสอนดนตรี	4. จุดสนใจและจุดสังเกตของกิจกรรม	5. แนวทางการนำไปใช้ในชีวิตจริง	6. แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีในครั้งถัดไป
ครูท่านที่ 1	★ ครูสามารถอธิบายเนื้อหาได้เพียง 1 ขั้นตอน	★★★ ครูสามารถอธิบายความรู้สึกได้อย่างอิงกับเนื้อหาตามระดับชั้นของผู้เรียน	★★★ เมื่อลองทำตามแต่ละระดับทำให้เข้าใจมากขึ้น	★★★ จุดสนใจ : ครูให้ความสนใจในการใช้ท่าทางมาประกอบกับกิจกรรมดนตรี	★★★ ครูจะนำกิจกรรมดนตรีไปใช้ในชั่วโมงเข้าและช่วงพักก่อนเข้าชั้นเรียน และจะนำไปเสนอให้ครูอนุบาลที่ศูนย์การเรียนรู้	★★★ ครูจะนำกิจกรรมนี้ไปใช้กับเด็กอนุบาล ป.1 และ ป.3 ในการทำกิจกรรมเข้าจังหวะ ซึ่งในระดับชั้นป.1 จะมีการบูรณาการเข้ากับการอ่าน และป.3 จะมีกิจกรรมการเข้ากับการประวัติของบทเพลง

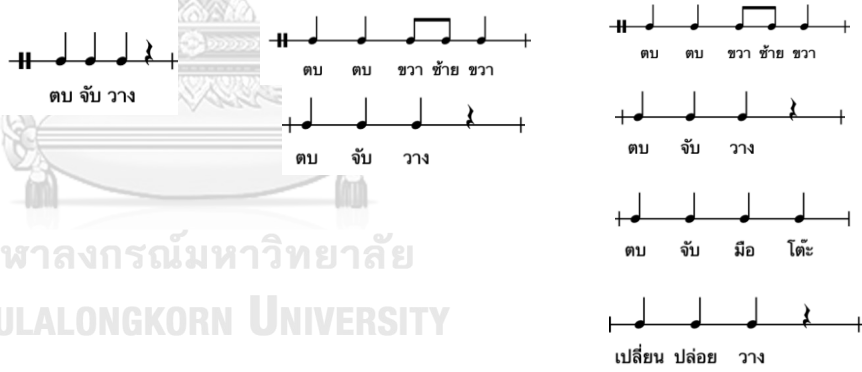

ภาคผนวก ง

ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกฉบับนาร่องและฉบับสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบเรื่องจังหวะ

องค์ประกอบดนตรี	จังหวะ (Rhythm)		
เนื้อหา	แนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato)		
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
ความยาวห้องเพลง	1 ห้องเพลง	2 ห้องเพลง	4 ห้องเพลง
ตัวอย่างเนื้อหา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY		
ชี้แนะ	ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวทักทายผู้รับชมและนำเสนอกิจกรรมคัพซอง (Cup Song)		

ชั้นสอน	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต กิจกรรมใน LV.1 พร้อมสาธิตการทำ ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต กิจกรรมใน LV.2 พร้อมสาธิตการทำกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต กิจกรรมใน LV.3 พร้อมสาธิตการทำกิจกรรม
ชั้นสรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวอธิบายความหมายของแนวซ้ำทวนจังหวะหรือกระสวน จังหวะพร้อมรูปแบบจังหวะตามสัญลักษณ์ทางดนตรี อีกทั้งอธิบายประโยชน์ที่
ระยะเวลารวมทั้งสิ้น (นาที)	12.45
กลวิธีการสอน	ปฏิสัมพันธ์, ใช้สื่อการสอน, ใช้การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่, ใช้บทเพลงไทยสำหรับเด็ก

ชุดกิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกต้นแบบเรื่องสีสันทัน

องค์ประกอบดนตรี	สีสันทัน (Color)
เนื้อหา	ลักษณะของเสียงและอารมณ์ของบทเพลง
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1) กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2) กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
ชั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวทักทายผู้รับชมและถ่ายทอดบรรยากาศของชั้นเรียน

ชั้นสอน

ผู้ดำเนินกิจกรรมจัดชั้นเรียนเป็นวงกลมและนำเสนอกิจกรรมการร้องเพลงตามอารมณ์ที่ปรากฏในแผ่นป้ายในบทเพลงหนูมาลี โดยมีการกำหนดอารมณ์ของบทเพลงได้แก่มีความสุข เบื่อหน่าย เศร้า

จุดเน้น เป็นต้น

ผู้ดำเนินกิจกรรมยกตัวอย่างกิจกรรมพร้อมอธิบายรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนจับคู่กันในชั้นเรียน โดยให้มีการเคลื่อนไหวแบบสะท้อนและให้เปลี่ยนบทบาทเมื่อได้ยินเสียงสัญญาณทางดนตรี

ดนตรี

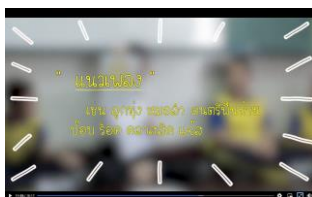
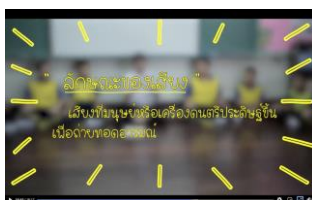

ผู้ดำเนินกิจกรรมยกตัวอย่างกิจกรรมพร้อมอธิบายรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยให้มีการเคลื่อนไหวแบบสะท้อนและให้เปลี่ยนบทบาทเมื่อได้ยินเสียงสัญญาณ

การอธิบายเนื้อหาที่นำมาใช้ในกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมกล่าวอธิบายความหมายของสีสรรพร้อมอธิบายประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมเช่น การเรียนรู้เรื่องอัตราความเร็ว (Tempo) ประเภทของบทเพลง (Music Genre) การสร้างสรรค์ทำทาง และประโยชน์ทางด้านทักษะดนตรี เช่น การร้อง การเคลื่อนไหว และการสร้างสรรค์ เป็นต้น

ขั้นสรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบวิชาดนตรีเพื่อสอบถามถึงประโยชน์ของกิจกรรมและการนำไปใช้ในชั้นเรียน
ระยะเวลารวมทั้งสิ้น (นาที)	16.18
กลวิธีการสอน	การร้องเพลง, การเคลื่อนไหว, การฟังอย่างตั้งใจ, การสร้างสรรค์ทำทางประกอบจังหวะ

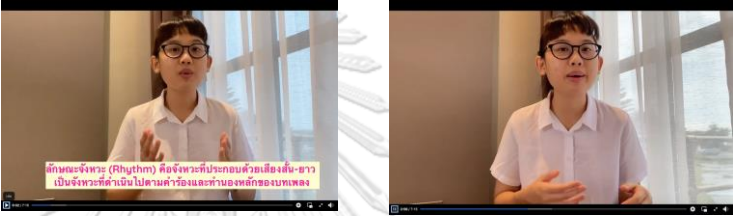

กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกรื่องจังหวะตบ (Beat)

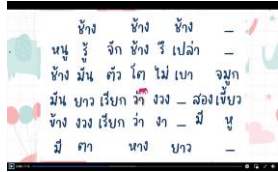

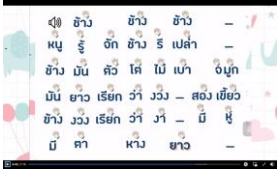

เนื้อหา	จังหวะตบ (Beat)		
วัตถุประสงค์	ผู้ใช้งานสามารถปรับมือตามจังหวะตบได้อย่างถูกต้องในบทเพลงข้าง		
การอธิบายเนื้อหาเบื้องต้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายความหมายของจังหวะตบและอธิบายเนื้อหาเบื้องต้นเกี่ยวกับ		
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)

เป้าหมาย การนำ นำเสนอ	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจ ลักษณะจังหวะตบผ่านการ ฟังและการสังเกต	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะ จังหวะตบผ่านการฟังและ การสังเกตพร้อมกับการทำ ท่าทางประกอบเพื่อเพิ่ม ความท้าทายในการทำ กิจกรรม	เพื่อฝึกฝนด้านความ แม่นยำของจังหวะโดยใช้ การร้องและการทำร่างกาย ประกอบจังหวะไปพร้อมๆ กัน
ชั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย รูปแบบกิจกรรมจังหวะตบ	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย รูปแบบกิจกรรมจังหวะตบใน	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย รูปแบบกิจกรรมจังหวะตบ
ขั้นสอน	LV 1 กิจกรรมการฟัง จังหวะตบตามเสียงปรบมือ ที่ปรากฏขึ้นตามสัญลักษณ์ ข้างในบทเพลง ซึ่งมีเนื้อหา ที่เหมาะสมกับผู้เรียนใน ระดับประถมต้น	LV 2 กิจกรรมร่างกาย ประกอบจังหวะ โดยให้ ผู้ใช้งานสามารถที่จะทำ ท่าทางโดยให้ การปรบมือ- ปรบตัก-ปรบมือ-ตีดนิ้ว ตาม จังหวะตบตลอดทั้งบทเพลง พร้อมสาธิตการทำร่างกาย ประกอบจังหวะก่อนที่จะมี การแสดงวิดีโอ	LV 3.1 กิจกรรมร้องเพลง เฉพาะคำหรืออย่างคี่ที่ตรงกับ จังหวะตบ LV 3.2 กิจกรรมร้องเพลง เฉพาะคำหรืออย่างคี่ที่ตรงกับ จังหวะตบ พร้อมใช้ร่างกาย ประกอบจังหวะ คือ การ ปรบมือ-ปรบตัก-ปรบมือ- ตีดนิ้ว

ประโยชน์ อื่นๆที่ได้รับ	การจดจำเสียงที่เกิดขึ้น อย่างระมัดระวังในขณะที่ สัญลักษณ์รูปช้าง เคลื่อนไหวไปตามจังหวะ	การใช้ร่างกายประกอบ จังหวะและการสร้างสรรค์ ท่าทางอื่นๆในบทเพลง	การพัฒนาเรื่องความ แม่นยำ ด้านจังหวะ (Rhythm Accuracy)
สรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายทางเลือกการใช้งานอื่นๆ เช่น การปรับอัตราความเร็วของบทเพลงเพื่อใช้ในการฝึกขั้นต้น การเปลี่ยนท่าทางเพื่อประกอบบทเพลง เป็นต้น		
ระยะเวลา (นาที)	0.26	0.26	0.22 / 0.27
ระยะเวลา รวมทั้งสิ้น (นาที)	6.08		
สื่อการสอน	บทเพลงช้าง		

กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องลักษณะจังหวะทำนอง (Rhythm)

เนื้อหา	จังหวะทำนอง (Rhythm)		
วัตถุประสงค์	ผู้ใช้งานสามารถปรบมือตามลักษณะจังหวะทำนองได้อย่างถูกต้องในบทเพลงข้าง		
การอธิบายเนื้อหาเบื้องต้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายความหมายของลักษณะจังหวะ พร้อมอธิบายความสำคัญในการฝึกฝนและรูปแบบกิจกรรมคร่าวๆ ที่จะนำมาเสนอให้รับชม		
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย (Level 1)	กิจกรรมในระดับปานกลาง (Level 2)	กิจกรรมระดับยาก (Level 3)
เป้าหมายการนำเสนอ	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการปรบมือและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างเสียงประกอบตามลักษณะจังหวะ	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการใช้ร่างกายประกอบจังหวะ และการปฏิบัติกิจกรรมแบบกลุ่ม	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจลักษณะจังหวะผ่านการใช้ร่างกายประกอบจังหวะผ่านการร้องและการฟังจากภายใน (Inner hearing)
ขั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรูปแบบกิจกรรมลักษณะจังหวะในระดับง่าย	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรูปแบบกิจกรรมลักษณะจังหวะในระดับปานกลาง	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรูปแบบกิจกรรมลักษณะจังหวะในระดับยาก

ชั้นสอน	LV 1 กิจกรรมการปรบมือตามจังหวะตามสัญลักษณ์ที่ปรากฏขึ้นในบทเพลงข้าง พร้อมนำเสนอวิธีการอื่นๆในการสร้างเสียง เช่น การสร้างเสียงจากร่างกาย หรือการสร้างเสียงจากวัสดุที่อยู่ใกล้ตัว	LV 2.1 กิจกรรมร่างกายประกอบจังหวะ โดยให้ผู้ใช้งานสามารถที่จะทำท่าทางโดยมีการแบ่งท่าทางออกเป็น 3 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นการปรบมือ ช่วงที่สองเป็นการปรบตัก และช่วงที่สามเป็นการปรบมือ LV 2.2 การปฏิบัติกิจกรรมแบบกลุ่ม โดยแบ่งการทำกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มนั้นจะทำท่าทางและร้องเพลงตามท่อนและท่าทางที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น	LV 3 กิจกรรมมีการเล่นเพลงซ้ำทั้งหมด 3 รอบ โดยในรอบแรกการฝึกฝนการร้องเพลงไปพร้อมกับการปรบมือตามลักษณะจังหวะ ในรอบที่สองจะมีการฝึกฝนการฟังจากภายในโดยใช้เป็นการปรบมือตามลักษณะอย่างเดียวกันโดยไม่มีกรร็อง และรอบที่สามใช้การร้องเพลงไปพร้อมกับการปรบมือเช่นเดียวกับรอบแรก
ประโยชน์อื่นๆที่ได้รับ	การฟังสีสันของเสียงจากอุปกรณ์ที่นำมาสร้างเสียงประกอบจังหวะทำนองและการสร้างสรรค์ท่าทางตามจังหวะทำนอง	การจดจ่อกับการทำท่าทางตามจังหวะทำนอง การสร้างสรรค์ท่าทางตามจังหวะทำนองและการฝึกฝนทักษะการปฏิบัติดนตรีรวมวงผ่านกิจกรรมกลุ่มเพื่อความสามัคคีในหมู่คณะ	การฝึกความแม่นยำด้านจังหวะและระดับเสียง (Pitch and Rhythm Accuracy)
สรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายทางเลือกการใช้งานอื่นๆ เช่น การปรับอัตราความเร็วของบทเพลงเพื่อใช้ในการฝึกขั้นต้น การเปลี่ยนท่าทางเพื่อประกอบบทเพลง เป็นต้น		
ระยะเวลา (นาที)	0.27	0.23 / 0.28	0.54

ระยะเวลา (นาที)	7.16
สื่อการสอน	บทเพลงข้าง

กิจกรรมดนตรีออนไลน์ทางเลือกเรื่องแนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato)

เนื้อหา	แนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato)		
วัตถุประสงค์	ผู้ใช้งานสามารถปฏิบัติกิจกรรมคัพซอง (Cup Song) ตามแนวจังหวะซ้ำทวนที่กำหนดในบทเพลงข้างได้อย่างถูกต้อง		
การอธิบาย เนื้อหา เบื้องต้น	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายความหมายของแนวจังหวะซ้ำทวน (Ostinato) และขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาเสนอในวิดีโอพร้อมยกตัวอย่างกระสวนจังหวะที่เกิดขึ้นในบทเพลงข้างเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของกระสวนจังหวะที่เกิดขึ้นในบทเพลงและแสดงความเชื่อมโยงระหว่าง		
ระดับเนื้อหา	กิจกรรมในระดับง่าย	กิจกรรมในระดับปานกลาง	กิจกรรมระดับยาก
เป้าหมาย การนำ นำเสนอ	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกระสวนจังหวะผ่านกิจกรรมคัพซองผ่านรูปแบบจังหวะ 1 ห้องเพลง (4 จังหวะ)	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกระสวนจังหวะผ่านกิจกรรมคัพซองผ่านรูปแบบจังหวะ 2 ห้องเพลง (8 จังหวะ)	เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจรูปแบบกระสวนจังหวะผ่านกิจกรรมคัพซองผ่านรูปแบบจังหวะ 4 ห้องเพลง (16 จังหวะ)

ชั้นนำ	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต ตัวอย่างการปฏิบัติคัพของใน	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิตตัวอย่าง การปฏิบัติคัพของในระดับ	ผู้ดำเนินกิจกรรมสาธิต ตัวอย่างการปฏิบัติคัพของ
ชั้นสอน	LV 1 การปฏิบัติกิจกรรมคัพของ ตามรูปแบบของกระสวนจิ้งหะ ความยาว 1 ห้อง (4 จิ้งหะ) และ นำเสนอคำพูดแทนจิ้งหะ คือ ตบ จับ วาง ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย ลักษณะของกระสวนจิ้งหะ ตามสัญลักษณ์ทางดนตรี โดยมีโน้ตตัวดำและโน้ตตัว หยุดตัวดำ	LV 2 กิจกรรมคัพของ โดยมี รูปแบบของกระสวนจิ้งหะความ ยาว 2 ห้อง (8 จิ้งหะ) และ นำเสนอคำพูดแทนจิ้งหะ คือ ตบ ตบ ขวา-ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบาย ลักษณะของกระสวนจิ้งหะ ตามสัญลักษณ์ทางดนตรี โดย มีโน้ตตัวดำดำ โน้ตตัวหยุดตัว ดำ และเข้บ็ต 1 ชั้น	LV 3 กิจกรรมคัพของ โดยมี รูปแบบของกระสวนจิ้งหะ ความยาว 4 ห้อง (16 จิ้งหะ) และนำเสนอคำพูดแทน จิ้งหะ คือ ตบ ตบ ขวา-ซ้าย ขวา ตบ จับ วาง ตบ จับ มือ โต๊ะ เปลี่ยน ปล่อย วาง ดำเนินกิจกรรมอธิบาย ลักษณะของกระสวน จิ้งหะตามสัญลักษณ์ทาง ดนตรี โดยมีโน้ตตัวดำดำ โน้ตตัวหยุดตัวดำ และ เข้บ็ต 1 ชั้น
ประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับ	การสร้างเสริมสมาธิและการจดจ่อผ่านการสังเกต การฟังและการเคลื่อนไหว พร้อมทั้งยังเสริมการออกเสียงคำ สามัคคีและการเรียนรู้แบบร่วมแรงรวมพลังผ่านการปฏิบัติแบบกลุ่ม นอกจากนี้ผู้ใ้ยังสามารถปรับเปลี่ยน ท่าทางในกิจกรรมโดยการสร้างสรรค์ท่าทางเพื่อให้เกิดความท้าทายมากยิ่งขึ้น		

สรุป	ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายประโยชน์ของกิจกรรมคัพซอง เช่น การสร้างเสริมสมาธิ การปฏิบัติแบบกลุ่ม และ การสร้างสรรค์กระสวนจันทระ		
ระยะเวลา (นาที)	0.4	0.39	1.09
ระยะเวลา (นาที)	9.48		
สื่อการสอน	บทเพลงช้า, แก้วกระต๊อหรือแก้วพลาสติก		

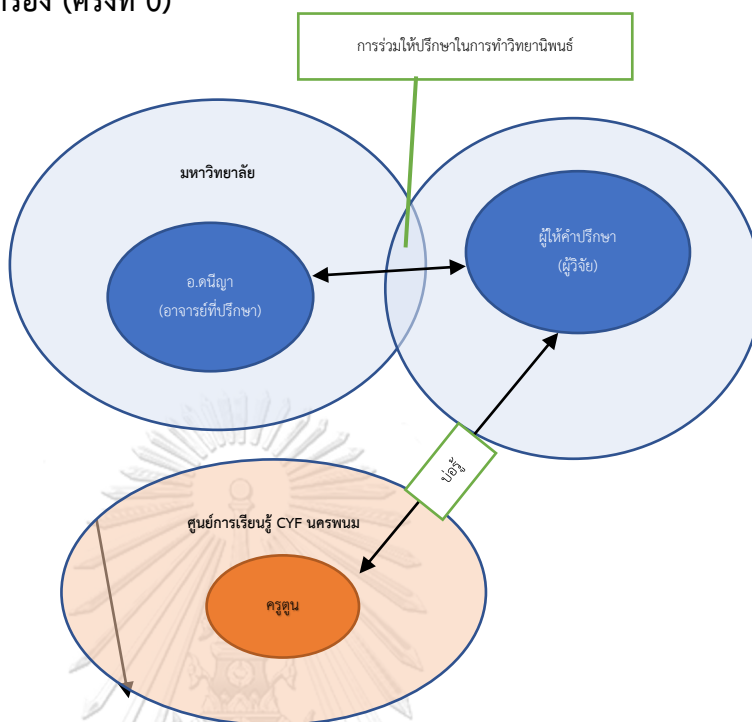

ภาคผนวก จ

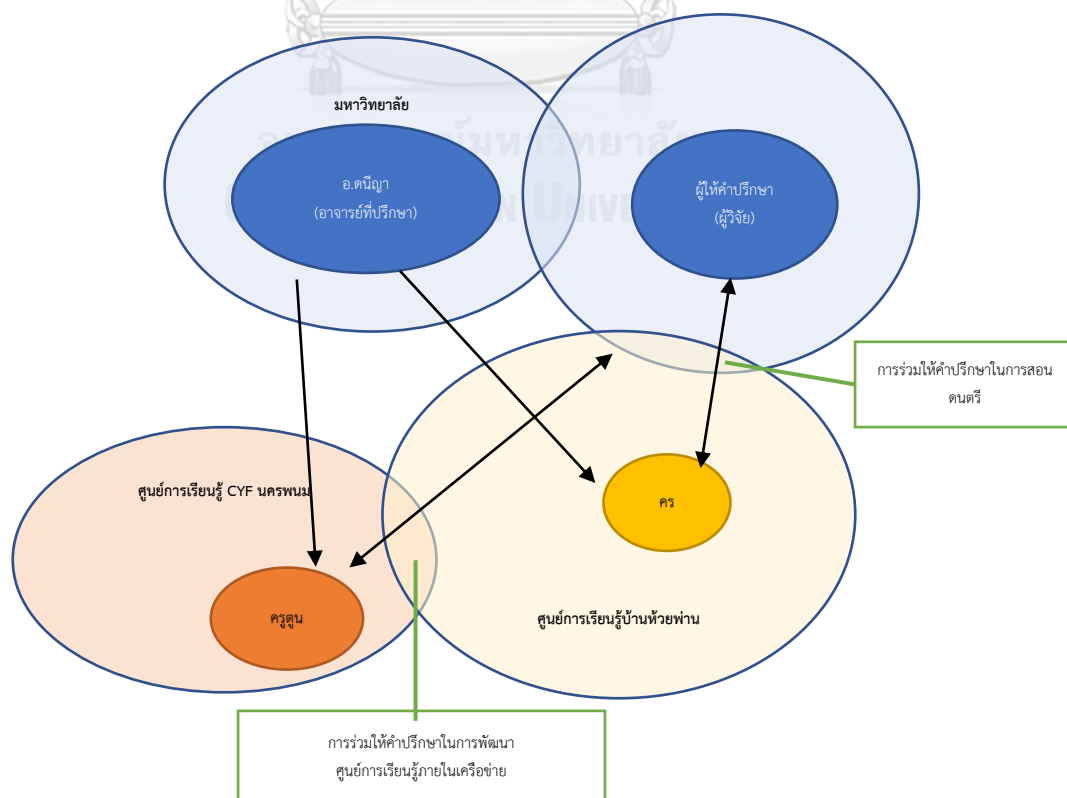
แผนภาพความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการร่วมให้ปรึกษาและการสะท้อนคิด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

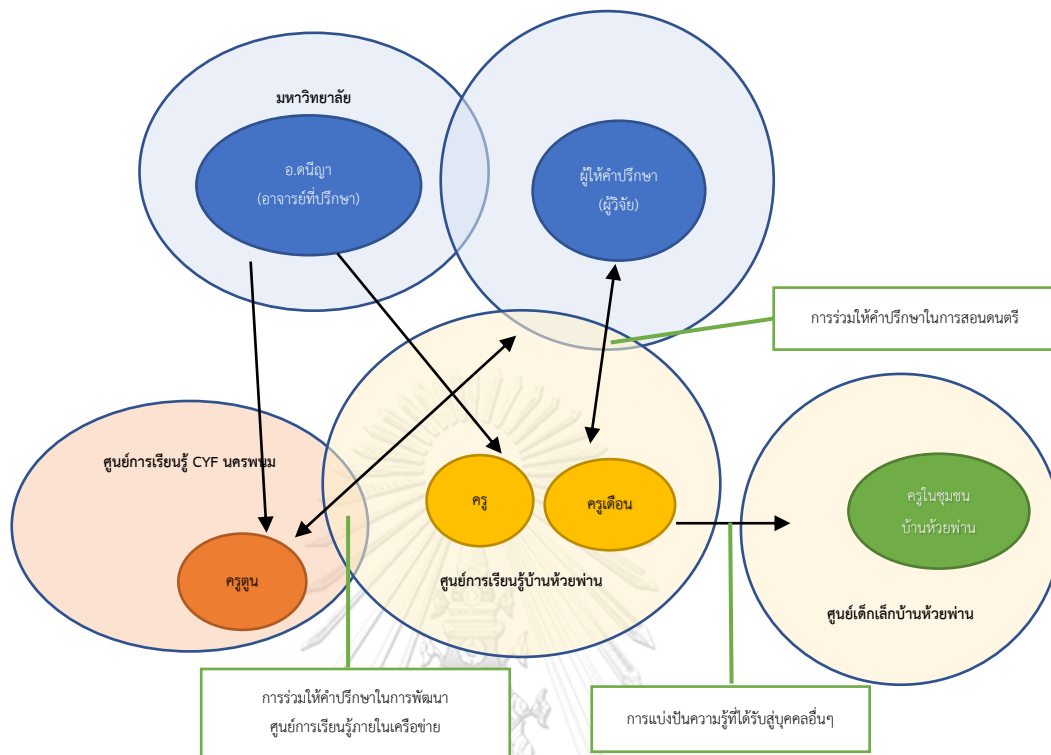
แบบแผนแสดงเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ได้จากการร่วมให้คำปรึกษา
การร่วมให้คำปรึกษานำร่อง (ครั้งที่ 0)

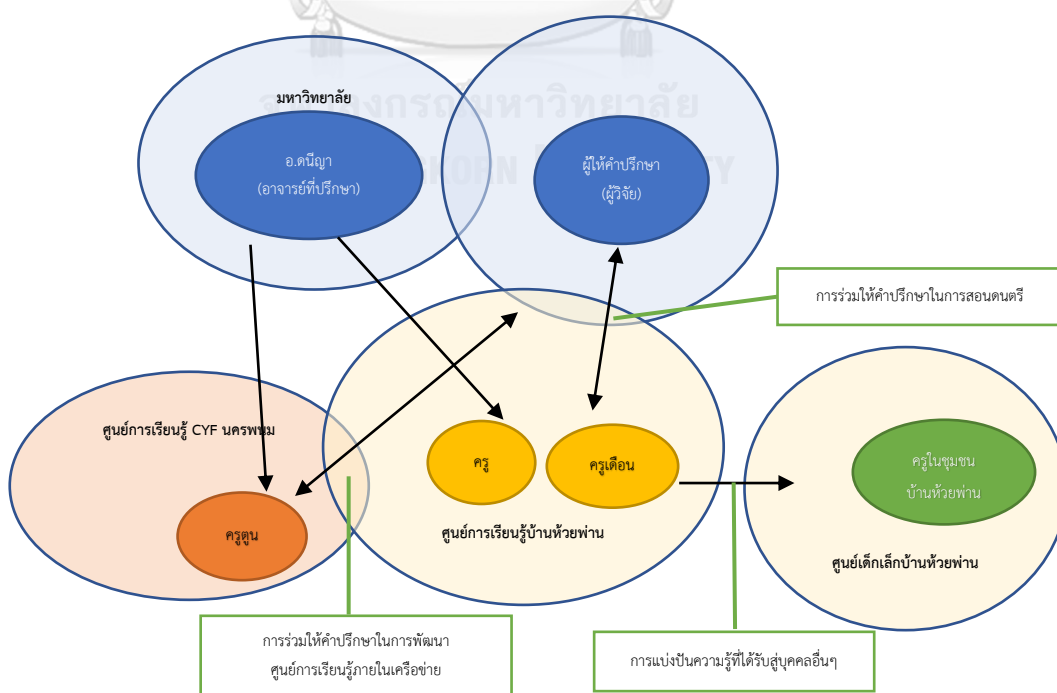
การร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดครั้งที่ 1 (ระยะเวลา 37 นาที)

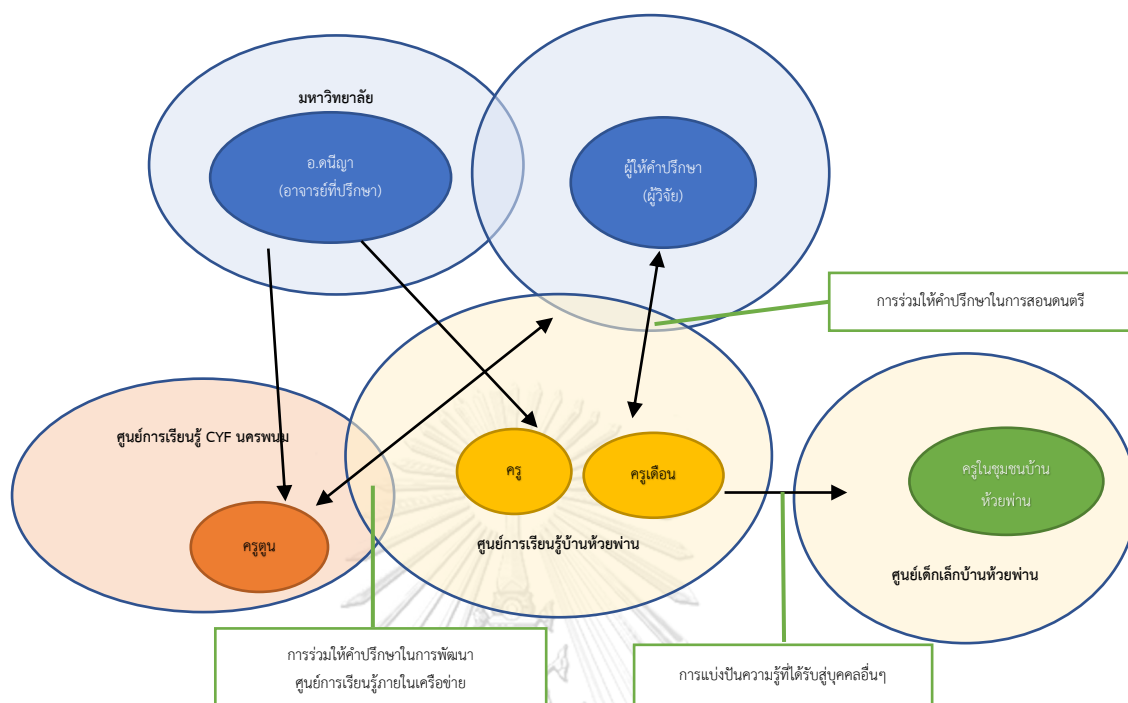
การร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดครั้งที่ 2 (ระยะเวลา 38 นาที)

การร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดครั้งที่ 3 (ระยะเวลา 54 นาที)

การร่วมให้คำปรึกษาและการสะท้อนคิดครั้งที่ 4 (ระยะเวลา 1.27 ชั่วโมง)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาววิชิตา จันทร์แดน

วัน เดือน ปี เกิด

21 มกราคม พ.ศ. 2538

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะดุริยางคศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีพ.ศ. 2560 และเข้าศึกษาต่อที่สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2561 ปัจจุบันเป็นครูดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษา ณ โรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์ กรุงเทพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY